

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

OSMANLI ARŞİV BELGELERİNE GÖRE 19. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA
KÜRE-İ NÜHÂS MADENİ

HAZIRLAYAN

Ümran GÜL

DANIŞMAN

YRD. DOÇ. DR. Ahmet ÖĞRETEN

KASTAMONU-2013

TEZ ONAY SAYFASI

Ümran GÜL tarafından hazırlanan “Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Küre-i Nühas Madeni” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Yrd.Doç.Dr. Ahmet ÖGRETEN

Jüri Üyeleri :

Doç.Dr. Sakir BAYMAZ
Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

Doç.Dr. M. Serhat YILMAZ
Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

Yrd.Doç.Dr. Ahmet ÖGRETEN
Kastamonu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

24.10.2013
Prof.Dr. B. Ünal İBRET
Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

OSMANLI ARŞİV BELGELERİNE GÖRE 19. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA
KÜRE-İ NÜHÂS MADENİ

Ümran GÜL

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÖĞRETEN

Küre denildiğinde akla şüphesiz bakır madeni gelmektedir. Küre'nin Türk tarihindeki bilinen adı Küre-i Nühâs'tır. Küre-i Nühâs eski Türkçede Bakır Ocağı anlamındadır. Küre tarihin ilk çağlarından günümüze kadar çeşitli uygarlıklara sahne olmuş bir bölgedir.

Küre madenleri çeşitli devletler ve beylikler döneminde işletilmiştir. Osmanlı devletinde ise en canlı devrini 1300-1500 tarihleri arasında özellikle de Fatih Sultan Mehmet döneminde yaşamıştır. Bu devirde maden büyük çapta işletilmiş, kasaba birçok eserle süslenmiştir. Fatih'in İstanbul'un fethinde kullandığı topların bakırları Küre'den getirilmiştir.

Başbakanlık Osmanlı Arşiv belgelerine göre 1840-1895 tarihleri arasında Küre-i Nühâs madenlerinden çıkarılan bakırın üretim aşaması ve üretim aşamasındaki sorunlar orjinal belgeler yardımıyla incelenmiştir. Küre'deki üretime dönem dönem çeşitli sebeplerden ara verilmiştir. Küre'de 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeniden yeraltına inilerek ocaklarda üretime geçilmiştir. Bu dönemde Osmanlı merkezi idaresi madenlerin işletilişini iltizama çıkarmış ve ihale yoluna gitmiştir.

Osmanlı devleti madenlere dayalı askerî, malî ve toplumsal tedarikte kendi kendine yeterlilik politikası gütmüş ve başarılı olmuştur. Maden çıkarımı ve

artılmasında olduğu gibi, madenlerin naklinde de dikkatlice davranarak, kara ve denizyolları vasıtasıyla merkeze gönderilmesini sıkı biçimde takip etmiştir.

19.yy'da Anadolu'ya dışarıdan kolaylıkla ve çok ucuz fiyatlarla işlenmiş bakırın getirilmesi Küre'deki bakır madenciliğinin önemini giderek azaltmıştır. İlerleyen yıllarda, gerek sermaye yokluğu, gerekse teknolojinin geliştirilememesi madencilik sektörünün giderek geri kalmasına neden olmuştur.

Kastamonu - 2013.

Anahtar kelimeler: Küre-i Nühâs, Küre, maden, bakır, Kastamonu.

ABSTRACT

Master Thesis

**ACCORDING TO OTTOMAN ARCHIVES DOCUMENTS 19. THE
SECOND HALF OF THE CENTURY KÜRE-İ NÜHÂS MİNE**

ÜMRAN GÜL

Kastamonu University

Institute of Social Sciences

Department History

Supervisor: Asist. Prof. Dr. Ahmet Öğreten

When we mention about Küre, the copper mine comes to mind without doubt. It is known as “Küre-i Nühas” in Turkish history and Küre-i Nühas means “copper quarry” in old Turkish. Küre is a area which witnesses too many civilizations from historic times to nowadays. Too many kinds of mine were found throughout history in the otoman period. Küre mines had the most important potential, especially in the Fatih Sultan Mehmet period. In this period they were mined on a large scale and towns were ornamented with them. The copper mine which was used when Fatih conquered İstanbul was brought from Küre.

The production was interrupted sometimes in Küre, and this interruption was finished when mining began in XIX. Century. In this period, otoman empire decided to rent the wage rights of Küre mines.

The production of mine brought lots of advantage like being economic resource in army expense and to overcome social supply. Transporting of mine seaway and land route was monitored successfully as like mining process.

The importance of mining in Küre was last because of bringing processed and cheap copper in Anatolia in nineteenth century. In later centuries, mining sector lost its potential because of inadequate capital and undeveloped technological facilities.

Key words: Nühâs, Küre, Globe, copper, Kastamonu.

ÖNSÖZ

Kastamonu'ya tâbi Küre Kazası'ndaki bakır madenlerinin tarihi ilk çağın derinliklerine kadar uzanmakta, bu devirlere ait tarihi kalıntılar bulunmaktadır. Bu buluntular çeşitli uygarlıkların bu topraklar üzerinden geçtiğini ve bakır ocağının da kullanıldığını göstermektedir. Bakır madeni Küre'yi önemli kılmış ve Küre her zaman bu bölgede ön planda olmuştur.

Bu çalışmada, 19. Yüzyılın ikinci yarısında Küre-i Nühâs Madeni'nin 55 yıllık kesiti, orjinal belgeler yardımıyla ele alınarak incelendi ve yorumlar yapıldı. Bu dönem hakkında bilgi vermeden önce Türkler'de madencilik alanındaki faaliyetlere dair bilgi verildi. İlk çağlardan beri Küre'ye hâkim olmuş devletler ve beylikler devirlerinde Küre madenlerinin durumundan kısaca bahsedildi.

Çalışmada, özellikle Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden ve konuyu ilgilendiren yayınlanmış araştırmalarda verilmiş olan bilgilerden istifade edildi. Çalışmada, Darphane defterlerinden, Hazine-i hassa defterlerinden ve Hazine-i hassa kataloğundan yararlanılarak 73 adet belge incelendi. Fakat; katalog taraması yaparken konu ile ilgili belge azlığıyla karşılaşıldı.

Çalışmada Küre-i Nühâs Madeni hakkındaki belgelerin transkripi yapılmıştır. Belgeler konularına göre tasnif edilmiş ve belgelerin altlarına değerlendirme notları verilmiştir. Konular arasında Küre-i Nühâs Nahiyesi ile ilgili belge değerlendirmelerine de yer verilmiştir.

Sonuç bölümünde ise belgelerin genel anlamda konularına değinilmiş ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Küre Kazası, Kastamonu'nun tarihinde olduğu kadar, Türkiye tarihi içinde önemli bir yer tutmuştur. Bunun için Küre'nin son bin yılının siyasî, sosyal ve ekonomik durumunun bilimsel olarak incelenmesi gereği ortadadır.

Bazı hataların ve eksiklerin olması kaçınılmazdır. Bunların gelecekte yeni çalışmalarla düzeltilmesi temennimizdir.

Bu alışma esnasında maddî manevî desteklerini esirgemeyen sevgili aileme minnettarım. Ayrıca yardımını ve osmanlıca bilgisini esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Yrd. Doç. Dr. Ahmet ÖĞRETEN'E teşekkürlerimi sunarım.

Kastamonu 2013

ÜMRAN GÜL

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	III
ÖNSÖZ	IV
İÇİNDEKİLER	VI
KISALTMALAR	VIII
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

1. KÜRE-İ NÜHAS MADENİ HAKKINDA BELGELER	18
1.1. Küre-i Nühas Madeni İhalesine Dair Belgeler	18
1.1.1. Küre-i Nühas Madeni'nin İhale Edilmek Üzere Müzayedesinin Yapılmasına Dair	23
1.1.2. Küre-i Nühas Madeni Müdürlüğüne Dair Maliye Tahriri	61
1.1.3. Küre-i Nühas Maden Mülteziminin Şartlarına Dair	62
1.1.4. Küre-i Nühas Madeni İhalesinin Feshine Dair	68
1.2. Küre-i Nühas Madeni'nde Çalışan İşçilerin Sorunlarına Dair Belgeler	72
1.2.1. Küre-i Nühas Madeni'nde Amele Hususuna Dair	72
1.2.2. Küre-i Nühas Madeni'nde Çalışanların Arzuhâli	76
1.2.3. Küre-i Nühas Madeni'nde Çalışan İşçilerin Ücretlerinin Verilmesine Dair..	78
1.2.4. Küre-i Nühas Madeni'nin Tekrar İmali ve Memur Tayinine Dair	79
1.2.5. Küre-i Nühas Madeni'nin Kastamonu Bakırcı Esnafına Verilmesine Dair...	83
1.3.Küre-i Nühas Madeni İltizamına Dair.....	97
1.4.Küre-i Nühas Madeni Hesaplarına Dair Nafi'a Nezareti Takriri	104
1.5.Küre-i Nühas Madeni Dışında Maden Arama İçin İzin Talepleri ve Eski Maden İşletmecisinin Borçlarının Tahsiline Dair	103
SONUÇ	111

KAYNAKÇA.....	114
EKLER.....	117
SÖZLÜK.....	120

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı geçen eser

a.g.m. : Adı geçen makale

a.g.tz. : Adı geçen tez

BEO: Bâb-ı âli Evrak Odası

Bkz.: Bakınız

BOA. : Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Bsk. : Baskı

C. : Cilt

ev. : Çeviren

İ.OM.: İrade Orman ve Ma'âdin

Nr. : Numara

s. : Sayfa

S. : Sayı

ř.D.:şûra-yı Devlet

t.y. : Tarih yok

Yay. hz. : Yayına hazırlayan

GİRİŞ

İnsanoğlunun madencilik tarihi bakırın işlenmesi ile başlamıştır. İnsanoğlunun kullandığı bakır madenine ilişkin ilk veriler elimize M.Ö. 8200–8000 yıllarına dayandırılan Diyârbakır-Çayönü’nden gelir. Bakırın günümüzden 10 bin yıl önce kullanılmaya başlamış olması, bakır madeni ile var olmuş olan Küre’deki madencilik tarihinin oldukça erken tarihlere çekilebileceğini göstermektedir.

Madencilik günümüzde olduğu gibi eski Türk devletlerinde de büyük öneme sahipti. Tarihi devirlerden beri Türklerin yapmış olduğu fetihlerde rol oynayan iki sanattan biri at yetiştiriciliği iken, diğeri de madencilik olmuştur. Madencilik alanında Türklerin Orta Asya yaylalarında saf olarak altın ve bakır madenlerine rast geldikleri ve bunları ateşte eriterek istedikleri şekilleri vermiş oldukları bilinmektedir. Hatta Türkler, ilk etapta bakırdan imal etmiş oldukları silahların yeteri kadar sağlam olmadığını görünce bu madeni kalay ile karıştırarak daha sert ve kuvvetli bir madeni elde etme yoluna gitmişlerdir. Nitekim Altay Dağları’nın pek çok yerinde bulunan maden ocakları ve izabe fırınları, Türklerin madenleri topraktan çıkarmayı ve çıkardıkları ürünü izabe ederek işlenecek hale getirmeyi ve bu madenlerden de her türlü madeni eşyayı yapmayı bildiklerini göstermektedir. Aynı şekilde, kurganlarda bulunan madeni eşyalar da bize madenciliğin, Türkler arasında ne kadar ileri düzeyde icra edilen ünlü bir sanat olduğunu göstermektedir. Bunu bize, kurganlarda bulunmuş olan ve Leningrad Ernotaj Müzesi’nde muhafaza edilmekte olan çekiç tutmuş bir maden işçisini temsil eden küçük bir bakır heykelcik ile bol miktardaki küçük çekiçler daha iyi anlatmaktadır. Yine, Türk ülkelerinde eski dönemlerde işletilip de bırakılmış bol miktarda maden ocağı kalıntısı da, Türklerin madenleri sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamak için değil, diğer milletlere de satmak için ürettiklerini göstermektedir.¹

Dünyanın en geniş imparatorluklarını kuran Türkler büyük ölçüde ve çağına göre daima yüksek bir harp sanayisine sahip olmuşlardır. Bu üstünlükte rol oynayan en büyük etken de, onların madencilik alanında aşağı yukarı her kültürde görülen bakır, bronz ve altın işlemeciliği dönemlerini yaşadıkdan sonra, bu alanda son safha

¹ Fahrettin Tızlak, “Osmanlılardan Önce Türklerde Madencilik,” **Türkler**, C.7, Yeni Türkiye yay. Ankara, 2002, s.620.

olarak kabul edilen demircilik aşamasını da diğer toplumlardan daha erken bir dönemde yaşamış olmaları ve bu alanda da oldukça mahir olmaları idi. Çünkü artık günümüzde, bu sanatın, yani demirciliğin ilk ortaya çıktığı coğrafyanın Altaylar olduğu ve dolayısıyla Türkler tarafından tesis edildiği ve buradan da bütün dünyaya yayılmış olduğu bilinmektedir. Nitekim tarihte Altay Dağları'nın kuzey kısımlarında yaşayan Türk boyları, demircilikle şöhret bulmuşlardı.²

Demir işleyicilik, madencilikte son safha olarak görülmektedir. Ondan önce bakır, bronz ve altın işleyiciliği vardı. Bunlardan ilk ikisine Taş Devrini aşan hemen her kültürde tesadüf edilir. Afanasyevo kültür çevresine dâhil Altay bölgelerindeki buluntu yerlerinde M.Ö 3000'lerden kalma bakırdan yapılmış bıçak, teller, küpe ve diğer süs eşyaları bulunmuştur.³

Bakır tabiiatta filizler halinde ve başka bir madenle birleşik değil tek olarak bulunmaktadır. Ancak daha sonra değişik madenlerle birleştirilip ortaya farklı bir maden çıkarılabilir (pirinç, tunç gibi). İnsanoğlunun bakırı keşfedip çinko ve kalay ile karıştırarak tunç'u elde etmesi uygarlık tarihinde yeni bir çağın başlamasına sebep olmuştur.⁴

M.Ö. 1700-1200 yılları arasında Afanasyevo kültürünün devamı olduğu öne sürülen Andronovo kültürü insanları Orta Asya kültür kronolojisinde birçok yeniliğin başlangıcını temsil eder. Urallarla Yenisey-Altay bölgesi arasında saptanan bu dönemde Orta Asya insanı Maden Çağı'na geçmiş, bakır kullanmayı ve tunç elde etmeyi öğrenmiştir.⁵ İlk Türk merkezlerinden gösterilen Andronova kültür çağında bütün orta ve kuzey Asya'da ilk defa altın ortaya çıkmıştır. Bu devirde çok güçlü ve zengin bir sosyal hayatın var olduğu anlaşılan Altayların gerçek bir altın endüstri merkezi olma durumu vardı. Buradaki madenciliğin tesirleri güneyde Tanrı Dağlarına kadar etkisini göstermiştir (MÖ:2000). Türk madenciliğinin Hint-Avrupalı halklar üzerinde etkili olduğu bilim çevrelerince de kabul edilmiştir. Tiyanşan, Altay, Ural ve Sayan dağlarında bulunan eski madenlerin yerli Türkler tarafından işletildiği

² Tızlak, a.g.m., s. 620.

³ İbrahim Kafesoğlu, **Türk Milli Kültürü**, Ötüken yay. Ankara, 2005, s. 320.

⁴ Emine Karpuz, "*Anadolu Mutfaklarında Kullanılan Bakır Kaplar ve Osmanlı Dönemi Örnekleri*" **Türkler**, C.12, Yeni Türkiye yay. Ankara, 2002, s. 691.

⁵ Seyfi Başkan, "*Eski Türkler'de Sanat*," **Türkler**, C.4, Yeni Türkiye yay. Ankara, 2002, s.182.

rivayet edilmektedir. Türkistan’da demir kültürünün MÖ. 2000’lerde var olduğuna hükmedilmiştir. Demir işleme kültürü ve demirden yapılmış alet ve eşyalar Çin ve Hindistan’a Türk dünyasından girmiştir. Sonraki dönemlerde yine Altay bölgesinde demir, Tanrı Dağlarında, Kaşgar-Kuça havalisinde altın, gümüş, bakır, kurşun, kükürt madenleri Hunlar ve Götürkler; Tuna’da Maroş havalisindeki tuzlalar Bulgarlar; Kafkaslarda altın ve gümüş madenleri Hazarlar tarafından işletilmiştir. Türklerin madenciliğin hemen her türünde ileri seviyede bilgi sahibi oldukları, madencilikle ilgili faaliyetlerinin MÖ. 7000 yıllarına kadar dayandığı bilinmektedir.⁶

Başlıca meslekleri demircilik ve madencilik olan Bozkır Türk topluluğunda madeni eşyalar, savaş aletleri, heykeller birer sanat eseri değerinde yapılmıştır.⁷

Orta Asya Türklüğü, madenciliği ve dolayısıyla demirciliği sadece askerî gerekçelerle sevmiyor veya icra etmiyordu. Bunun yanında, Orta Asya’da madencilik, Türkler tarafından sivil gerekçelerle de icra edilen ve bu alanda da ürünler verilen bir meslekti. Nitekim sivil hayatla ilgili olarak Türklerin madeni tabakalar, maşrapalar, kazanlar, ibrikler, kovalar ve heykeller de yapmış olduğu bilinmektedir. Bütün bunlar da bize, madenciliğin Türklük âlemi içerisinde ne derecede gelişmiş olduğunu bir kez daha göstermektedir.⁸

Türkler tarih boyunca maden bakımından zengin topraklarda yaşamıştır. Orta Asya’da veya Türkistan’da çok ileri düzeyde olmak üzere madencilik faaliyetleri yürütmüşlerdir. Önemli ölçüde ihtiyaç duydukları, bilhassa savaş aletlerinin yapımında kullanılacak bakır, demir, gümüş ve sair madenleri Anadolu’ya yerleştikten sonra da büyük miktarlarda kullanmışlardır. Zaten Türklerin bu coğrafyaya gelmesinden önce de Anadolu topraklarında Milattan önce üç bin yıllarına kadar uzanan bakır, gümüş, altın, demir ve kurşun üretimine dayalı madencilik faaliyetleri vardı. Dolayısıyla Anadolu Türklüğünün, madencilik konusunda Orta Asya’ya dayanan bilgi birikimi ve tecrübesini, bu coğrafyada

---

⁶Ahmet Öğreten, “Zonguldak Kömür Havzası’nın Tarihi, Sosyal ve Ekonomik Gelişimi”, **Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu**, Zonguldak, 2007, s.4.

⁷ Kafesoğlu, a.g.e., s. 321.

⁸ Tızlak, a.g.m., s. 622.

karşılaştığı birikim ile mezc ederek daha ileri düzeylere çıkartmış olduğu söylenebilir.⁹

Anadolu Selçukluları zamanında Anadolu'yu gezmiş olan seyyahların vermiş olduğu bilgilere dayanarak Türkiye'de bakır madeninin de üretilmiş olduğunu biliyoruz. Mesela bunlardan birisi olan Fransız rahip Simon de Saint Quentin Türkiye'de bakır üretildiğini eserinde belirtmektedir. Fakat her nedense üretim yapılan ocakların yerlerine eserinde yer vermemiştir. Ancak, bu eksiklik başka seyyahların vermiş oldukları bilgilerden giderilebilir. O dönemde Anadolu'da bakır madeni üretilen belli başlı üç tane ocak vardı. Bunlardan birincisi, Ergani yöresinde Zülkarneyn kalesi yakınlarında bulunan ve daha önce Artuklular tarafından 1122 tarihinde keşfedilen maden ocağıdır. Bundan başka, yine bu dönemde Anadolu'da Erzincan ve Kastamonu'da da bakır üretildiğine dair kaynaklarda bilgiler yer almaktadır. Bundan başka, adı geçen ocaklarda üretilen bakır ticarete konu olup ayrıca dış ülkelere ihraç edilmekteydi.¹⁰

Selçuklular ve Osmanlılar idare altındaki topraklarda çeşitli maden yataklarını işletmişlerdir. Bilhassa altın ve gümüş madenlerinin işletilmesine daha büyük önem verildiği görülmektedir. Altın ve gümüş madenlerinin işletilmesine öncelik verilmesi, bu çağlarla banknot kullanımı söz konusu olmadığından tedavülde bulunan paraların özellikle altın ve gümüşten darb edilmesindedir.¹¹

Osmanlı maden ocakları Darphâne Nezareti'ne bağlıydı. Merkezden idare edilen maden ocaklarında bütün işlerden sorumlu tutulan ve devlet tarafından atanan resmî görevliler mevcuttu. Bu görevliler vasıtasıyla devlet, adı geçen mıntikalarda yapılan muamelelerden haberdar olmakta, geliştirdiği stratejileri tatbik ettirmekte, denetimi sağlamaktaydı. Bu görevlilerin en rütbelisi maden eminiydi ve emrinde farklı sorumluluklar üstlenen çeşitli memurlar vardı. Maden ocağının büyüklüğüne ve cevherin zenginliğine göre bunların sayısında değişiklik görülmekteydi. Bu memurlar arasında yine devletçe atanan kâtipler, mutemetler, vezzanlar bulunmaktaydı. Kâtipler, madenle merkez arasında yapılan her türlü yazışmalardan,

⁹ Tızlak, a.g.m., s. 625.

¹⁰ Tızlak, a.g.m.,s. 626.

¹¹ Ahmet Öğreten, "Ereğli Kömür Madeni Havzasında İlk Üretim," **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Sayı:31, Erzurum, 2006, s.136.

hazine adına tutulan hesaplardan ve maden için gerekli her türlü tedarik ve zahîrelerden sorumluydular. Mutemetler, tedarikin yerine ulaştırılmasından, ocaklardaki onarım ve donanımdan, nakliyat işlemleri ile işçilerin denetimi ve yoklamalarından sorumlu idiler. Vezzanlar ise üretilen ve merkeze gönderilen cevherin miktarının belirlenmesinden mesuldüler.¹²

Devletin toprak üzerinde yüksek mülkiyet ve murakabe hakkına sahip olmasıyla, toprak devletin malı sayılmakta, böylelikle de madenlerin mülkiyeti esas olarak devlete ait olmaktadır. Maden ocakları dirlik olarak devlet görevlilerine terk edilmeyen, direk hazine için ayrılmış en önemli gelir kaynaklarındandı. Küre Bakır Madeni geliri padişah hassına dâhildi.

Bu şekilde maden bölgelerinin büyük bir kısmının devletin kontrolü altında bulunması, Osmanlı Devleti'nin madenlerin denetim ve işletme esaslarını, kânunnamelerle tespit etmesini zorunlu kılmıştı. Maden işletme usullerinin tespitinde, madenlerin Osmanlı öncesi işleyişinde mevcut olan eski nizamların korunduğu, hatta şer'î hukuka aykırı olmayan örf ve adetlerin yürürlükte bırakılmasının uygun görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu durumun en güzel örnekleri Balkanlar ve Anadolu'da fethedilen maden yörelerine ait eski nizamnameler, yeni uyarlanan kânunnamelerde hemen hemen aynen kalırken, diğer maden ocakları için hazırlanan kânunlara birer örnek teşkil etmiştir.¹³

Çoğunluğu Fatih Sultan Mehmed döneminde yayınlanan Maden Kânunnameleri, ocaklarda çalışanların sosyal yaşantılarını, yükümlülüklerini, devletle ilişkilerini, maden cevherinin çıkarılma, ayrıştırılma, vezn olunup çeşitli kurumlara gönderilmesine kadar ki tüm aşamalara değinen hükümleri içermektedir. Kânunnamelere göre, yine madenci reayasına yönelik birtakım iktisadî muafiyetler tanınmış ve onları direk atamış olduğu maden emini vasıtasıyla idare etmiştir. Kânûn gereği bu gruplara askeri ve sivil idarecilerin müdâhale etmesine imkân tanınmamıştır. Yine devlet, madencilerin görevlerini irsen varislerine aktarmalarına hoşgörüyü yaklaşıyor sureklilik tanımıştır. Maden Kânunnameleri'nin büyük çoğunluğu, ocakların açılması, cevherin çıkarılması ve ayrıştırma işlemleri ile vezn

¹² Mustafa Altunbay, "Klasik Dönemde Osmanlı'da Madencilik," **Türkler**, C.10, Yeni Türkiye yay. Ankara, 2002, s. 1473.

¹³ Altunbay, a.g.m., s. 1469.

ve taksim konularına yöneliktir. Ayrıca ocaklar arası sınırların belirlenmesi de kânunnamelere yansımıştır.¹⁴

Tespitlere göre, Osmanlı Maden Kânunnameleri'nin özünü Sakson Madencilik Kânunları teşkil etmektedir. 11. yüzyıl sonrası Orta Almanya'dan Sırbistan ve Bosna'ya göç eden madenci Saksonlar, mevcut ocakları ıslah ederek teknik ve hukukî açıdan Almanya ve Bohemya modeline göre uyarladılar. Bu nedenle, Osmanlı Kânunnameleri'nde geçen teknik ve hukukî terimlerin birçoğu Almanca kaynaklı olup, Sırpça-Hırvatça gibi yerel diller vasıtasıyla Osmanlı Devleti'ne aktarılmıştır.¹⁵

15. ve 18. yüzyıllar arasında oluşturulan maden mukataaları üretim düzeyleri ve gelir giderlerine uygun olarak devletin öngördüğü şartlar altında emanet, iltizam-malîkâne ve ihale sistemleri olmak üzere başlıca üç tarzda işletilmiştir.

Bu tarzlardan emanet usulü, en yaygın biçimde kullanılan maden işletme uygulamasıydı. İşletmenin başında direk devletçe atanan ve belirli bir ücret karşılığı vazifesini yürüten emin bulunmaktaydı. Eminin en önemli görevi, sorumlu bulunduğu madende gelir-giderlerin kontrol edilmesi ve harcamaların koordineli biçimde yapılarak çalışanların huzurunun sağlanması hususunda dikkatli davranmasıydı.¹⁶

Maden ocağı, devlet yardım ve nezareti ile madenciler tarafından işletilme yoluna gidilirdi. Bu usul, bilhassa ilk zamanlarda, gümüş, altın, bakır, kurşun gibi mevzûu daha ziyade ticarî olan madenlerin işletilmesi hususunda tatbîk edilen yegâne bir tarz gibi görünmektedir. Şekil şudur: Maden mahalline bir Emin veya Nazır ve buna terfikân da bir kâtip, bir tartıcı gönderilir. Eminin emrine madenin genişliğine göre sermaye akçesi verilir. Odun, kömür, madencilerin yiyecekleri emin veya mahallin kadısı tarafından ve parası madencilerden alınmak suretiyle temin edilir. Maden istihsal edildiğinde, emin, tayin edilen hadde göre (beşte, dörtte bir, sekizde bir) mîrî hissesini alır -parasız olarak- mütebaki kısmını, eğer devletçe

¹⁴Altunbay, a.g.m., s. 1469.

¹⁵Altunbay, a.g.m., s. 1465.

¹⁶Altunbay, a.g.m., s. 1467.

ihtiyaç varsa gene tayin edilen bir fiyata göre sermaye akçesiyle mîrî namına satın alır. Buralara bazen devlet esir de gönderiyor, ihtimal hisseye iştirak ediyordu.¹⁷

Maden işletmelerinde karşılaşılan yaygın işletme tarzlarından ikincisi iltizam ve onun uzantısı olan malikâne usulüydü. İltizam sistemi, maden ocakları gibi düzenli biçimde gelir getiren işletmelerin, maliye tarafından tespit edilen yıllık gelirinin asgarî ve azamî değerleri de düşünülerek açık artırma usulüyle ve peşin olarak alınan belli bir meblağ karşılığı mültezimlere devredilmesiydi. Devlet bu devir işini yaparken, doğal olarak belirli hükümleri göz önünde bulundurmakta ve verilen taahhütlerin yerine getirilip getirilmediğini sıkıca kontrol etmekteydi.

Maden işletmelerinde, tüm mukataalarda olduğu gibi, mültezim tek kişi olabileceği gibi, birkaç kişiden de oluşabilirdi. Örneğin, 1748-1777 yıllarını kapsayan Kastamonu Küre-i Nühâs Madeni mukataasının ortaklık hisselerini gösteren deftere göre, mukataanın dört kişilik bir ortaklık vasıtasıyla iltizama verildiği anlaşılmaktadır.¹⁸

Maden ocaklarını iltizam eden kişi, çalışanların ücretlerini ve diğer masraflarını kendi malından karşılamak zorundaydı.

1695'lere gelindiğinde, devlet ekonomisinde görülen bunalım dolayısıyla, müzayede sonucu iltizam hakkını elde edenlere mukataalar bu kez kayd-ı hayat şartı ile verilmeye başlandı. Malikâne adı verilen bu usul, maden işletmelerinde iltizamın uzantısı olarak kaldırıldığı ana kadar uygulandı.

Osmanlı Devleti'nde maden işletme usullerinin sonuncusu olan ihale sistemi, 18. yüzyılın ortalarından itibaren yaygınlık kazanmış ve sonraki yüzyılda da varlığına devam etmiştir. Kısaca, maden şirketleri veya ruhsat verilen kişilerce maden araştırmaları için devlet topraklarının uzun dönemlik imtiyazla kiraya verilmesidir. Bu sistem, kırsal kesimdeki topraklarda madenleri araştırmayı teşvik etmekteydi.¹⁹

¹⁷ Neşet Çağatay, "Osmanlı İmparatorluğunda Maden İşletme Hukuku," *Doktora Tezi*, Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara, 1987, s. 124.

¹⁸ Altunbay, a.g.m., s. 1465-1467.

¹⁹ Altunbay, a.g.m., s. 1465-1467.

18. Yüzyılda bazen mültezimin ücret ve masrafları ödemesi ve merkezi idareye de belli bir miktar bakır teslim etmesi istenirdi. Bu yükümlülükleri yerine getirmesinden sonra elinde kalan bakır mültezimin kârını oluştururdu.²⁰

1. KÜRE BAKIR MADENİ

Kastamonu Sancağına bağlı Küre Kazası, kaynağını adını verdiği Küre Dağları'ndan alarak Kastamonu-İnebolu karayolunun kenarı boyunca akan ve Küre Çayı'nın bir kolu olan Zemberek Deresi'nin vadisi içinde kurulmuştur. Kastamonu Sancağı'na tabi Küre Kazası'nın tarihi ilk çağın derinliklerine kadar uzanmakta, bu devirlere ait tarihi kalıntılar bulunmaktadır. Bu buluntular çeşitli uygarlıkların bu topraklar üzerinden geçtiğini göstermektedir.

Küre ve havalisinin tarihi gelişimi üzerinde bakır madeninin varlığı temel rolü oynamıştır. Küre'nin adı Osmanlı Arşivleri'nde "Küre" ve "Küre-i Nühâs" olarak geçmektedir. Küre'nin Türk tarihindeki bilinen adı Küre-i Nühâs'tır. Küre-i Nühâs eski Türkçede Bakır Ocağı anlamına gelmektedir.

Küre'nin de içerisinde bulunduğu Kastamonu havalisi, sahip olduğu doğal potansiyellere bağlı olarak tarihin ilk çağlarından günümüze kadar gelen zaman boyunca yoğun olarak yerleşmelere sahne olmuş bir bölgedir. Tarihte Paflagonya olarak isimlendirilen Kastamonu'nun da içinde bulunduğu bölgede yerleşmenin en eski izleri Paleolitik Çağa kadar inmektedir. Bu bölgede ve bölgenin yakın çevresinde Küre dışında o bölgenin şartları içerisinde bakır üretimine uygun bir maden sahasının varlığı günümüz teknikleriyle dahi bulunamamıştır. Dolayısıyla Küre çevresinde bulunan maden ocağından M.Ö 3000-2000 yılları arasında bakır üretiminin yapılmış olması muhtemel görünmektedir.²¹

V.Cuinet'e göre Küre madenleri Paflagonyalılar döneminden beri işletilmiştir. Bu durum, Küre çevresinin Paflagonya döneminde önemli bir yerleşim

²⁰ Talat Mümtaz Yaman, "Küre Bakır Madenine Dair Vesikalar", **Tarih Vesikaları**, Maarif Vekilliği Yayınları, 1945, s. 273.

²¹ Ünal İbret, **Küre Bakır Diyarının Coğrafyası**, Akif Yayınevi, Ankara, 2007, s. 137.

sahası olduğunu ve Küre madenlerinin de M.Ö. IX. yüzyılda işletildiğini ortaya koymaktadır. Yine V. Cuinet, Küre madenlerini Romalılar ve Cenevizlilerin de kullandığını ifade etmektedir. Yörede Cenevizlilerin bölgedeki varlığına atfen “Ciniviz Suratlı” şeklinde sözlerin söylenmesi de Cenevizlilerin bölgedeki varlığını açıkça anlatmaktadır. Ancak Cenevizliler M.S. XIII. yüzyıldan itibaren Amasra İskelesi’ni ticari bir üs olarak kullanmaya başlamalarından sonra Çobanoğulları ve Candaroğulları Beylikleriyle ticarî ilişkileri sayesinde bu madenden istifade edebilmişlerdir.²²

Beylikler döneminde bütün sanatlar Anadolu’da revaçta olup hariçten pek az miktarda ürün ithal edilmiştir. Maden ve sair ürünler mamul ve ham olarak ihtiyaç harici bol miktarda dışarıya çıkarılarak ecnebi memleketlerine de sevk edilmiştir.²³

Kastamonu’da madencilik sanatı hayli yaygındı. Kastamonu’daki Yakup Ağa imareti yakınında demirci ve çilingir dükkânları bulunmaktaydı. Üzeri kiremit kubbeli bu geniş dükkânlarda izabe ve tesviye yani demir, bakır ve kurşun eritme, şekil verme mahalleri bulunduğunu, bunların adeta bir maden fabrikası gibi çalıştıklarını Mehmet Behçet *Kastamonu Asar-ı Kadimesi* adlı eserinde yazmaktadır.²⁴

Nitekim Kâtip Çelebi (1609-1657) “*Cihannüma*” adlı eserinde Liva-i Kastamonu faslında:

“Küre-i Nühâs, Kastamonu’nun nahiyesi olmakla ekser avani bu şehirde işlenir, etrafa gider.” demektedir. Şehirde bakırcılık sanatı hayli ileri olup her ne kadar eskisi gibi kesretli çıkmıyor ise de, tarz-ı cedit üzere güzel avani yapılmaktadır.²⁵

Candaroğulları döneminde Bakır Küresi’nden elde edilen ham bakırın Kastamonu’da işlendiği, mamul hale getirildiği ve buna dayalı zanaat kolunun bir hayli geliştiği söylenebilir. Candaroğulları Beyliği döneminde yoğun bir şekilde

²² İbret, a.g.e., s. 137.

²³ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri*, TTK, Ankara, 2003, s. 247.

²⁴ Mehmet Behçet, *Kastamonu Asar-ı Kadimesi*, Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi yay. Kastamonu 1998, s.92.

²⁵ Müjgân Cumbur, “*Kastamonu Tarihinde Ahiler ve Esnâf Kuruluşları*,” *Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler 19-21Ekim 1998*, Ankara, 1989, s. 7-8.

çıkarılıp işlenen bakır, özellikle Sinop Limanı aracılığıyla Venedik ve Cenevizlilere satılmaktaydı. Bu iki devletle birlikte ticarî ilişkiler üst düzeyde yürütülüyordu.²⁶

Candaroğlu İsfendiyar Bey zamanında Sultan Çelebi Mehmed Küre Bakır Madeni'ni, İsfendiyar Bey'den oğlu Kasım Bey'e bırakmasını istemiş, ancak İsfendiyar Bey kendi maişetinin Kastamonu ve Bakır Küresi'nden karşılandığını belirterek, buraların yine kendisinde kalmasını istemiş, Küre'nin haricinde istediği yeri Osmanlılara bırakacağını bildirmiştir. Burada da görüldüğü üzere, Küre Bakır Madenleri Candaroğulları için çok önem arz etmektedir. Osmanlılar, bir müddet Kastamonu ile birlikte Bakır Küresi'ne dokunmamışlar; buna mukabil Tosya, Kalecik ve Çankırı ile yetinmişlerdir. Ancak ilişkilerin bozulması üzerine, 1424-1425 yıllarında, II. Murat bir seferle Kastamonu ve Bakır Küresini de zapt etmiş ve buradaki bakır madenini de işletmiştir. Bu tarihten itibaren, her ne kadar Bakır Küresi Candaroğulları'na bırakılmış ise de Osmanlıların maden hasılatından hisse aldıkları anlaşılmaktadır. Çünkü Fatih Sultan Mehmed, 1460 yılında Trabzon'u almak amacıyla, İstanbul'dan Sinop Limanı'na gemi göndermiş, gemilerin ihtiyacının görülmesini istemiştir. Kaptana harç akçesinin verildiği, fakat yetmeyecek olursa padişaha Bakır Küresi'nden tayin olunan akçeden masraf ne ise ödenmesini ihtiva eden bir mektubu Candaroğlu İsmail Bey'e gönderdiği Osmanlı kroniklerinde kayıtlıdır. Naklolunan bu bilgiden, Candaroğulları'nın Osmanlı padişahlarına Bakır Küresi bakır hâsılâtından pay verdikleri anlaşılmakla birlikte, bunun miktarı tespit olunamamaktadır.²⁷

Daha önce de belirtildiği üzere, Sultan Çelebi Mehmed'in Kastamonu, Bakır Küresi, Çankırı, Tosya ve Kalecik'i İsfendiyar Bey'den istemesi ve İsfendiyar Bey'in de cevâben kendi maişetinin Kastamonu ve Bakır Küresi'nden karşılandığını buraların kendisine bırakılmasını; ancak Çankırı, Tosya ve Kalecik'i bırakacağını söylemesi Kastamonu'nun ve Küre'nin Candaroğulları nezdindeki değerini yansıtması açısından önemlidir. Osmanlılar 1460 yılında Kastamonu ile Sinop'u

²⁶ Altunbay, a.g.m., s. 1473.

²⁷ V. Kovenko, "Küre'deki Eski Bakır Yatağı İle Yeni Keşfedilen Aşıköy Yatağının ve Karadeniz Orta ve Doğu Kesimleri Sahil Bölgesinin Metallojenisi," **Maden Tetkik Arama Dergisi**, Sayı:132, 1944, s. 180.

birlikte ilhak edince, bakır madenine büyük bir ehemmiyet atfetmiş ve onun işletilmesine, istihsâlinin artırılması hususuna yakın bir alaka göstermişlerdir.²⁸

Küre’de bakırdan eşyaların imalatı bir hayli gelişmişti. O kadar ki Osmanlı payitahtının bakır tas ihtiyacı Kastamonu’da yapılan üretimle karşılanıyordu. Bakır işlemeciliği burada adeta sanatkârane bir şekilde yapılmaktaydı. Bunda şüphesiz bakırın Kastamonu’nun Küre Kazasından çıkartılması büyük rolü vardı.²⁹

Madenden çıkarılan külçe halindeki bakır değişik yapım teknikleri ile işlenmekteydi. Bunlardan biri dövme tekniğidir. Bu teknik en eski yapım tekniğidir. Çatalhöyük’te (M.Ö. 7. Bin) yapılan kazılarda ele geçen süs eşyaları ve bazı basit aletlerin yapımında uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu teknikte bakır külçeleri kalhanelerde eritilerek hazırlanan kalıplara dökülmekte ve ağır çekiçlerle dövülerek levha haline getirilmektedir. 20. Yüzyıl başlarına kadar kullanılan bu yöntem artık terkedilmiş, bakır silindirlerle istenen kalınlığa getirilmekte ve kullanılmaktadır. Dövme tekniğinde çökertme ve yükseltme usülleri kullanılmaktaydı.

Döküm tekniği ise, kalhanelerde eritilen madenin önceden hazırlanan kalıplara dökülerek dondurulması ile kap elde edilmesine döküm tekniği denilmektedir. Bu teknikte aynı tipte çok sayıda eşya elde etmek mümkündür.³⁰

Küre’nin en gelişmiş ve canlı devrinin 1300-1500 tarihleri arası özellikle de Fatih Sultan Mehmed devri olduğu tarihi bir gerçektir. Bu devirde maden, büyük çapta işletilmiş, kasaba birçok eserle süslenmiştir. Fatih’in İstanbul’u fethettiğinde kullandığı topların bakırları Küre’den getirilmiştir. Bugün hala İstanbul’un fethinde kullanılan topların üzerinde “Küre-i Nühâs” adı okunmaktadır. Küre-i Nühâs, kasabanın Osmanlı devrindeki ve daha çok İslam çağındaki tarihi adıdır. İstanbul’da kurulan tophanelerde, çeşitli çaplarda imal edilen topların hammaddeleri tümüyle ülke içinden karşılanmaktaydı.

Ülke üretiminin büyük kısmını karşılayan İstanbul’daki Tophane-i Amire’ye yönelik tedarik her dönem büyük boyutlarda gerçekleştirilmekteydi. Tophane’nin

²⁸ Altunbay, a.g.m., , s. 1473.

²⁹ Fahri Maden, “XVIII. Yüzyıl Sonu XIX. Yüzyıl Başlarında Kastamonu’da Esnâf Grupları, Zanaatkârlar Ve Ticari Faaliyetler,” **Karadeniz Araştırmaları**, Sayı:15, Güz 2007, s. 153.

³⁰ Karpuz, a.g.m., s. 691.

demir ve bakır ihtiyacı Küre, Gümüşhane, Keban, Ergani ve Samakov Madenleri'nden karşılanmaktaydı. Bu nedenle, her dönem yüksek oranlarda demir ve bakır kara ve denizyoluyla merkeze gönderilmekteydi. Küre'den çıkartılan madenin naklinde kullanılan başlıca istikamet ise Küre-İnebolu İskelesiydi.³¹

Küre bakırı gemi inşasında da kullanılıyordu. Özellikle Sinop Tersanesi'nde inşa edilen gemiler için ihtiyaç duyulan bakır Küre-i Nühâs Kadılığı'na ve maden eminine hüküm yazılarak temin yoluna gidiliyordu. Bedeli ise tersane emini tarafından ödeniyordu.³²

Osmanlı Hükümeti, madenlerin ve madencilik sektörünün gelişmesi için çeşitli teşvikler uygularken bir yandan da üretimin her hangi bir aksaklıkla uğramaması için azami gayret sarf etmiştir. Teşviklerin doğrudan ve dolaylı olarak madencilik girişimlerinin ve takiben şirketleşmenin artmasına, istihdama ve üretime etkileri görülmüştür.³³

Küre Kazası, Osmanlı hâkimiyetine dâhil olduktan sonra burada oluşan huzur ve düzen ortamı ile bakır madeninin ekonomik getirisine bağlı olarak hızla nüfusu artmıştır. Ayrıca yaylak-kışlak arasında hayat süren Türkmen aşiretleri de yerleşik hayata geçmişlerdir. Bu sebeple Türkiye'nin birçok yöresinde yakın zamana kadar göçebe hayat tarzı sürdürülürken, Küre çevresinde daha 16. yüzyılda ziraî manada tarım topraklarının işlendiği köy yerleşmeleri yayılmış ve neredeyse yerleşik hayat sağlanmıştır.³⁴ Bu sebeple Küre'nin gelişmesi bir anlamda bakır madenlerinin faaliyetlerine bağlı olduğu söylenebilir.

H. 1288 (M. 1871) tarihli Kastamonu Vilayeti Salnamesi'ne göre Kastamonu Vilayeti'nin idari taksimatına bakıldığında Kastamonu Vilayeti; Kastamonu, Bolu, Sinop ve Çankırı Sancakları olmak üzere dört Sancak ve bu sancaklara bağlı Kaza ve Nahiyelerden oluşmaktadır. Bu tarihte Küre Kastamonu Sancağı'nın

³¹ Altunbay, a.g.m., s. 1473.

³² Mehmet Ali Ünal, "XVI. Yüzyılda Sinop Tersanesi İçin Canik Sancağından Malzeme Temini," **Geçmişten Geleceğe Samsun**, (Editör: Cevdet Yılmaz), Samsun, 2006, s. 248.

³³ Ahmet Öğreten, Halil Yıldırım, "1876-1908 Döneminde Ereğli Kömür Havzasında Uygulanan Madencilik Teşvikleri ve Sonuçları," **Karadeniz Sosyal Araştırmaları Özel Sayısı**, C.2, Sayı:7, 2009, s.334.

³⁴ İbret, a.g.e., s. 141-142.

nahiyesidir.³⁵ H. 1304 (M.1888) tarihinde Küre Nahiyesi Cide Kazası'na bağlıdır. Küre Nahiyesi'nin kaza olması, buraya gerekli memurların tayin edilmesi ve bu memurların maaşları hakkında Kastamonu Vilayet Meclisi'ne başvurulmuştur.³⁶

H. 1305 (M.1889) tarihinde Küre Kastamonu Sancağı'nın kazası haline getirilerek gerekli görülmesi halinde yeni memurlar tayin edilmesi düşünülmüştür.³⁷

H. 1308 (M.1892) tarihli bir belge ise Küre'nin İnebolu Kazası'na bağlı bir nahiye olduğunu göstermektedir. Küre'nin kaza olmasının bütçe nedeniyle uygun görülmediği belirtilmiştir.³⁸ Yine H.1310 (M.1894) tarihli belgede İnebolu'ya bağlı Küre Nahiyesi'nin Hazineye masraf getireceğinden kazaya dönüşmesinin uygun olmadığı bildirilmiştir.³⁹ Küre Nahiyesi'nin kazaya dönüştürülmesi düşünülmüş fakat bütçe izin vermediği için nahiye olarak kalmıştır.

Belgelerde Küre-i Nühas Nahiyesi'nin müdürlerinin tayin durumları ve maaş zamları hakkında da bilgiler mevcuttur.⁴⁰

19. Yüzyılda Anadolu şehirlerinin ekonomik durumu üzerinde duran Vital Cuinet "La Turque D'asie" adlı kitabında bakırcılığa değinmiş, 1894 yılında Kastamonu'daki sanatlar arasında, bakır dövmeçiliği sanatını vurgulamıştır. Cuinet, Kastamonu'dan dışarıya çeşitli tahıl ürünleri ve demir satıldığını belirtmiştir.⁴¹

Küre'de 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yeniden yeraltına inilerek ocaklarda üretime geçildiği anlaşılmaktadır. Ancak 1872 yılında madenin 902 rakımlı Kanlıtaş adı verilen ocağında göçük meydana gelmiş ve göçükte 40 kişi öldüğünden Küre'deki üretime bir süre ara verilmiştir. V. Cuinet 1891 tarihli "La Turguie D'asia" adlı eserinde Küre şehrinin XIX. yüzyılın son zamanlarındaki durumu ile ilgili olarak şu bilgileri vermiştir. "Küre aynı isimli nahiyenin merkezidir. 500 evden oluşan bu kasaba 2500 nüfuslu olup, nüfusunun tamamı Müslüman'dır. İnebolu'nun 30 km güneyinde olan bu kasabanın tanınmış üretimi bakır madenidir. Yüksek tepeler halinde yığılmış olan cüruflarla çevrilmiş olan bu yerin zengin madenleri Paflagonyalılardan itibaren Romalılar, Cenevizliler ve nihayet Türkler

³⁵ H. 1288 (M. 1871) Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi, s. 100-147.

³⁶ BOA, DH. MKT, nr.1578/41.

³⁷ BOA, DH. MKT, nr.1520/23.

³⁸ BOA, DH. MKT, nr.1755/9.

³⁹ BOA, DH. MKT, nr.185/13866.

⁴⁰ BOA, DH. MKT, nr.1322/21, nr.1478/119, ŞD. DH, nr.1645/25.

⁴¹ Cumber, a.g.e., s. 7-8.

tarafından işletilmiştir. V. Cuinet, eserini kaleme aldığı tarih itibariyle madende üretimin durdurulduğunu ifade etmektedir. V. Cuinet, Türkler'in buradan çıkardıkları bakırdan mangal, kap ve kazan yaparak yakın çevreye, İstanbul'a ve yurt dışına ihraç ettiklerini belirtmektedir.⁴²

V. Cuinet'in verdiği bilgilerden anlaşıldığı üzere Küre, 19. yüzyılın son çeyreğinde de daha öncesinde olduğu gibi, bir maden kasabasıdır. Bu dönemde, madenler önceki yıllara göre daha az işletilmesine rağmen yaklaşık 2500 kişilik nüfusu besleyen bir kapasitede olduğu düşünülmektedir. 1844-1845 yıllarına ait temettuat kayıtlarında Küre şehrinde 158 hanenin esnaflık yaptığını ve bu esnaflar içerisinde de dericilik ve demircilikle geçinenlerin oranının fazla olduğu belirtilmiştir. Bu duruma göre 19. yüzyıl sonlarında şehri ayakta tutan temel ekonomik yapı esnaflık ve el sanatları üzerinedir. Ancak şehirde bakırcılık yerine demirciliğin ön planda olması bir hayli ilginçtir. Cuinet'in ifadesinden anlaşıldığı üzere buradan özellikle ısınmada kullanılan mangal yapılmakta ve İstanbul gibi büyük şehirlere gönderilmektedir. Bakır madeninin işletilme durumu nüfusun en önemli belirleyici etkenidir.⁴³

16. yüzyıldan itibaren görülen kaçakçılığın, önüne geçilmesi için maden ocaklarından cevher satın alan tüccar ve madeni imalatla uğraşan esnafa yönelik yeni bir uygulama tatbik edilmeye başlandı. Bu uygulamaya göre, özellikle Küre Madeni'nde üretilen bakırın düzenli biçimde sarf edilmesi ve harice çıkarılmasının önlenmesi için madenden bakır satın almak isteyenlerin meskûn olduğu bölge kadısından ve Küre Madeni yetkililerinden, ne miktarda bakıra ihtiyacı olduğuna ve ne kadar bakır verildiğini belirten birer temessük almaları şart koşulmuştur. Bununla da hem yerli bakırcıların çektiği cevher sıkıntısının ortadan kaldırılmasına, hem de yerli tüccarın gereğinden fazla bakır satın alarak bir kısmını yüksek fiyatla İranlı tüccarlara satmalarına engel olunması planlanmıştır.⁴⁴

Zira Osmanlılar bakırın İran tarafına gönderilmemesine dikkat ediyorlardı. Çünkü devletin bakır ihtiyacını tam olarak Anadolu coğrafyasından çıkan bakır karşılamaktaydı. Aksi takdirde devlet bakır ithal etmek zorunda kalacaktı.

⁴² Yaman, a.g.m., s. 269.

⁴³ Yaman, a.g.m., s. 269.

⁴⁴ Altunbay, a.g.m., s. 1476.

Madencilerin Müslüman olup olmamaları da devlet nazarında farklılık teşkil etmemiş, önemli olan reayanın devlete karşı yükümlülüğünün yerine getirilmesine imkân tanınmıştır. Madenlerde çalışanlar genellikle ocakların çevresinden seçilip istihdam edilmekte, fakat cevherin oldukça nemâlı olması karşısında daha geniş mahallerden de madenci tayin edilmiştir. Cevherlerin çıkarılmasında diğer işçilerle birlikte savaş esirleri de kullanılmaktaydı. Esirlerin ocaklarda istihdam edildiğine dair resmî kayıtlar daha çok Küre'ye aittir. İstanbul'dan gönderilen esirlerin belirli süreler içerisinde ve muhafız gözetimi altında ocaklarda cevherin çıkarılması ile uğraştıkları, çalışma süresi dolan esirlerin, yine kontrol altında İstanbul'a iade edildiği anlaşılmaktadır.⁴⁵

15. ve 16. yüzyıllarda Küre Madenleri işçileri arasında kölelerin de çalıştırıldığına ilişkin doğrudan bir kanıt rastlanmamış fakat Kâtip Çelebi 17. yüzyıl sonlarında bu madenlerde çalışanların büyük çoğunluğunu kölelerin oluşturduğunu belirtmektedir. Küre Madenleri'nde çalışan köylüler 1530 yılları içinde Hoşalay (Doğanyurt), Taşköprü ve özellikle de Daday Kazası'ndandı. Madenlerde ve arıtım tesislerinde çalışan köylüler arasında tam anlamıyla madenci olanların sayısı oldukça azdı.⁴⁶

Osmanlı Devleti, tıpkı devletin hayat damarlarından biri olarak nitelenen kurumlarında olduğu gibi madenlere de büyük önem vermiş, maden üretiminde olduğu kadar madenlerin muhafazasında da hassas davranmıştır.

Küre Bakır Madeni doğal şartların havalandırmaya elverdiği ölçüde işletilebilmiştir.

19. yüzyılın ilk yarısına gelindiğinde Küre'de artık yer altı ocaklarından maden çıkarımı durmuştur. İngiliz gezgin Ainsword 1840 yılında Küre Kasabası'na uğradığında madenlerin işletilmediğini ve yalnızca önceden çıkarılan cüruftan bakır elde edilmeğe çalışıldığını belirtmektedir. 1845 yılında Küre Madenleri'nin işletilme imtiyazı Hacı Kosti veya Bedos adıyla bilinen kişiye verilmiş, bu kişi Zemberek Çayı kenarına kurduğu 17 fırında bakır üretimi yapmıştır. Günümüzde Küre şehrinin güney sınırını, adını eski zemberekten alan Zemberek Çayı çizmektedir. Dolayısıyla

⁴⁵ Altunbay, a.g.m., s. 1477.

⁴⁶ Cumbur, a.g.m., s. 7-8.

sadece minaresi kalmış olan Hacı Pir Camisi'nden (Tabaklar Camisi) itibaren başlayarak bütün şehrin kenarı boyunca uzanan Zemberek Çayı vadisinde yığılan cüruflardan bu fırınlar sayesinde bakır üretilmiş olmalıdır.⁴⁷

Özellikle 16. ve 19. yüzyıllarda ülke içinde yaşanan çalkantılı dönemlerde, ocaklar saldırıların ana hedeflerinden biri durumuna gelmiştir. Bu durum madenlerde ağır hasarları beraberinde getirerek, üretimin belirli bir süre durmasına, çalışanların yağmalanmasına hatta katledilmelerine veya dağılmalarına da yol açmaktaydı. Küre, Bozkır, Bereketli, Gümüşhane ve Espiye madenleri bu tür olumsuzlukların yaşandığı ocakların başında gelmekteydi. Bu nedenle maden idarecileri merkeze gönderdikleri arzlarda, manzaranın ciddiyetini yansıtmaya özen göstermekteydiler. Bu durumlarda devlet ekonomik açıdan büyük maddî zararlara uğramıştır.⁴⁸

Küre'de 16. yüzyıl sonundan itibaren yüzeye yakın bakır madeninin zamanla azalmasıyla bakır verimi giderek düşmeye başlamıştır. Derinlerdeki galerilere inen yer altı sularının boşaltılmasının güçlüğü ve havalandırmanın yapılmaması ile derinlerdeki tenör oranı yüksek madenin çıkartılması o dönemin yöntem ve teknikleriyle oldukça zordu.⁴⁹

Küre ocaklarında zamanla çalışma şartlarının ağırlaşması ve burada çalışacak yeterli küreci (işçi) bulunamamasına bağlı olarak verim azalmış ve düzensizlik baş göstermiştir. Belgelerde, 1719 tarihinde madende çalıştırılacak işçi bulunamadığından bahsedilerek madenin battal duruma geldiği bu yüzden de Küre halkının İstanbul ya da başka bölgelere göç ettiği belirtilmiştir. Bu durum üzerine Osmanlı idaresi Küre madenindeki düzensizliği gidermek ve oraya intizam vermek için harekete geçmiştir. Varlığı bakır madenine bağlı olan Küre Kasabası, bakır üretiminin azalmasıyla eski canlılığını kaybetmeye başlamış ve böylece dışarıya göç vermiştir.⁵⁰

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine doğru Avrupa'da basit mallar için ödenen fiyatların art arda gittikçe yükselmesi sonucunda bu mallar Osmanlı

---

⁴⁷ İbret, a.g.e., s.209.

⁴⁸ Yaman, a.g.m., s. 269.

⁴⁹ Yaman, a.g.m., s. 269.

⁵⁰ İbret, a.g.e., s. 209.

pazarlarından tedarik edilmeye başlandı. Osmanlı ekonomisinin stratejik ürünleri olan buğday, bakır, yün ve benzeri ürünler İmparatorluğun belirli büyük şehirlerinde kıt hale geldi ve oralarda aynı zamanda fiyatların hızla artma enflasyonu vardı ki bu durum kapalı ekonomik sistemin güvenliğini ve ekonomik dengesini tehlikeye soktu.⁵¹

Maden mevzu'atının da devrin değişen şartlarına uygun olarak gelişme gösterememiş olması, madencilik'in çöküşünü hızlandırmıştır.⁵²

---

⁵¹ Avner Ben Zaken, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Bilimsel Faaliyetler," **Türkler**, C.11, Yeni Türkiye yay. Ankara, 2002, s. 392-420.

⁵² Mehmet Bayartan, "XIX. Yüzyılda Osmanlı Madenlerinin Coğrafi Dağılışı," **Osmanlı Bilimi Araştırmaları X**. 2008, s. 137.

I.BÖLÜM

1. KÜRE-İ NÜHAS MADENİ HAKKINDA BELGELER

1.1. Küre-i Nühas Madeni İhalesine Dair Belgeler

Bu konu başlığı altında 37 adet belgenin transkribi yapılmıştır.

İ. MVL. 478/21673/1

Atüfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın manzûr-ı âlî-i cenâb-ı cihân-bânî buyurulmak için melfûfuyla beraber arz u takdîm kılınan mazbatası me'âlinden müstefâd olduğu vechile Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'ndan senevî yirmi binden otuz bin kıyyeye kadar nühâs istihsâl etmek ve beher kıyyesini on birer guruş fi ile Yalıköşkü Mahzenleri'ne teslîm eylemek şartıyla ma'den-i mezkûr ve kazâ müdürlükleri mahallî hânedânından İbrahim Bey uhdesine ihâle kılındığı hâlde beher kıyyesi sekizer guruşa olmak ve mîr-i mûmâileyhin ta'ahhüdünden iki bin kıyye fazla ve hâss olarak nühâs i'tâ etmek üzere ma'den-i mezbûr müdürlüğünün uhdesine ihâlesi Abdülmennân Ağa tarafından istid'â olunmuş ise de ma'den-i mezkûr müdürlüğünün uhdesinden tahvîli takdîrinde ma'âdinin ihrâcı hakkında mukaddemce karârlaşdırılan mukâveleden nükûl olunacağı cihetle bu sûret mîr-i mûmâileyhin iddi'âya teşebbüsünü ve hazînece envâ'-ı sûdâ' ve müşkilâtı mü'eddî olacağından ma'âdin-i şâhâne hakkında derdest olan tasavvurun karârında îcâbına bakılmak üzere **yetmiş sekiz** senesi Martı ibtidâsından Şubat'ı gâyetine değin ber-vech-i muharrer yirmi binden otuz iki bin kıyyeye kadar nühâs istihsâl etmek ve yedi mâh için vereceği nühâs dokuzar ve beş ay zarfında i'tâ edeceği nühâs dahi onar guruş fi ile gâyet temiz ve hâs ve curûfsuz olarak i'tâ ve kâffe-i masârifi tarafından tesviye ve îfâ ile cânib-i idâreye teslîm eylemek şerâ'itiyle müdürlük-i mezkûrun kemâ-kân mîr-i mûmâ-ileyh uhdesinde ibkâsı muvâfık-ı hâl ve maslahat görünmüş ve bu sûrete mîr-i mûmâileyhin vekîl ve kefilinin dahi muvâfakatları istihsâl kılınmış olmağın hazînece îfâ-yı muktezâsının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür olunmuş ise de ol bâbda her ne vechile emr u irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî müte'allık ve şeref-sünûh buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 16 Cemâziye'l-âhir sene 1279.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Resîde-î dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiyye-i vekâlet-penâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza meşmûl-i nazar-ı âlî-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve husûs-ı mezkûrun tezekkür ve istîzân olduğu vechile hazînece îfâ-yı muktezâsının nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi müte'allık ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne iktizâ-yı celîlinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'ade kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 17 Cemâziye'l-âhir sene 1279.

İ. MVL. 478/21673/2

642

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin 17 Cumâde'l-ûlâ sene [1]279 ve 28 Teşrîn-i evvel sene [12]78 târihiyle Meclis-i Vâlâ'ya havâle buyurulan bir kıt'a takrîriyle merbût Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nin mazbatası ve Meclis-i Muhâsebe'nin zeyli me'âllerinden müstebân olduğu üzere Küre-i Nühâs Ma'âdin-i Hümâyûnu'ndan senevî yirmi binden otuz bin kıyyeye kadar nühâs istihsâl etmek ve beher kıyyesini on birer guruş fî ile Yalıköşkü Mahzenleri'ne teslim eylemek şartıyla ma'den-i mezkûr ve kazâ müdürlükleri mahallî hânedânından İbrahim Bey uhdesine ihâle kılındığı hâlde beher kıyyesi sekizer guruşa olmak ve mîr-i mumaileyhin ta'ahhüdünden iki bin kıyye fazla ve hâs olarak nühâs i'tâ etmek üzere ma'den-i mezkûr müdürlüğünün uhdesine ihâlesi Abdülmennân Ağa tarafından istid'â olunmuş ise de ma'den-i mezkûr müdürlüğünün mîr-i mûmâileyhin uhdesinden tahvîli takdîrinde ma'âdinin ihrâcı hakkında mukaddemce karârlaşdırılan mukâveleden nükûl olunacağı cihetle bu sûret mîr-i mûmâileyhin iddi'aya teşebbüsünü ve hazînece envâ'-ı sûdâ' ve müşkîlâtı mûcib olacağından ma'âdin-i şâhâne hakkında derdest olunan tasavvurun netice-i karârında îcâbına bakılmak üzere **yetmiş sekiz** senesi Martı ibtidâsından Şubat'ı gâyetine kadar ber-vech-i muharrer yirmi binden otuz iki bin kıyyeye kadar nühâs istihsâl etmek ve yedi mâh için

vereceği nühâs dokuzar ve beş mâh zarfında i'tâ edeceği nühâs dahi onar guruş fi ile gâyet temiz ve hâs ve cûrûfsuz olarak i'tâ ve kâffe-i masârîfî tarafından tesviye ve îfâ ile cânib-i idâreye teslîm eylemek şerâ'itiyle müdürlük-i mezbûrun kemâ-kân mîr-i mûmâileyh uhdesinde ibkâsı vekîl ve kefilinin istihsâl-i muvâfakatlarıyla karârlaşdırılmış olduğundan bu vechile icrâ-yı îcâbı menût-ı re'y-i âlî idüğü iş'âr kılınmış olup eğerçi mûmâileyh Abdülmennân Ağa nühâsın beher kıyyesini sekizer guruşa vereceğini ve kavî kefil dahi irâ'e edeceğini ta'ahhüd eylemekte bulunmasına nazarân ma'den-i mezkûr müdürlüğünün ona ihâlesi lâzım gelir ise de müfâd-ı mazbataya göre mûmâileyh İbrahim Bey'in Hazîne-i Hâssa'ya olan düyûnuyla **yedmiş yedi ve sekiz** senelerine mahsûben hazîne-i celîleye i'tâ edeceği altmış bin kıyyeye karîb nühâs henüz tamâmen istihsâl olunmadığı ve sinîn-i mezkûre muhâsebeleri dahi rü'yet kılınmadığı cihetlerle mûmâileyhin azli tarafına gidilmesi hem kendisinin mağdûriyetini ve hem de on birer guruş üzerine mukaddemâ edilen mukâveleden nükûl olunmasından dolayı mîr-i mûmâileyh iddi'âya kalkışarak hazînece pek çok sadâ'ı mü'eddî olacağından ve işbu tesviyede karâr-ı sâbıkdan yedi ayda ikişer ve beş mâhda birer guruş menfa'at-i hazîne görünerek bu bâbda mîr-i mûmâileyhin vekîl ve kefilinin dahi muvâfakatları istihsâl kılınmış idüğünden şerâyit-i mezkûre ile müdürlük-i mezkûrun mîr-i mûmâileyh uhdesinde ibkâsı muvâfık-ı hâl ve maslahat bulunmuş olmağla ber-mantûk-ı takrîr ve mazbata icrâ-yı îcâbının nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 9 Cumâde'l-âhire sene [1]279 ve fî 19 Teşrîn-i sâni sene [1]278.

[7 adet mühür]

Dosya Özeti, No: İ. MVL. 478/21673

Küre-i Nühâs Maden-i Hümayunu'ndan senelik yirmi binden otuz bin kıyyeye kadar bakır çıkartılarak kıyyesini on birer kuruşa Yalıköşkü Mahzenleri'ne teslim etmek şartıyla, maden ve kaza müdürlükleri mahalli hanedanından olan İbrahim Bey'e ihale edilmiştir. Fakat daha kısa sürede bakır çıkarıp daha ucuza idareye göndermek şartıyla Abdülmennân Ağa'ya ihalesi düşünülmüştür.

İ.MVL. 632/81/1

Mazbata

Fî 16 Safer sene 79.

Fî 26 Haziran sene 78.

Mâliye Nezâret-i Celîlesine Mâliye 11 Nisan sene **79** târihiyle Meclis-i Vâlâyâ havâle buyurulan bir kıt'a tezkiresiyle Ma'âdin Meclisi'nin melfûf müzekkiresi mâillerinden müstebân olduğu üzere Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu **yetmiş sekiz** senesi havâlâtının tertîbi cihetiyle beher kıyyesi on bir guruş olmak üzere senevî otuz bin kıyye nühâsın bu tarafa irsâli mümkün olup olamayacağı ma'den-i mezkûr müdürü İbrahim Bey'den istifsâr olunarak gelen cevâbında zikir olunan ma'dene dokuz kazâdan müretteb amele beş altı seneden berü gelmediği cihetle mağaralar kapanmış ve demirbaş olarak mevcûd altmış re's esterden yirmi altı kadarı telef olup kusûru dahi amelmânde hükmüne girmiş olduğundan kazâ müdürlüğü ma'den-i mezbûra (ilhak olunduğu takrîrde)(ve müretteb olan amelenin münâvebeten ma'dene celbi ve yirmi re's esterin mübâya'ası takdîrinin) ma'denin keremiyet üzere i'mâliyle ol mikdâr nühâsın on birer guruşa hazîne-i celîleye teslîmini mîr-i mûmâileyh müte'ahhid olduğuna binâ'en icrâ-yı îcâbı istîzân olunub sûret-i hâle nazarân (Ma'den-i mezkûrun seniyye-i me'âli-vâye-i Hazret-i şahânedeki keremî-i i'mâlâtiyle tertîbâtının celbi ilhâk mâddesinin icrâsına ve amele ve esterlerin celb ve mübâya'asına mütevakkıf görünmüş ve bu sûret Ma'âdin Meclisi'nin mazbatasında dahi tervîc ve tasdîk kılınmış olmağın mezkûr kazâ müdürlüğünün **yetmiş sekiz** senesi Martı'ndan itibâran ma'den müdürlüğüne ilhâkıyla amelenin i'zâmı zımında ber-vech-i istîzân Kastamonu Mutasarrıfı Sa'âdetlû Paşa Hazretleri'ne iş'ârıyla esterlerin mübâya'ası ve ilhâk mâddesinin) hazînece îfâ-yı muktezâsının dahi nezâret-i müşârûnileyhâya havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda.

İ.MVL. 632/81/2

Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu müdürlüğüne kazâ müdürlüğünün ilhâkına ma'den-i mezkûr tertîbâtının sûret-i celbi ve cümle vâsıtaların mebâliği ve i'zâmı husûsâtını mutazammın mazbata.

Dosya Özeti, No: İ.MVL. 632/81

1279 (M.1863) tarihli fermânda, Küre-i Nühâs Maden-i Hümâyûnunca 1278 senesinde Maden Müdürü İbrahim Bey'den senelik otuz bin kıyye bakır istenmiştir. Maden Müdürü İbrahim Bey dokuz kazadan gelen amelenin beş altı seneden beri gelmediğini, mağaraların kapanmış olduğunu ve vâsıtaların olmadığını bildirmiştir. Kazâ müdürlüğünün Ma'den-i Hümâyûn müdürlüğüne katılması ve bu ihtiyâçlarının giderilmesi hâlinde istenen madenin gönderilebileceğinden bahsedilmiştir.

1.1.1. Küre-i Nühâs Madeni İhale Edilmek Üzere Müzayedesinin Yapılmasına Dair

İ.OM/1

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâreti

Aded 203

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Kastamonu Vilâyeti dâhilinde vâkı' olup resm-i mukarrerden mâ'adâ senevi elli üç bin sekiz yüz otuz üç guruş bedel-i maktû' te'diye olunmak şartı ve şerâ'it-i sâ'ire ile **bin iki yüz doksan sekiz** senesi Kânûn-i sânîsi'nde Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle kılınmış olan Küre-i Nühâs Ma'deni'nin atık curûfları ile civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin bidâyet-i ihâlesinden şimdiye kadar yalnız iki senelik rusûm-ı mukarreresiyle bedel-i maktû'ı te'diye olunarak kusûr senelerin bedel-i maktû'ı bulunan cem'an dört yüz seksen dört bin beş yüz sekiz guruş bakâyâda kalub henüz i'mâlâta da mübâşeret olunmadığı gibi mûmâileyhin istitâ'at-ı mâliyesi ma'den-i mezkûrun i'mâline gayr-ı kâfi bulunduğuna binâ'en Ma'âdin Nizâmnâmesi'nin elli üçüncü mâddesine tevfikân fesh-i ihâle ile mezkûr curûfların ve bir de iş bu ma'denin hudûdu dâhilinde vücûdu his olunan sâ'ir ma'âdinin bi'l-müzâyede tâlibine ihâlesi hakkında sebk eden arz ve istîzân-ı çâkeriye cevâben Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nden kaleme alınub sûreti 17 Mayıs sene **310** târihiyle buyruldu-ı sâmi-i cenâb-ı sadâretpenâhîleriyle tebliğ buyurulan 11 Mayıs târihli mazbatada Ma'âdin Nizâmnâmesi ahkâmına tevfikân ihâlenin feshiyle bedel-i maktû'dan mûmâileyh zimmetinde kalmış olan mebâliğin usûlü vechile tahsîli ve mezkûr curûflar diğêr tâlibine ihâle olunmak üzere müzâyedeye vaz'ı ve bunun hudûdu dâhilinde diğêr nev' ma'âdin zuhûr eylediği hâlde onlar hakkında dahi lâzım gelen mu'âmele-i nizâmiyenin ifâsı husûslarına karâr verilmiş olduğu gösterilmiş ve mûmâileyh Abraham Ağa'nın zimmeti bulunan sâlifü'l-arz dört yüz seksen dört bin kusûr guruşun tahsîline â'id mu'âmeleye usûlen tevessül ve mübâşeret olunmuş olup ancak mâdde-i mezkûrenin fikra-i âhiresinde müddet-i mu'âyyene zarfında mültezim mürâca'at etmez veyahûd ma'zereti kabûl olunmaz ise Şûrâ-yı Devletce ihâlenin feshine karâr verilür ve bi'l-istîzân şeref-sâdır olacak irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne mücebince fesh mu'âmelesi icrâ ve Dersa'âdet'de ve ma'denin bulunduğu mahalde üç def'a i'lân etdiriliyor deyu muharrer bulunmasına mebnî ba'de fesh-i

ihâle keyfiyyeti mûmâileyhe tefhîm olunarak üç def'ada i'lân ile beraber otuz sekizinci mâdde-i nizâmiye hükmüne tatbîkan gerek mezkûr curûfların ve gerek ma'denin dâ'ire-i mahdûdesi dâhilinde zuhûr eden sâ'ir nev' ma'âdinin müzâyedeleri icrâ edilmek üzere mârru'l-arz fikra-i âhire hükmüne tevfiikan mezkûr Küre-i Nühâs Ma'deni'nin atîk curûflarının mûmâileyh Abraham Ağa uhdesinden fesh-i ihâlesine dâ'ir irâde-i seniyye-i Hazret-i hilafetpenâhî istihsâli iktizâ edeceğinin huzûr-ı âlî-i cenâb-ı vekâletpenâhîlerine arz ve izbârı nezâret-i âcizî encümeninden bâ-mazbata ifâde olunmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 17 Rebî'ü'l-evvel sene 312, fî 27 Ağustos sene 310.

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nâzırı

Selim

İ.OM/2

Bâbiâli

Dâire-i Sadâret

Atûfetlû Efendim Hazretleri

Kastamonu Vilâyeti dâlinde olup resm-i mukarrerden mâ'adâ senevî elli üç bin sekiz yüz otuz üç guruş bedel-i maktû' ile mukaddema Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle kılınmış olan Küre-i Nühâs Ma'deni'nin atîk curûflariyle civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin bidâyet-i ihâleden şimdiye kadar yalnız iki senelik rusûm-ı mukarresiyle bedel-i maktû'ı te'diye olunarak kusûr senelerin bedel-i maktû'ı bulunan cem'an dört yüz seksan dört bin beş yüz sekiz guruş bakâyâda kalub henüz i'mâlâta da mübâşeret olunmamış ve mûmâileyhin istitâ'at mâliyesi ma'den-i mezkûrun i'mâlîne gayr-ı kâfi bulunmuş olduğundan sâlifü'z-zikr bedel-i maktû'dan mûmâileyh zimmetinde kalan dört yüz seksan dört bin kusûr guruş usûlü vechile tahsîl olunmak üzere Ma'âdin Nizâmnâmesi'nin elli üçüncü mâddesine tevfiikan merkûm Abraham Ağa uhdesinden fes-i ihâle ile gerek mezkûr curûfların ve gerek ma'denin dâ'ire-i mahdûdesi dâhilinde mevcûdu melhûz olan sâ'ir nev' ma'âdinin nizâmı vechile müzâyedelerinin icrâsına dâ'ir Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-

i Behiyyesi'nin tezkiresi leffen arz ve takdîm kılınmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i Hazret-i hilâfetpenâhî şeref-müte'allık buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim. Fî 10 Şa'bân sene 312, fî 24 Kânûn-i sâni sene 310.

Sadr-ı a'zâm ve yaver-i ekrem

(İmza)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,
Resîde-î dest-i ta'zîm olup melfûfiyle manzûr-ı âlî olan iş bu tezkire-i sâmiye-i sadâretpenâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i Cenâb-ı Hilâfetpenâhî şeref-müte'allık buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Şa'bân sene 312, fî 31 Kânûn-ı sâni sene 310.

Ser- kâtib-i hazret-i şehriyâri

Dosya Özeti, No: İ.OM

1298 senesi Kânûn-i sâni'sinde Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle edilen Küre-i Nühâs Madeni'nde hâlâ imâlâta başlanmamış olduğu ve Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'nın Küre-i Nühâs Madeni imâlinde yetersiz bulunduğuna dayanılarak Madenler Nizâmnâmesi'nin elli üçüncü maddesi hükmüncü ihalesinin feshi kararlaştırılmıştır. Devlete olan borçlarının da tahsil edilmesi istenmiştir. Madenin diğer talibine ihale olunmak üzere müzayede yapılmasına karar verilmiştir.

Darbhâne/1131

1131

Tahrîr

sene75

Kastamonu Sancağı'nda kâ'in Küre-i Nühâs Ma'deni'nden sâl-i hâle mahsûben ber-sâbık otuz altı bin vukıyye nühâs i'mâl ve senesi içinde tamâmen Darbhâne-i Âmire'ye irsâl olunmak ve sâbıkından yirmi para noxsâniyle beher kıyyesiy için ma'a navl-ı sefâ'in ve ma'âş ve masârif-ı sâ'ire dokuzar buçuk gurus verilmek ve bir gûne sızıldı vukû'a getirülmemek şartıyla mukaddemce mahâllinden vâkı' olan inhâya mebnî müte'allık buyurulan irâde-i seniyye mücebince ma'den-i mezbûr sene-i mezkûreye mahsûben Kastamonu hânedânından Emin Bey'e maktû'an ihâle olduğunu hâvî istâr ve iş'âr olunan emr-i âlînin vusûlüne ve mîr-i mûmâileyhin mu'ahharan Sorkun Kazâsı Müdürlüğü'nden dolayı derkâr olan zulm ü ta'addiyatı cihetiyle ahâlî kendünden müteneffir olduğundan bahs ile ma'den-i mezbûrun şu aralık mîr-i mûmâileyh uhdesine ihâlesi mümkün olamayacağı ve ma'den-i mezbûr müdürü sâbık Numan Ağa dahi şerâ'it-i muharrere vechile tâlib olduğu Kastamonu Vâlisi atûfetlû paşa hazretleri tarafından bâ-tahrîrât ve mazbata inhâ olunmuş olmasıyla mûmâileyh Numan Ağa'nın sene-i sâbıkadan zimmeti görünen nühâs kâmilen bu tarafa irsâl ile sene-i merkûme muhâsesini ru'iyet eylemek ve bir gûne sızıldı vukû'a getirülmemek ve mahallinde meclisce kavî /2/ kefil ve senede rabt ile sened-i mezkûr bu tarafa gönderilmek üzere ma'den-i mezkûrun mûmâileyh Numan Ağa'ya maktû'an ihâlesi muvâfık olan seniyye-i vekâletpenâhîleri usûlüne Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nden kaleme alınan mazbata takdîm (hâkpayı) kılınmış olmanın mücebince tesviyesi husûsuna emr ü irâde-i âliyye-i sadâretpenâhîleri şeref sudûr ve sünûh buyurulur ise icrâ-yı iktizâsına ibtidâr olunacağı halde lâzım gelen me'mûrîn emr-i şerîfin tasdîri için Darbhâne-i Âmire muhâsesine kayd ile Evâmîr-i Mâliye Kalemine ilm ü haberinin i'tâsı lâzım geleceğine dâ'ir.

Dosya Özeti, Darbhâne/1131

Fermanda, Küre-i Nühâs Madeni'nden bir sene içinde 36 bin kıyye bakır çıkartılıp senesi içinde tamamının Darphane'ye gönderilmesi kararlaştırılmıştır.

Madende çıkarılan bakırın kıyyesi her türlü masraf dâhil olmak üzere dokuz buçuk kuruşa verilmek şartıyla ihalesi kararlaştırılmıştır. Kastamonu hânedanından Emin Bey'e ihâle edilecekken halkın Emin Bey'in zulmünden adaletsizliğinden şikâyetçi olmaları üzerine diğer talibi eski Maden Müdürü Numan Ağa'ya ihale edilmiştir.

İMMS. 134/5714/1

Kastamonu Vilâyeti dâhilinde olup mukaddemâ bir müddet emâneten ve sonraları dahi maktû'an i'mâl ve idâre olunub îrâdı masârifina tekâbül etmediği cihetle mu'ahharan terk ve ta'til edilmiş olan Küre-i Nühâs Ma'deni'nin sûret-i ihâlesi istîzânına dâ'ir Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 5 Rebî'ü'l-evvel sene **94** târihli ve on bir numaralı tezkiresi Nâfî'a Dâ'iresi'nde kıra'ât ve mütâla'a olundu.

Hulâsa-i ma'âlf ma'den-i mezkûrun terk ve ta'tili mahallî bakırcı esnâfının ihtiyâcât-ı sanâ'iyyelerinden mahrûmiyyetlerini ve zarûret-i hâllerini mûcib olduğundan iki yüz bin guruş sermâye i'tâsiyle tecrübe-i ahîra olmak ve esnâf-ı merkûme ve ma'dencilere iş bulunmak üzere zikr olunan ma'denin cânib-î mîrîden i'mâl edilmesi sûretine iki sene mukaddem mübâşeret olunmuş ise de hâsılâtı kadîmden müterâkim ve mevcûd olan curûflardan istihsâl olunarak civârında müceddeden ma'den buldurulamadığına ve mezkûr curûflardan ise senevî nihâyet on yedi ve on sekiz bin kıyye nühâs alınabilib on ikişer guruş fî ile mahallinde satıldığı hâlde gayr-ez masârif beşlik hesabıyla hâsıl olan kırk üç bin guruş temettü verilen sermâye akçesinin iskotasından husûle gelüb ma'denin irâde ve i'mâlından istifâde olunamadığı gibi zaten hâsılâtı cüz'ıyyâtdan olmasıyla birtakım teklîf ihtiyârıyla emâneten idâreye dahi değeri olmadığına ve bu gün sikke-i hâlise olarak senevî iki taksit ile elli bin guruş bedel vermek ve on bir guruş fî ile beher sene esnâf-ı merkûmeye dahi on iki bin kıyye nühâs i'tâ eylemek ve on sene müddet idâre etmek şartı şerâ'it-i sâ'ire Mösyö Jani İstefanoviç ta'âhhüdü ile ma'den-i mezkûrun derûhde ve iltizâmına Panayot nâm kimesne tâlib olup müzâyede olunacağı hâlde daha ziyâde bedel ile tâlib zuhûr edeceği me'mûl idüğüne binâ'en zikr olunan ma'denin emâneten idâresinden sarf-ı nazârla şerâ'it-i mebhûse ile bi'l-müzâyede ihâlesi istîzânından ibâret bulunmuşdur.

Siyâk-ı iş'âr hükmünce ma'den-i mezkûrun emâneten idâreye değeri olmadığı bi't-tecrübe sâbit olduğundan müzâyedeye vaz'ıyle zuhûr edecek tâlibine ihâlesi münâsib görünüp fakat cânib-î mîrîye maktû' bir bedel ve bakırcı esnâfına dahi ma'lûmü'l- mikdâr nühâs verilmek şartıyla ihâle olunarak bir resm-i nisbî ta'yîn kılınması esnâf ve merkûmenin teshîl-i ihtiyâcâtı maksadından ve bir de ma'denin pek serveti olmamasından ilerü gelmiş ise de şerâ'it-i ihâlenin Ma'âdin

Nizâm-nâmesi'ne ve ma'âdin ma'mûle hakkında ittihâz olunan karâra tevâfuk etmesi için bir cüz'î mikdâr dahi resm-i nisbî ta'yîniyle ma'den-i mezbûrun bi'l-müzâyede takarrür edecek tâlibine ihâlesi hakkında nezâret-i müşârünileyha ile âhîren icrâ kılınan muhâberenin cevâbında hâsılâtı vâkı'adan yüzde iki rûsûm-ı nisbînin aynen veyahûd bedelen i'tâsı karârlaştırılarak tâlib-i mûmâileyh dahi muvafakat eylemiş ve keyfiyet bir mâh müddet gazetelerle i'lân olunmuş ise de başka tâlib zuhûr etmemiş olduğundan ber-vech-i muharrer yüzde iki rûsûm-ı nisbîyye ve senevî sikke-i hâlisâ olarak elli bin guruş bedel-i maktû' ve şerâ'it-i sâ'ire ile ma'den-i mezkûrun mûmâileyh Panayot uhdesine ihâlesi ve ol bâbda ma'âdin idâresinden tanzîm ve i'tâ olunan şartnâme müsveddesiyle kefâlet senedinin sûreti irsâl olunduğu gösterilmiştir.

[2]İş bu ma'den külliyyen metrûk ve mu'attal kalmakdan ise bu sûretle ihâlesi Hazîne-i Celîlece menfa'ati müstelzim olacağı gibi mahallî bakırcı esnâfının teshîl-i ihtiyâcâtı zımında fi'ât-ı muharrere ile onlara bakır i'tâsı dahi fâ'ideyi mûcib görüldüğüne ve bedel-i maktû' ile resm-i nisbîsi dahi bi'l-müzâyede takarrür etmiş bulunduğna binâ'en şerâ'it-i mezkûre ve **bin iki yüz doksan üç** senesi Ağustos ibtidâsından itibaren on sene müddetle ma'den-i mezkûrun mûmâileyh Panayot uhdesine ihâlesi zımında şartnâmenin tebdiliyle iktizâ eden ferman-ı âlinin dîvân-ı hümâyûn kaleminden ısdârı bi't-tezekkür mezkûr şartnâme müsveddesi leffen takdîm kılınmağın maslahatın bir kerrede heyet-i umûmiyede müzâkeresiyle verilecek karâra göre ifâ-yı muktezâsı bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 5 Ramazan sene 94 ve fî 1 Eylül sene 293.

[Mühürler]

Kostantin Efendi, Mahmud Ekrem, Kalyadi, Bedros Kuyumcuyân, Es-Seyyid Abdülhamid, Kâmil, Mehmed Rauf.

Hîn-i tahrirde bulunamadı.

Nâfi'a Dâ'iresi'nin iş bu mazbatası heyet-i umûmiyede kırâ'at olundu. Ma'den-i mezkûrun killet-i îrâdından dolayı şimdiye kadar Hazîne-i Celîlece istifâde olunamamış olduğuna ve metrûk ve mu'attal hâlinde kalmış olan iş bu ma'denin

tâlibi olan Panayot'a ihâlesinde hazîne sikke'î hâlisâ olarak senevî elli bin guruş bir bedel-i maktû' aldıkdan başka ma'denin derece-i servetine göre konulan ya'nî yüzde ikiden ibâret bulunan resm-i nisbîden dahi müstefid olacağına ve bakırcı esnâfına şartnâmede muharrer fi-i mukarreriyile on iki bin kıyye nühâs verilüb onların dahi menfa'ati gözedildiğine ve sûret ve şerâ'it-i ihâle dahi muvâfık-ı nizâm bulunduğu binâ'en mazbatada gösterilen mübde'den itibaren on sene müddetle merkûm Panayot uhdesinde ihâlesi zımında iktizâ eden fermân-ı âlînin ısdârı tezekkür ve ma'âl-i mazbatadan mütefehim olduğu üzere mültezim-i merkûmun der'uhde edeceği şey yalnız curûflar olmak lâzım geleceğinden esnâ-yı tedkîk ve mutâla'ada şartnâmenin mukaddimesiyle birinci mâddesine curûflar lafzının ilâvesi tensîb kılınmağla ol vechile bi't-tashîh nüsha-i mübeyyızası leffen takdîm kılındı, emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 15 Rebî'ü'l-evvel sene 295 ve fî 7 Mart 294.

[27 adet mühür.]

Mühürler Halim Paşa bulunmadı.

Hamdi Beğ (bulunmadı), Lütî Efendi (bulunmadı), Sahib Beğ (bulunmadı).

Mehmed Beğ (nâ-mizâc), Bedos Efendi (nâ-mizâc), Rıza Beğ (nâ-mizâc),

Midhat Beğ (nâ-mizâc).

İMMS. 134/5714/2

Kastamonu Sancağı'nda vâkı' Küre-i Nühâs Kazâsı'nda kâ'in olup zîrde muharrer şerâ'it ile teba'a-i Devlet-i Aliyye'den Panayot nâm kimesne uhdesine ihâle ve il[tî]zâm olunan nühâs ma'deni curûflarının şartnâmesidir.

Birinci mâdde: Kastamonu Sancağı'nda kâ'in Küre-i Nühâs Kazâsı'nda bulunub elhâletü hâzihi emâneten idâre olunmakda olan nühâs ma'deni curûflarının **iki yüz doksan üç** sene-i mâliyesi şehr-i Ağustos ibtidâsından itibaren on sene müddet-i imtiyâziyye ile ve Mösyö İstefanoviç ta'ahhüdüyle teba'a-i Devlet-i Aliyye'den merkûm Panayot uhdesine ihâle ve il[tî]zâm olunmuşdur.

İkinci mâdde: Ma‘den-i mezkûr curûflarından istihsâl olunacak hâsılât-ı saffiyenin yüzde iki rûsûm-ı nisbîyesinin ve bundan mâ‘adâ bedel-i maktû‘ olarak elli bin guruşun cânib-î mîrîye i‘tâsı mukarrer olmasıyla rûsûm-ı nisbîyye-i mezkûre Ma‘âdin İdâresi'nin re‘y ve tensîbi üzerine aynen veyahûd râyic-i vakte göre bi'l-hesab esmân-ı bâliğası Osmanlı altını yüz guruşa olarak bedelen mültezim-i mûmâileyh tarafından te‘diye olunacağı misillû bedel-i maktû‘-ı mezkûr dahi iki taksit ile ya‘nî beher sene Mart ve Ağustos gayelerinde fi-i mukarreriyle kezâlik sikke-i hâlisa olarak nakden ve tamâmen Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne te‘diye ve ifâ olunacaktır.

Üçüncü mâdde: Mahallince ta‘yîn olunacak me‘mûr ma‘rifetiyle ma‘den-i mezkûrda mevcûd olan ebniye ve kâlhâne ve demirbaş âlât ve edevât ve eşyâ-yı sâ‘ire sebt-i defter olunarak mültezim-i merkûma devr ile defter-i mezkûr me‘mûr ve mültezim tarafından bi't-tahrîr cânib-î idâreye irsâl olunacak ve ma‘den-i mezkûrun iktizâsında veyahûd bi'l-icâb fesh-i ihâlesi takdirinde emvâl ve eşyâ-yı müdevvere heyet-i sâbıkası vechile defteri mücebince kâmilen i‘âde ve teslîm kılınacaktır.

Dördüncü mâdde: Müddet-i mezkûre zarfında ma‘dene müteferri‘ olan kâl‘hâne ve zemberek ve sâ‘irenin ta‘mirat-ı külliyye ve cüz‘iyyesi mültezim-i merkûma â‘id olup bunun için Hazîne-i Celîle'den bir akçe tâleb olunmayacaktır.

Beşinci mâdde: Ma‘den-i mezkûrun i‘mâlinde istihdâm olunan amele ücret-i lâyika ve kendü rızaları ile kullanılıb bu yüzden dolayı hilâf-ı ma‘delet-i seniyye zinhâr kimesneye bir gûne bâr u hasâr vukû‘u götürülmemesine mültezim-i merkûm tarafından fevka'l-âde takayyüd ü ihtimâm olunacaktır.

Altıncı mâdde: Öteden berü ma‘den-i mezkûrdan hâsıl olan nühâs-ı kadîmden kalmış ve terâküm etmiş olan curûfdan istihsâl olunmakda olması ve bundan böyle dahi ma‘den-i mezkûr mültezim-i merkûm tarafından bu yolda idâre olunacağı cihetle civârında müceddeden nühâs ma‘deni ve gerek sâ‘ir nev‘-i ma‘den zuhûr edib de mültezim-i merkûm veya sâ‘irleri cânibinden tâleb ve istid‘â olunduğu hâlde nizâmına tevfikân onlar dahi ayrıca ihâle ve ilzâm olunacaktır.

/2/Yedinci mâdde: Beher sene ma‘den-i mezkûrdan Kastamonu bakırcı esnâfına on iki bin okka nühâs-ı matbûh i‘tâsı mukarrer olmasıyle bahası peşin olarak te‘diye olunmak ve meskûk beşlik ve metalik olmak üzere mültezim-i merkûm tarafından on birer guruş fî ile senevî mezkûr û'l-mikdâr nühâs matbûh i‘tâ olunacaktır.

Sekizinci mâdde: Mültezim-i merkûm ma‘den-i mezkûrun hâsılâtını İnebolu iskelesine nakl ederek îcâb eden resm-i gümrüğünü bi'l-i‘tâ makbûz senedi ahz etdikden sonra her nereye ve her kim ister ise nakl ve fûruht edebilecektir.

Dokuzuncu mâdde: Ma‘den-i mezkûrun i‘mâlâtından dolayı hem civâr bulunacak ma‘denlere ve gerek sath-ı arzda bulunan arâzî-i mevrû‘a ve gayr-ı mevrû‘aya ve orman ve korulara vukû‘ bulacak zarar ve ziyân mahalli meclisi ma‘rifetiyle bi‘t-tahkîk tebeyyün eylediği hâlde mültezim-i merkûm tarafından tazmîn olunacaktır.

Onuncu mâdde: Ma‘den-i mezkûrun levazımât-ı mukteziyyesi için îcâb eden kereste ve hatab ve kömürü sâbıkları misillû mültezim-i merkûm ashâbından akçesiyle mübâya‘a eyleyecektir.

On birinci mâdde: Ma‘den-i mezkûrun i‘mâlinden dolayı ahâlînin mahallince olan havâyîç-i zarûriyyelerine bir vechile sekte getirilmemesi elzem hâlâtdan olmasıyle böyle bir şey vukû‘nda mültezim-i merkûm tarafından der‘akab def‘ ü islâhı çaresine teşebbüs kılınacaktır.

On ikinci mâdde: Müddet-i mezkûrenin inkızâsında ma‘denin bir müddet-i münâsibe ile tekrâr derûhde ve il[ti]zâmı zımında mültezim-i merkûm tarafından tâleb ve istid‘â ve vuku‘ bulduğu hâlde Ma‘âdin Nizâmnâmesi'nin hükmü îcâbınca şurût-u mütesâviyede sâ‘ir tâliblere tercih olunacaktır.

On üçüncü mâdde: Mültezim-i merkûm ma‘den-i mezkûrun i‘mâlâtına müteferri‘ kâffe-i husûsâtda Ma‘âdin Nizâmnâmesi'nin ahkâm-ı mündericesine tamâmıyla teba‘iyyet ve ona tatbîk-i hareket eyleyeceği misillû ormanlar hakkında cârî olan ve

bundan böyle yapılacak olan nizâmâta dahi tamâmiyle mutâva‘at edeceğini ta‘ahhüd eder. Fî 15 Rebî‘ü'l-evvel sene 295 ve fî 7 Mart 294.

Şûrâ-yı Devlet

İMMS. 134/5714/3

Kastamonu Sancağı'nda vâkı' Küre-i Nühâs Kazâsı'nda kâ'in olup zîrde muharrer şerâ'it ile teba'a-i Devlet-i Aliyye'den Panayot nâm kimesne uhdesine ihâle ve il[ti]zâm olunan nühâs ma'deni curûflarının şartnâmesidir.

Birinci mâdde: Kastamonu Sancağı'nda kâ'in Küre-i Nühâs Kazâsı'nda bulunub elhâletü hâzîhî emâneten idâre olunmakda olan nühâs ma'deni curûflarının **iki yüz doksan üç** sene-i mâliyesi şehr-i Ağustos ibtidâsından itibaren on sene müddet-i imtiyâziyye ile Mösyö İstefanoviç ta‘ahhüdüyle teba'a-i Devlet-i Aliyye'den merkûm Panayot uhdesine ihâle ve il[ti]zâm olunmuşdur.

İkinci mâdde: Ma'den-i mezkûr curûflarından istihsâl olunacak hâsılât-ı saffiyyenin yüzde iki rûsum-ı nisbîyyesinin ve bundan mâ'adâ bedel-i maktû'-ı olarak elli bin guruşun cânib-î mîrîye i'tâsı mukarrer olmasıyle rûsum-ı nisbîyye-i mezkûre Ma'âdin İdâresi'nin re'y ve tensîbi üzerine aynen veyahûd râyic-i vakte göre bi'l-hesâb esmân-ı bâliğası Osmanlı altını yüz guruşa olarak bedelen mültezim-i mûmâileyh tarafından te'diye olunacağı misillû bedel-i maktû'-ı mezkûr dahi iki taksit ile ya'nî beher sene Mart ve Ağustos gayelerinde fî-i mukarreriyle kezâlik sikke-i hâlisâ olarak nakden ve tamâmen Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne te'diye ve îfâ olunacaktır.

Üçüncü mâdde: Mahallince ta'yîn olunacak me'mûr ma'rifetiyle ma'den-i mezkûrda mevcûd olan ebniye ve kâlhâne ve demirbaş âlât ve edevât ve eşyâ-yı sâ'ire sebt-i defter olunarak mültezim-i merkûma devr ile defter-i mezkûr me'mûr ve mültezim tarafından bi't-tahrîr cânib-î idâreye irsâl olunacak ve ma'den-i mezkûrun iktizâsında veyahûd bi'l-icâb fesh-i ihâlesi takdirinde emvâl ve eşyâ-yı müdevvere heyet-i sâbıkası vechile defteri mücebince kâmilen i'âde ve teslîm kılınacaktır.

Dördüncü mâtde: Müddet-i mezkûre zarfında ma'dene müteferri' olan kâlhâne ve zemberek ve sâ'irenin ta'mirat-ı külliye ve cüz'iyyesi mültezim-i merkûma a'id olup bunun için Hazîne-i Celîle'den bir akçe tâleb olunmayacaktır.

Beşinci mâtde: Ma'den-i mezkûrun i'mâlinde istihdâm olunan amele ücret-i lâyika ve kendü rızaları ile kullanılıb bu yüzden dolayı hilâf-ı ma'delet-i seniyye zinhâr kimesneye bir gûne bâr u hasâr vuku'a götürülmemesine mültezim-i merkûm tarafından fevka'l-âde takayyüd ü ihtimâm olunacaktır.

Altıncı mâtde: Öteden berü ma'den-i mezkûrdan hâsıl olan nühâs-ı kadîmden kalmış ve terâküm etmiş olan curûfdan istihsâl olunmakta olması ve bundan böyle dahi ma'den-i mezkûr mültezim-i merkûm tarafından bu yolda idâre olunacağı cihetle civârında müceddeden nühâs ma'deni ve gerek sâ'ir nev'-i ma'den zuhûr edib de mültezim-i merkûm veya sâ'irleri cânibinden tâleb ve istid'â olunduğu hâlde nizâmına tevfikân onlar dahi ayrıca ihâle ve ilzâm olunacaktır.

Yedinci mâtde: Beher sene ma'den-i mezkûrdan Kastamonu bakırcı esnâfına on iki bin okka nühâs matbûh i'tâsı mukarrer olmasıyle bahası peşin olarak te'diye olunmak ve meskûk beşlik ve metalik olmak üzere mültezim-i merkûm tarafından on birer guruş fî ile senevî mezkûr ü'l-mikdâr nühâs matbûh i'tâ olunacaktır.

/2/Sekizinci mâtde: Mültezim-i merkûm ma'den-i mezkûrun hâsılâtını İnebolu İskelesi'ne nakl ederek îcâb eden resm-i gümrüğünü bi'l-i'tâ makbûz senedi ahz etdikden sonra her nereye ve her kim ister ise nakl ve fûruht edebilecektir.

Dokuzuncu mâtde: Ma'den-i mezkûrun i'mâlâtından dolayı hem civâr bulacak ma'denlere ve gerek sath arzda bulunan arâzî-i mevrû'a ve gayr-ı mevrû'aya ve orman ve korulara vuku' bulacak zarar ve ziyân mahallî meclisi ma'rifetiyle bi't-tahkîk tebeyyün eylediği hâlde mültezim-i merkûm tarafından tazmîn olunacaktır.

Onuncu mâtde: Ma‘den-i mezkûrun levazımât-ı mukteziyyesıy için îcâb eden kereste ve hatab ve kömürü sâbıkları misillû mültezim-i merkûm ashâbından akçesiyle mübâya‘a eyleyecekdir.

On birinci mâtde: Ma‘den-i mezkûrun i‘mâlinden dolayı ahâlînin mahallince olan havâyic-i zarûriyyelerine bir vechile sekte getirülmemesi elzem hâlâtdan olmasıyle böyle bir şey vukû‘nda mültezim-i merkûm tarafından der‘akab def‘ ü islâhı çaresine teşebbüs kılınacaktır.

On ikinci mâtde: Müddet-i mezkûrenin inkızâsında ma‘denin bir müddet-i münâsibe ile tekrâr derûhde ve il[ti]zâmı zımında mültezim-i merkûm tarafından tâleb ve istid‘â ve vukû‘ bulduğu hâlde Ma‘âdin Nizâmname'sinin hükmü îcâbınca şurût-u mütesâviyede sâ‘ir tâliblere tercih olunacaktır.

On üçüncü mâtde: Mültezim-i merkûm ma‘den-i mezkûrun i‘mâlâtına müteferri‘ kâffe-i husûsâtta Ma‘âdin Nizâmname’sinin ahkâm-ı mündericesine tamâmıyla teba‘ıyyet ve ona tatbîk-i hareket eyleyeceği misillû ormanlar hakkında cârî olan ve bundan böyle yapılacak olan nizâmâta dahi tahmile mutâva‘at edeceğini ta‘ahhüd eder.

İş bu şartnâme taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîyye arz ile lede'l-istîzân icrâ-yı iktizâsı husûsuna emr ü irâde-i seniyye-i cenâb-ı tâcdarî müte‘allık ve şeref sudûr buyurulmuş olmağla imtiyâzı hâvî verilen emr-i alîye zeyl olmak üzere iş bu şartnâme i‘tâ kılındı tahrîran fi'l-yevmi's-sâbi‘ min-şehr-i Şa‘bân ü'l-muazzam li-sene **hams ve seb‘în ve mi‘eteyn ve elf**

Mukâbele olunmuşdur.

İMMS. 134/5714/6

Kastamonu Vilâyeti dâhilinde Küre-i Nühâs Ma‘deni'nin sûret-i ihâlesine dâ‘ir olan imtiyâz-ı emr-i alîsi sahib-i imtiyâz tarafından alınub şartnâme ve irâde-i seniyye tezkiresiyle beraber hıfz olunması atûfetlû Beylikci Efendi hazretleri

tarafından ifâde buyurulmuş olmağla mücebince emr-i âlî-i mezkûr ile evrâk-ı sâ'iresi iş bu zarf derûnunda mahfûzdur.

Fî 27 Şevval sene 296. târih-i tevkîfî kıt'a 5

İmtiyaz tobrası

İMMS. 134/5714/7

Atûfetlû Efendim Hazretleri

Kastamonu Vilayeti dâhilinde kâ'in Küre-i Nühâs Ma'deni'nin sûret-i ihâlesi hakkında Mâliye Nezâret-i Celîlesi'nin iş'ârı üzerine Şûrâ-yı Devlet-i Nâfi'a Dâ'iresi'nden tanzîm ve heyet-i umûmiyeden tenzîl edilmiş olan mazbata ile melfûf şartnâme müsveddesi meclis-i vükelâda kırâ'at ve mütâla'a olundu me'alinde müstebân olduğu üzre işbu ma'den mukaddemâ bir müddet emâneten ve sonraları dahi maktû'an i'mâl ve idâre olunduğu hâlde îrâdı masârifina tekâbül etmemesinden dolayı terk ve ta'til edilmiş iken bu def'a Panayot namında biri bunu derûhdeye tâlib olduğundan sikke-i hâlisa olarak senevî devlete iki taksitde elli bin guruş bedel-i maktû' ve yüzde iki resm-i nisbî îfâ ve mahallinde bulunan bakırcı esnâfinada teshîl-i ihtiyâcât-ı sanâ'iyeleriçün fi-i mukarreriyile beher sene on iki bin kıyye nühâs i'tâ eylemek şartı ve şerâ'it-i sâ'ire ve on sene müddet-i imtiyâziyye ile bu ma'denin merkûm Panayot uhdesine ihâlesi zımında iktizâ eden fermân-ı âlînin tasdîri tezekkür olunmuş ve sûret-i ma'rûza-i hazînenin menâfi'ine muvâfık olduğundan beyne'l-huzzâr dahi tensîb edilmiş olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sunûh ve sudûr buyurulur ise mantûk-ı münîfî infâz olunacağı beyâniyle mezkûr mazbata ve müsvedde arz ve takdîm kılındı efendim. Fî 22 Rebî'ü'l-evvel sene 95.

imza

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Resîde-î dest-i ta'zîm olan iş bu tezkire-i sâmiyyeleriyle beraber melfûf mazbata ve şartnâme müsveddesi manzûr-ı me'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve şerâ'it-i mukarrerinin ma'âdin idâresince ve Şûrâ-yı Devlet ve

Meclis-i Hâssaca Ma'âdin Nizâmnâmesi'ne tevfiik olunduğu anlaşılmasıyla mebhûsun'an olan nühâs ma'denin tezekkür ve istîzân olunduğu vechile şerâ'it-i mezbûre dâ'iresinde ve on sene müddet-i imtiyâzıyye ile merkûm Panayot uhdesine ihâlesi zımnında iktizâ eden fermân-ı âlînin ısdârı müte'allık ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî mantûk-ı celîlinden olarak mezkûr mazbata ve müsvedde leffen savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 23 Rebî'ü'l-evvel sene 95.

Dosya Özeti, No: İMMS. 134/5714

Fermanlarda, Küre-i Nühâs Kazası'nda bulunan bakır madeni ocağının belli şartlarda on sene müddetle mültezim Panayot'a ihale edilmesinden ve ihale şartnamesinden bahsedilmiştir. Küre-i Nühâs Ma'deni, önce bir müddet emâneten ve sonraları değeri biçilerek imâl ve idâre olunub gelirinin masrafları dahi karşılayamadığından terk edilmiştir. Sonraları Küre-i Nühâs Ma'deni'nin ihâlesi için izin istenmiş ve tâlib olan Panayot'a, devlete senelik iki taksitde elli bin kuruş bedel ödemesi şartıyla verilmiştir. Kaleme alınan bu şartnamede Kastamonu bakırcı esnafını da korumaya yönelik tedbirler alınmıştır. Mültezimin idareye de belli bir miktar bakır teslim etmesi istenmiştir. Bu yükümlülükleri yerine getirmesinden sonra elinde kalan bakır mültezimin kârını oluşturmuştur.

İ. MVL. 497/22468/1

Kastamonu Sancağı'nda kâ'in Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nda istihdâm olunan amelenin ücûrât-ı vâkı'alarına ve kömür fi'âtına mahallinden meclisce tertîb olunan zamâ'immin mikdâr ve kemiyetini mübeyyin terkîm olunan sûret-i defteridir.

Ber-mûceb-i kuyûd-ı ocak

1 Aded

Eyyâm

500

Hâsıl-ı hesâb-ı muhasebe

3000 kıyye

Şehriyye iş'âl olunması tertîb olunan ocak

Ocak-ı resid 2

Eyyâm

1000

Hâsıl-ı ocak

6000 kıyye

İşbu hesâb üzre senevîsi

Ocak

24 aded

Eyyâm

12000

Kayd-ı hesâb

72000 kıyye

Ber-mûceb-i kuyûd

Fî şehir

Para

60 Kadîmî

+05 Kuyûd-ı tamga

65

Zenberek ocaklarında istihdâm olunacak amele ücûrâtı

Ocak i'tibârıyla istihdâm olunacak amele ücûrâtı

Ma'a zam fî yevm

Para	Neferen
27 Ücret-i usta-i zenberek	05
16,5 Ücret-i masârif-ı zenberek	10
<u>+21,5</u> Ücret-i kürekci	<u>20</u>
65	35
Eyyâm	
12000	
Ücret fî sene	
Guruş	
18000 Ber-mu'tâd-ı bâlâ kadîmî	
<u>+01500</u> Zammı	
19500	

Ber-mûceb-i kuyûd fî şehir

Para

4770 Kadîmî

+2620 Kezâlik zammı

7390

Yevmiyye i'tibârıyla verilecek amele ücûrâtı

Ma'a zam fî yevm

Para	Neferen
3100 Ücret-i taşçıyân	31
0800 Ücret-i cevherciyân	08
1650 Ücret-i katırcıyân	15
0640 Ücret-i sürücüyân	08
0640 Ücret-i kethüdâ-yı ocak	08
<u>+0560</u> ücret-i öküzcü	<u>07</u>
7390	77

Eyyâm 360

Ücret fî sene

Guruş

42930 Ber-vech-i bâlâ kadîmi

+23580 Zammı

66510

Ücûrât-ı amelehâ-i ocak ve zenberek

Yekûn

Guruş

60930 Kadîmî

+25080 Zammı

86010

Ber-mûceb-i kuyûd

Fî yevm

Para

6570 Kadimi

+3490 Zammı

10060

Kazıklı ta‘bîr olunur kâlhânedede istihdâm olunacak amele ücûrâtı

Ma‘a zamm fî yevm

Para

Neferen

480 Ücret-i usta-i kâl

3

480 Ücret-i kürekci-i kâl

6

300 Ücret-i ....

3

240 Ücret-i katırcı

3

140 Ücret-i öküzcüyan

2

140 Ücret-i baltacı

2

240 Ücret-i ocakçı-i duhan

3

320 Ücret-i ocakçı-i kömür

4

080	Ücret-i kethüdâ-yı ocak	1
140	Ücret-i ...akçe	2
<u>+7500</u>	Ücret-i amele-i mürettebe-i kazâhâ	<u>75</u>
10060		00 [104]

Eyyâm 360

Ücret fî sene

Guruş

59130 Ber-vech-i bâlâ kadîmî

+31410 Zammı

90540

Ber-mûceb-i kuyûd

Fî yevm

Para

60 Kadîmi

+20 Zammı

80

Senede iki def'a kömür istîcârı kat' eden amele ücûrâtı

Neferen

488 Def'a-i evvel

+500 Def'a-i sâni

988

Eyyâm 5988

Ücret fî sene

Guruş

8982 Fî-i mukayyidesi vechile kadîmî

+2994 Zammı

11976

Ber-mûceb-i kuyûd

Kalbur 1 aded

Fî para

Guruş

20 Kadîmî

+15 Zammı

35

Kalbur 1 aded

Fî para

Guruş

08 Kadîmî

+12 Zammı

20

Senevî tertîb buyurulan kömürün mikdârı

Kalbur

Aded

Ma'a zam fî para

58800 Kurâ ahâlîlerinin nakl edecekleri 35

+45000 Mîrî esterânın nakl edecekleri 20

103800 55

Fî sene

Guruş

38400 Kadîmî fisiyle âsmânı

+35550 Zammı fisiyle bahâsı

73950

Yekûn-ı üçûrât-ı amele ve bahâ-i kömür

Fî sene

Guruş

167442 Kadîmî

+095034 Zammı

262476

Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nda istihdâm olunmak üzere Kastamonu Eyâleti kazâlarından müretteb amelenin yevmiyye-i muhasasaları hasbü'l-vakt ve'l-hâl derece-i nihâyede dûn ve ber-takrîb idâre-i akvât-ı yevmiyyelerinde aczleri rû-nümûn olduğundan bâ'isle ma'den-i mezkûr hizmetinden afv buyurmaları husûsu ba'zı kazâlar ahâlîsi taraflarından istid'â ve ma'den-i mezbûrun idâre-i hâliyesi usûli Tanzîmât-ı Hayriyye ve efkâr-ı âdileye bir sûretle tevâfuk etmeyeceği ve hazîne-i celîleye bâr ve hasâr olmaksızın hüsn-i tesviyesi kâbil olacağı erbâb-ı vukûf taraflarından ifâde kılınmış olduğuna ve bidâyet-i Tanzîmât-ı Hayriyye'de bu misillû ma'âdinde müstahdem amelenin ücret-i lâyıkalari tamâmen îfâ ve lüzûmu olacak kömür ve malzeme-i sâ'irelerinin dahi fi'ât-ı câriyesiyle kâmilen ashâbına i'tâ olunması karârgâr idüğüne binâ'en ma'den-i mezbûr mültezimi Hacı Numan Ağa celb ile ma'den-i mezbûrda müstahdem ameleye râyic-i vechile yevmiyye verildiği ve lüzûmu olan kömür dahi si'r-i râyiciyle sarf ve celb etdirildiği takdîrde bir sûretle hasâr-dîde olmayacağından beher kıyyesi dokuz buçuk guruşa olmak üzere kemâ fi's-sâbık cânib-î mîrîye otuz altı bin vukıyye nühâs i'tâ ve iktizâ edecek amelenin yevmiyye-i sâbıklarını hadd-i lâyıkına iblâğ ve îfâ eylemek ve lüzûmu olacak kömürü ashâbının rızâlarıyla sarf ve celb etdirmek üzere kabûlü husûsu teşvîkât-ı lâzîme icrâsıyla beraber lede'l-ifâde evvel emirde ma'den-i mezbûrun bu sûretle idâresinden imtinâ gösterip mu'ahharan ma'den-i mezkûrda müstahdem amelenin yevmiyye-i sâbıkları üzerine ve sarf ve celb etdireceği kömür fi'âtına senevî doksan altı bin otuz dört guruş zam etmek ve beher kıyyesi kemâ fi's-sâbık dokuzar guruş olmak üzere cânib-î Darbhâne-i Âmire'ye otuz altı bin vukıyye nühâs vermek ve germ-i i'mâlâta ikdâm birle otuz altı bin vukıyyeden fazla senesi içinde ne mikdâr i'mâlât vukû' bulur ise anı da ketm etmeyerek irâ'e eylemek üzere tâlib-i uhrâ bulunduğunu ve bu sûretle hüsn-i idâresine itinâ etdiği sûretde inde'l-hesâb yine haylice temettu' edeceği ağa-yı mûmâileyhe beyân ve ma'den-i mezbûrda bir senede vukû'u me'mûl olan kâffe-i masârifâtın mikdârıyla zamâ'im-i fi'âtını mübeyyin tanzîm olunan hulâsa ve defâtir kendisine irâ'e olundukda bir diyeceği kalmayıp zamâ'im-i merkûmeyi hüsn-i rızâsıyla kabûl birle defter-i mezkûru temhîr ve kavî kefil irâ'e ile bir kıt'a ta'ahhüd senedi vermiş ve sened-i mezbûrun bir kıt'a sûretiyle defâtir-i merkûme takdîm kılınmış olduğu beyânıyla zikr olunan zamâ'im-i fi'ât defâtirinin bi-ibâretihâ ma'âdin-i hümâyûn defterine kaydıyla ma'den-i mezkûra

merbût kazâlar ahâlîsine neşr ve i'lân ve sicill-i mahkemeye dahi kayd olunarak ilâ mâşâallahu te'âlâ tesviye-i fi'ât-ı mezkûre düstûru'l-amel tutulmak üzere sûreti defterlü olarak icâbı vechile bir kıt'a emr-i âlî ısdâr ve tisyârı ve ma'den-i mezkûre lüzûmu olan kömürün vaz' ve iddihârı için bir mahall-i mahsûsu olmayıp sayf u şitâda külle yevm iktizâ eden kömür sarf ve celb olunugeldiğine ve eyyâm-ı şitâda kömür sarf ve celbi ahâlînin bî-hûde iz'âclarını mûcib idüğüne ve mevsim-i şitâda lüzûmu olacak kömürün vakt-ı mu'âyyende sarf ve celbiyle bir mahalle vaz' ve iddihârı mümkün olacağına ve kazâlardan celb ve istihdâm olunan amelenin beytûtetleri için bir mahall-i mahsûs dahi olmayarak dûçâr-ı sefâlet olduklarına binâ'en ağa-yı mûmâileyh sinîn-i sâbıkada haylice mütemenna' ve mütereffih olduğuna mebnî kendi yedinden olmak ve cânib-î mîrîden bir gûne masârif iddi'â etmemek üzere pek tekellüflü olmayarak bir bâb kömür mağazasıyla bir bâb amele koğuşunun dahi inşâsı ta'ahhüd etdirilerek bunun için yedinden alınan sened dahi takdîm kılınmış idüğü beyânıyla icrâ-yı iktizâsı husûsu Kastamonu Eyâleti Meclisi'nden vârid olan bir kıt'a mazbatada inhâ ve iş'âr olunmakdan nâşî kuyûda bi'l-mürâca'a ma'den-i mezbûr hâsılâtından ma'a navl-ı sefâ'in ve masârif-ı sâ'ire beher kıyyesi dokuz buçuk guruş fi ile cânib-î mîrîye senevî otuz altı bin vukıyye nühâs vermek üzere ma'den-i mezbûr sâl-i hâle mahsûben mûmâileyh Numan Ağa uhdesine îfâ-i ihâle olunmuş ve müfâd-ı mazbataya nazarân nühâs-ı mezbûru yine fi'ât-ı sâbıkasıyla i'tâ eylemek şartıyla zamâ'im-i mezbûreyi ağa-yı mûmâileyh kabûl etmiş ve bundan başka ma'den-i mezbûre lüzûmu olan kömürün vaz' ve iddihârı için kendi yedinden olmak ve cânib-î mîrîden bir gûne masârif iddi'â etmemek şartıyla pek külfetlü olmayarak bir bâb kömür mağazası ve bir aded amele koğuşu binâ ve inşâsı dahi bi't-ta'ahhüd sened vermiş olduğundan ol vechile keyfiyyetin bi-ibâretihâ Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Muhâsebesi'ne kaydıyla her bir kazânın amele-i mürettebesinin vakt ü zamânıyla sevk ve irsâline itinâ ve amele-i merkûme zamâ'im-i ücretleriyle kömür fi'âtının ağayı mûmâileyh cânibinden bilâcevr ü ezâ ashâbına te'diye ve îfâ ve nühâs-ı maktû'-ı mezbûrun dahi kâmilen bi'l-i'mâl vakt ü zamânıyla i'tâ olunması bâbında sûret-i defterlü olarak emr-i şerîf tasdîri lâzım geleceği muhâsebe-i merkûmeden muhrec derkenârda gösterilmiş olmağla ber-minvâl-i muharrer tesviyesi muvâfık-ı emr u irâde-i seniyye-i sadâret-penâhî buyurulduğu hâlde icrâ-yı iktizâsına ibtidâr olunacağı cânib-i Nezâret-i

Celîle-i Mâliye'den bâ-takrîr lede'l-arz Meclis-i Vâlâ karârı ve bi'l-istîzân müte'allık ve şeref-sudûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı şehriyârî mûcebince mektûb tastîr etdirilmiş olmağla mantûk-ı celîli üzre tesviye-i muktezâsına himmet olunmak bâbında sâdır olan fermân-ı âlî mûcebince iktizâ-yı tesviyesi lede's-suâl zamâ'im-i merkûmenin mikdâr ve kemiyetini Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Muhâsebesi'ne kayd olunarak sûret-i defteri ve ağa-yı mûmâileyhe hitâben sûret-i defterlü emr-i şerîf tastîri için evâmir-i Mâliyye Kalemi'ne ilm ü haber tahrîriyle tesviyesi husûsu derkenâr olunarak mûcebince sûret-i defteri ve ilm ü haberi tahrîr olunmak fermân-ı nezâretpenâhî buyurulmağın mûcebince kayd olunup iktizâ eden sûret-i defteri tahrîr ve i'tâ kılınmış olmağla fî 4 Rebî'ül-âhir sene [1]267 târihiyle emr-i şerîf tastîri için evâmir-i Maliyye Kalemi'ne ilm ü haberi verilmişdir.

Tahrîr

İ. MVL. 497/22468/2

Küre-i Nühâs-ı Kastamonu Ma'deni'ne mukaddemden merbût olup mu'ahharan keff-i yed etmiş olan zikr-i âtî dîvânlar ahâlîlerinin bu def'a ma'den-i mezbûra te'kîd-i merbûtiyetlerini hâvî verilen emr-i şerîfidir.

Kürekciyâna muktedir olan dîvânlar

Dîvân-ı Kuru, Dîvân-ı Dereseği, Dîvân-ı Çatak, Dîvân-ı Elsizler, Dîvân-ı Mirce, Dîvân-ı Uzunöz, Dîvân-ı Salur, Dîvân-ı Karakedü, Dîvân-ı Kozluk, Dîvân-ı Uğru, Dîvân-ı Sarılık karyesi.

İmece ta'bîr olunur hizmetde istihdâma şâyân olan dîvânlar

Dîvân-ı Gedefe, Dîvân-ı Deliktaş, Dîvân-ı Tekyesi, Dîvân-ı Kazla, Dîvân-ı Kilyapınarı, Dîvân-ı Gümedere, Dîvân-ı Eğdir (İğdir), Dîvân-ı Gürcüoğlu, Dîvân-ı Çipuri.

Asâkir-i mansûre ferîklerinden hâlâ Kastamonu Sancağı Mutasarrıfı Hüseyin Paşa dâme-ma‘âlihû'ya ve Küre-i Nühâs Kazâsı nâ'ibine ve vücûh ve iş erlerine hüküm ki,

Sen ki ferîk-i müşârun-ileyhsin. Tarafından vârid olan tahrîrât me'âlinde Küre-i Nühâs Kazâsı altmış dîvândan ibaret olup yirmi sekizi Küre-i Nühâs Ma'deni Hümâyûnu'nun hizmetine me'mûriyetle tekâlîf-i sâ'ireden mu'âf olarak kusûru tekâlîf-i vâridenin tesviyesiyle me'lûfât iseler de mürûr-ı zamân ile mârrû'l-beyân yirmi sekiz dîvândan hizmetini edâ eder dokuz dîvân kalarak kusûru birer gûne özl ve bahâne ile hizmet-i mezbûresinden keff-i yed etmiş olduklarına ve el-hâletü hâzihî ma'den-i mezbûrda i'mâl olunan altı çift zemberek de sâlifü'l-beyân dokuz dîvân ahâlîsi istihdâm kılınmakta idüğüne binâ'en müceddeden inşâ olunacak zembereklerin kürekci ve kömürcü ameleleri behemehâl hizmet-i mezkûrelerini edâ etmeyen dîvânlardan taleb ve celb olunmağa muhtâc olduğundan bâ'isle irsâl kılınan bir kıt'a pusulada muharrer Kuru ve Deredeki ve Çatak'dan ve Elsizler ve Mirce ve Uzunöz ve Salur ve Karakedü nâm sekiz aded dîvân ahâlîleri Kürekci ve Kozluk ve Uğru ve Sarılık karyesi nâm üç aded dîvân ahâlîsi kömürcü ve Kedefe [ve] Deliktaş ve Tekyesi ve Kazla ve Kilisepinarı ve Gümedere ve İğdir ve Gürcüoğlu ve Çipuri nâm dokuz aded dîvân ahâlîleri dahi imece ta'bîr olunur hizmetin icrâsına dikkat eylemek üzere emr-i şerîf isdârı husûsu menût-ı irâde-i seniyye idüğini tahrîr ve inhâ eylediği ecilden kuyûda lede'l-mürâca'a zikr olunan yirmi aded dîvânlar kazâ-i mezkûra tâbi' Kömürcüyân nâhiyesinde kâ'in olarak nüfûs-ı mevcûdesiyle Cerîde Muhâsebesi'nde mukayyed olduğu ve Küre-i Nühâs ve Kastamonu Ma'deni ile maktû'a-i İnebolu Mukâta'ası öteden beri bedel-i iltizâm ma'lûm ve bilâ-bedel on beş bin vukıyye aynî nühâs tamâmen Darbhâne-i Âmire'ye teslim olunmak üzere Kastamonu mutasarrıflarına maktû'ân derûhde ve ihâle olunmakda ise de ma'den-i mezbûrun nühâsı ma'âdin-i sâ'ire nühâsına mukayyes olmayıp gâyet a'lâ olarak Darbhâne-i Âmire'de ki muhâsebelerinden başka nühâs gelmediğinden **elli dört** senesi Mart'ından i'tibâren ma'den-i mezbûrun kâffe-i vâridât ve hâsılât ve masârîfâtı cânib-i Darbhâne-i Âmire'ye â'id olunmaklığa ber-vech-i emânet ma'rifetinle hüsn-i idâre olunarak ol tarafda mevcûd olan cürûfdan germiyyet ile nühâs kâl ve i'mâli ne makûle esbâba menût ve mütevakkıf ise ol vechile bi'l-icrâ bir sene zarfında husûle gelen nühâsın bir vukıyyesi hârice fûrûht olunmayarak senesi

içinde doğruca Darbhâne-i Âmire'ye sevk olunması ve ma'den-i mezbûr civarında ma'den cevheri mazbût ve me'mûl olan mahaller var ise erbâb-ı vukûfdan bi't-tahkîk müceddeden mağara hafırıyla cevher ihrâcı mümkün olduğu hâlde icrâ-yı iktizâsına itinâ ve dikkat kılınması şartıyla ma'den-i mezbûr sene-i merkûmeye mahsûben bâ-irâde-i seniyye-i şâhâne emâneten uhdesine ihâle olunmuş idüğü kuyûddan nümâyân olmağla bu sûretde me'âl-i inhâ ki, nazarân sâlifü'l-beyân yirmi aded dîvânlar mukaddemde ma'den-i mezbûrda merbût bulduklarından tıbk-ı inhâk vechile ma'den-i mezbûrun germiyyet üzre i'mâli zımnında sekizi kürekci ve üçü kömürücü ve kusûru dahi imece ta'bîr olunur hizmetlerini rü'yet eylemekliğe ma'âdin-i mezbûra merbûtiyetlerinin te'kîdiyle ber-minvâl-i muharrer hidemât-ı ma'den istihdâmları husûsu muvâfik-ı irâde-i seniyye bulunduğu hâlde Darbhâne-i Âmire'de mahfûz ma'âdin-i hümâyûn defterlerine kayd olunarak şürekâ ve sâ'ir iktizâ edenlere hitâben emr-i şerîfin usûl ve Mevkûfât Kalemî'ne ve Defterhâne-i Âmire'ye ilm ü haberlerinin ısdârıyla tesviyesi husûsu Darbhâne-i Âmire tarafından bâ-takrîr lede'l-arz mücebince emr-i şerîf ısdârıyla ilm ü haberlerinin i'tâsı husûsuna irâde-i aliyye-i mülûkâne müte'allık olarak ol vechile ma'den-i hümâyûnu defterlerine kayd ile mahâll-i merkûmeye ilm ü haberleri i'tâ etdirilmiş olmağla dîvânha-i merkûmenin te'kîd-i merbûtiyetlerin hâvî hâssaten işbu emr-i celîlü'l-kadîm ısdâr ve irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde keyfiyyet mantûk-ı emr-i münîfinden ma'lûm oldukda mûcib ve muktezâsının ve dîvânha-i merkûme ahâlîlerinin şürût ve merbûtiyetlerinin icrâsıyla hidemât-ı merkûmede istihdâmları ve ma'den-i mezbûrun hüsn-i i'mâl ve idâresiyle külliyyetlü nühâs istihsâl ve bayağı Darbhâne-i Âmire'ye isbâtı husûslarına mezîd-i itinâ ve dikkat eylesin ve siz ki nâ'ib ve vücûh-ı mûmâileyhim ve sâ'iresiz şöyle bilesiz.

Fî gurre-i Receb sene [1]255.

İ. MVL. 497/22468/3

Hazîne-i Hâssa Nezâret-i Celîlesi'ne

Atûfetlü efendim hazretleri

Kastamonu Sancağı'nda kâ'in dokuz aded kazâdan mâh be-mâh ber-vech-i münâvebe Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'na müretteb olan iki yüz on altı nefer

amele ile senede iki def'a hatab kat'ı zımnında istihdâm olunan amelenin ücret-i mürettebelerinin zammına ve sûret-i istihdâmlarına dâ'ir altmış yedi târihinde tasdîr buyurulan emr-i âlî ile tertîbât-ı mezkûreyi mutazammın olan sûret-i defterin Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nde kaydı olmadığından bunların Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Muhâsebesi'nde olan kaydından birer sûretlerinin ihrâc ve irsâline lüzûm görüldüğü meclis-i mezkûrdan ifâde olunmuş olmağla ol vechile iktizâsının sür'at-i icrâsına himem-i âliyyeleri şâyân buyurulması bâbında emr ü irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 2 Rebî'ü'l-âhir sene [1]280 ve fî 4 Eylül sene [1]279.

Bende Edhem

Devletlü efendim hazretleri

Müfâd-ı iş'âr-ı âlî-i nezâret-penâhîleri rehîn-i ilm-i âcizî olarak Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Muhâsebesi'ne lede'l-i'tâ husûs-ı mezkûra dâ'ir olan kayd bir varakaya ihrâc etdirilerek leffen takdîm kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 12 Rebî'ü'l-âhir sene [12]80 – Fî 14 Eylül sene [12]79.

Bende Hakkı

Atûfelü efendim hazretleri

Me'âl-i iş'âr-ı âlî-i nezâret-penâhîleri ve varaka-i merkûme mü'eddâsı karîn-i ittîlâ'-ı âcizî olmuşdur. Sûreti varaka-i mezkûrede muharrer olan ve elli beş târihinde tasdîr buyurulan işbu fermân-ı âlî ma'den-i mezkûra mukaddemden merbût olup mu'ahharan keff-i yed etmiş olan dîvânlar ahâlfîlerinin merbûtiyetlerini âmir olduğu ve hâlbuki istenilen amele-i merkûmenin ücret-i mürettebelerinin zammına ve sûret-i istihdâmlarına dâ'ir altmış yedi târihinde ısdâr buyurulan fermân-ı âlî ile tertîbât-ı mezkûreyi mutazammın olan defterin sûretleri olup maslahatın müsta'cel bulunduğu cihetle zikr olunan emr-i âlî ile defter-i mezkûrun serî'an birer kıt'a sûretinin ihrâc etdirilerek irsâli husûsuna himem-i aliyyeleri şâyân buyurulması bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 22 Rebî'ü'l-âhir sene [12]80 ve fî 24 Eylül sene [12]79.

Bende Edhem

Devletlü efendim hazretleri

Sûret-i iş'âr-ı âlîleri karîn-i derk-i âcizî olmuş ve tıbk-ı iş'âr-ı vâlâ-yı nezâret-penâhîleri üzre mezkûr kazâlar ahâlîsinin te'kîd-i merbûtiyetlerini hâvî **elli beş** târihinde tasdîr buyurulmuş olan fermân-ı âlî ile zikr olunan defter sûretleri bi'l-ihrâc leffen takdîm kılınmış olmağla her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 27 Rebî'ü'l-âhir sene [12]80 – Fî 29 Eylül sene [12]79.

Bende Hakkı

İ. MVL. 497/22468/4

Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi'ne

Aded: 78

Devletlü efendim hazretleri

Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nun şerâyit ve bedel-i ma'lûme ile Dest-i Şirinzâde Mehmed Râşid Bey uhdesine ihâlesi hakkında istîzân-ı keyfiyyeti şâmil Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nden mukaddemce tanzîm olunan mazbata ve merbût şartnâme ol bâbda Meclis-i Vâlâ Riyâset-i Celîlesi cânib-i sâmîsinden şeref-vârid olan tezkire ile beraber leffen tesyîr-i savb-ı âlîleri kılınmıştır. Ma'den-i mezbûrda sâbıkı vechile kullanılması şartnâme-i mezkûrun beşinci bendinde beyân olunan amelenin sûret-i istihdâmıyla ücret-i mukarrereleri keyfiyyeti hazînece bi'l-etrâf ma'lûm olamadığından tezkire-i aliyye-i mezkûrede muharrer es'ile cevâblarının îzâhan beyân ve iş'âr ve evrâk-ı meb'ûsenin i'âde ve tisyâr buyurulması bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 25 Rebî'ü'l-evvel sene [1]280 ve fî 28 Ağustos sene [12]79.

Bende Fazıl

Devletlü efendim hazretleri

Müfâd-ı iş'âr-ı âlî-i nezâret-penâhîleri ve tezkire-i mezkûre mü'eddâsı karîn-i ittîlâ'-ı çâkerânem olarak buna dâ'ir Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nde bir gûne kayd ve ma'lûmât olmadığından Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Nezâret-i Celîlesiyle lede'l-muhâbere ma'den-i mezkûrda istihdâm olunan amelenin sûret-i tertîbine ve

ücret-i mukarrerelerinin zammına dâ'ir elli beş ve altmış yedi târihlerinde sâdır olan iki kıt'a fermân-ı âlînin kaydından ihrâc etdirilen sûretleri evrâk-ı müteferri'asının i'âdesiyle beraber leffen takdîm kılındı. Me'âllerine nazarân ma'den-i mezkûrda istihdâm olunan amelenin mine'l-kadîm Kastamonu Sancağı kazâlarından müretteb olduğu ve şehriyye iş'âl olunması tertîb olunan iki ocağa bin eyyâm i'tibârıyla beher yevmine altmış beş paradan bir senede yirmi dört ocak için istihdâm olunan otuz beş nefer ameleye ma'a zam on dokuz bin beş yüz guruş ve yevmiyye i'tibârıyla kullanılan yetmiş yedi nefer ameleye dahi yevmiyye yedi bin üç yüz doksan paradan bir senede altmışaltı bin beş yüz on guruş ve kömür kat' eden ameleye dahi yevmiyye ikişer guruş ücret verildiği anlaşılmış ve bunların te'âmül-i kadîmî vechile hükûmet-i mahalliyye ma'rifetiyle münavebeten celb ve istihdâmıyla ücret-i mukarrerelerinin mültezim-i mûmâileyh tarafından tesviye ve îfâ olunacağı derkâr bulunmuş olduğuna ve ma'den-i mezkûrun **yetmiş dokuz** senesi Eylül'ü ibtidâsından i'tibâren mîr-i mûmâileyhin uhdesine ihâlesi eğerçi meclis-i mezkûrun mazbata-i mukaddimesinde arz u beyân kılınmış ise de şehir-i mezkûrun güzâr eylediği ve irâde-i seniyyesinin şeref-sudûruyla ma'den-i mezkûrun zabt ve i'mâline mübâşeret olunması için bundan iki mâha tevakkuf edeceği beyânıyla müddet-i ihâlesinin sene-i merkûme Kânûn-ı evveli'nden i'tibâr olunması mîr-i mûmâileyh tarafından ifâde ve istid'â olunarak sûret-i ifâde dahi yolunda ve muvâfık-ı maslahat bulunduğuna binâ'en icrâ-yı iktizâsı mütevakkıf-ı re'y-i âlî olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 9 Cumâde'l-ülâ sene [12]80 – Fî 10 Teşrîn-i evvel sene [12]79.

Bende Edhem

İ. MVL. 497/22468/5

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne

210

Devletlü efendim hazretleri

Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nun şerâ'it ve bedel-i ma'lûm ile Dest-i Şirinzâde Mehmed Râşid Bey uhdesine ihâlesi hakkında icrâ-yı muktezâsı istîzânına dâ'ir Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nden tanzîm ve mülgâ Meclis-i Muhâsebe'den ve

cânib-i sâmi-i nezâret-penâhîlerinden bi't-tezyîl takdîm olunup Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'ye havâle buyurulan mazbata ile beraber olan şürûtnâme lede'l-mütâla'a mezkûr şürûtnâmenin beşinci bendinde muharrer amele ücretinin mikdârı ve ne yolda tesviye edileceği anlaşılmağla işbu amele te'âmül i'tibârıyla müretteb bir şey midir yohsa rızâlarıyla mı celb ve istihdâm olunacaktır ve ücret-i mezkûrenin mikdârı nedir ve buna hükûmetin nezâreti olacak mıdır ve ne yolda mu'âmele edilecektir buralarının savb-ı âlî-i nezâret-penâhîlerinden istîzâhı tezekkür olunarak mezkûr mazbata ve şürûtnâme leffen i'âde kılınmağla icrâ-yı tahkîkât ile keyfîyyetin bi'l-etrâf ifâde buyurulması bâbında emr u irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 10 Rebî'ü'l-evvel sene [1]280 ve fî 13 Ağustos sene [1]279.

Bende Kâmil

Ma'rûz-ı çâkerleridir ki

Resîde-î dest-i tekrîm ve ibcâl olan işbu tezkire-i aliyye-i riyâset-penâhîleri me'âl-i âlîsiyle evrâk-ı melfûfe mü'eddâları rehîn-i ittîlâ'-ı âcizî olarak ol bâbda Nâfi'a Nezâret-i Celîlesiyle muhâbereyi şâmil tezkire-i âcizî ve ma'den-i mezkûrda mukaddemâ istihdâm kılınan amelenin tertîbine ve ücret-i mukarrerelerinin zammına dâ'ir tasdîr olunan iki kıt'a fermân-ı âlînin suver-i müstahrecesi evrâk-ı mezkûrenin i'âdesiyle beraber leffen takdîm kılınmış olmağla tezkire-i mezkûre hâmişine muharrer cevâba nazarân tesviye-i muktezâsı bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 27 Cumâde'l-ûlâ sene [1]280 ve fî 28 Teşrîn-i evvel sene [12]79.

Bende Fâzıl

İ. MVL. 497/22468/6

709

Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nden tanzîm ve mülgâ Meclis-i Muhâsebe ile Mâliye Nezâret-i Celîlesi tarafından tezyîl ve takdîm kılınan bir kıt'a mazbata ile melfûf şartnâme ve evrâk-ı sâ'ire Meclis-i Vâlâ'ya havâle buyurulmuş olmağla lede'l-mütâla'a me'âllerinden müstebân olduğu vechile Kastamonu Sancağı'nda

vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nun müddet-i ihâlesi münkaziyye olmak ve idâre-i hâliyesinden hazîne-i celîle bir şey istifâde edememek cihetiyle bunun **yetmiş dokuz** senesi Eylülü'nden itibaren senevî yüz yetmiş bir bin beş yüz guruş vermek ve üç senelik olmak üzere bâ-şerâyit-i ma'lûme Mehmed Râşid Bey uhdesine ihâlesi istîzân olunmuş ise de mezkûr şartnâmenin beşinci bendinde muharrer amele ücretinin mikdârı ve ne yolda tesviye edileceği bilinemediğinden işbu amele te'âmül i'tibârıyla müretteb bir şey midir yohsa rızâlarıyla mı celb ve istihdâm olunacaktır ve ücret-i mezkûrenin mikdârı nedir ve buna hükûmetin nezâreti olacak mıdır buraları Mâliye Nezâret-i Celîlesi cânibinden lede'l-istifsâr alınan cevâbda ma'den-i mezkûrda istihdâm olunan amelenin mine'l-kadîm livâ-i mezkûr kazâlarından müretteb olduğu ve şehriyye iş'âl olunması tertîb olunan iki ocağa bin eyyâm i'tibârıyla beher yevmine altmış beşer paradan bir senede yirmi dört ocak için istihdâm olunan otuz beş nefer ameleye ma'a zam on dokuz bin beş yüz guruş ve yevmiyye i'tibârıyla kullanılan yetmiş yedi nefer ameleye dahi yevmiyye yedi bin üç yüz doksan paradan bir senede altmış altı bin beş yüz on guruş ve kömür kat'eden ameleye dahi yevmiyye ikişer guruş verileğeldiğinden bunların te'âmül-i kadîmî vechile hükûmet-i mahalliyye ma'rifetiyle münâvebeten celb ve istihdâmıyla ücret-i mukarrerelerinin mültezim-i mûmâileyh tarafından tesviye ve îfâ kılınacağı ve vaktin güzerânı mülâbesesiyle mebde-i ihâlenin Kânûn-ı Evvel'den i'tibâr olunması lâzım geleceği gösterilmiştir. Ma'den-i mezkûrun idâre-i hâzırası hazînece fâ'ide-bahş olamamasından nâşî şerâyit-i mukarrere dâ'iresinde olarak maktû'an mîr-i mûmâileyhe tefvîzi muvâfık-ı emsâl ve hâl görüldüğü gibi bunun sûret-i ihâle ve idâresi hakkında şartnâmede muharrer mevâdd kuyûd-ı ihtirâziyyeyi câmi' olarak amelenin cihet ve te'âmül-i istihdâmları dahi ber-minvâl-i meşrûh mu'ahharan tedkîk ve temyîz edilmiş olmasına ve mebde'-i ihâlenin Kânûn-ı Evvel'den i'tibârı dahi münâsib olmasına binâ'en amele bahsinde olan te'âmülün şartnâmeyle derciyle ma'den-i mezkûrun ber-vech-i istîzân üç sene müddet için ihâlesi zımında îfâ-yı muktezâsının Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi'ne ve hazînece icrâ-yı îcâbının Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 6 Cumâde'l-âhire sene [1]280 ve fî 6 Teşrîn-i sâni sene [1]279.

[Meclis-i Vâlâ üyelerinin mühürleri]

Yusuf Kâmil, Es-Seyyid Mahmud Edhem, Abdurrahman Şami, Mehmed Tahir Şerif, Mecid, Mehmed Arif Ali, Ahmed Nâzım.

İ. MVL. 497/22468/7

Atûfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın mazbata-i ma'rûzasından müstebân olduğu üzere Kastamonu Sancağı'nda vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nun müddet-i ihâlesi munkazıyye olmak ve idâre-i hâliyyesinden hazîne-i celfle bir şey istifâde edememek cihetiyle bunun **yetmiş dokuz** senesi Kânûn-ı evveli'nden i'tibâren senevî yüz yetmiş bir bin beş yüz guruş vermek ve üç senelik olmak üzere bâ-şerâ'it-i ma'lûme Mehmed Râşid Bey uhdesine ihâlesi istîzân olunmuş olup ma'den-i mezkûrun idâre-i hâzırası hazînece fâ'ide-bahş olamamasından nâşî şerâ'it-i mukarrere dâ'iresinde olarak maktû'an mîr-i mûmâileyhe tefvîzi muvâfık-ı hâl ve emsâl görüldüğü gibi bunun sûret-i ihâlesi hakkında şartnâmede muharrer mevâdd kuyûd-ı ihtirâzîyyeyi câmi' ve şâmil bulunup amelenin cihet-i te'âmül ve istihdâmları dahi mu'ahharan tedkîk ve temyîz edilmiş olmasına ve mebd'e-i ihâlenin Kânûn-ı Evvel'den i'tibârı da münâsib görünmesine binâ'en amele bahsinde olan te'âmülün şartnâmeye derciyle ma'den-i mezkûrun ber-vech-i istîzân üç sene müddet için ihâlesi zımında îfâ-yı muktezâsının Nâfi'a ve Hazînece icrâ-yı îcâbının dahi Mâliye Nezâret-i Celîlelerine havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i hazret-i mülûkâne müte'allık ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 13 Cumâde'l-âhir sene 1280.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki

Resîde-î dest-i ta'zîm olan işbu tezkire-i sâmiyye-i âsafâneleriyle mazbata-i merkûme manzûr-ı şevket-mevfûr-ı cenâb-ı cihân-bânî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân olduğu vechile zikr olunan te'âmülün şartnâmeye derciyle ma'den-i mezkûrun üç sene müddet için ihâlesi zımında îfâ-yı muktezâsının Nâfi'a ve Hazînece icrâ-yı îcâbının Mâliye Nezâret-i Celîlelerine havâlesi müte'allık buyurulan emr u irâde-i seniyye-i hazret-i şehinşâhî iktizâ-yı âlisinden olarak

mazbata-i merkûme yine savb-ı sâmi-i sadâret-penâhîlerine i‘âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Cemâziye'l-âhir sene 1280.

Dosya Özeti, No: İ. MVL. 497/22468

Fermanlarda, Küre-i Nühâs Maden-i Hümâyûnu'nda çalışan amelelerin ücretleri belirlenmiş ve kömür fiyatına mahalli meclisce düzenlenen zam mikdârı kararlaştırılmıştır. Küre-i Nühâs Madeni'nde çalışacak işçilerin divanları sıralanmıştır. Maden ocağının, Maden-i Hümâyûn Meclisi'nce önceden hazırlanan şartnameyle üç seneliğine Mehmed Râşid Bey'e ihalesinin verilmesi uygun görülmüştür. İhale bedeli olarak senelik yüz yetmiş bir bin beş yüz kuruş istenmiştir.

İ. MVL. 536/24088/1

Kastamonu Sancağı'nda vâkı' Küre-i Nühâs Ma'deni **iki yüz yetmiş dokuz** senesi Kânûn-ı evveli ibtidâsından i'tibâren üç sene idâre olunmak ve tekâsît-i mu'âyyene ile cânib-i idâreye senevî bir yük yetmiş bir bin beş yüz guruş i'tâ kılınmak ve vukû' bulan ta'mîrât-ı külliye ve hayriyyesi kendisine â'id olup bunun için hazîne-i celfleden bir akçe talep olunmamak şartı ve şerâyit-i sâ'ire ve poliçeci esnâfından Nikogos ta'ahhüdüyle ma'den-i mezkûr Dest-i Şirinzâde Mehmed Râşid Bey uhdesine ihâle ve ilzâm buyurulmuşdu. Ma'den-i mezkûrun **seksen senesi** Kânûn-ı sâ'nîsi'ne değin bir senelik bedel-i müterâkiminden gayr-ez teslîm zimmeti bulunan doksan iki bin beş yüz guruşun buraca müte'ahhid-i merkûm tarafından gerek meclisce ve gerek De'âvî Nezâret-i Behiyyesi ma'rifetiyle istihsâline çalışılmış ise de mümkün olamadığından mebâliğ-i mezbûrenin serî'an mültezim-i mûmâ-ileyh tarafından istihsâli ve uyamadığı hâlde mevcûd olan nühâsın mahallince bi'l-müzâyede fûrûhtuyla esmân-ı hâsılasından tesviye etdirilmesi ve diğer hulûl edecek iki senelik taksît için dahi hazînece ta'ahhüdü cârî ve mu'teber diğer müte'ahhid irâ'e ve i'tâ eylesesinin kendisine tefhîmiyle irâ'e edemediği sûrette ma'den-i mezkûrun uhdesinden feshi zımnında keyfiyyetin beyân ve inhâsı Kastamonu Mutsarrıflığı'na mukaddem ve mu'ahhar iş'âr olunduğunun üzerine livâ-i mezkûr meclisinin vürûd eden mazbataları me'âlinde ma'den-i mezbûrun kendisine devir ve teslîmiyle zenberek ve kâl'hânelerin müceddeden inşâsı zımnında altı yedi mâh müddet uğraşarak ol müddetde hâsılâta dest-res olamadığından yüz elli bin guruşdan mütecâviz mutazarrır olmuş olduğunu ve kendisinden matlûb olunan mebâliği def'aten te'diye edemeyeceği misillû kefil dahi gösteremeyeceğini bi'l-beyân ma'den-i mezkûrun Kânûn-ı Sâ'nî dokuzundan i'tibâren uhdesinden feshini bâ-müzekkire ricâ etmiş olduğundan muhâsebenin rü'yeti ve mevcûd olan bakırın fûrûhtuyla esmânının istihsâli zımnında Ma'den Meclisi a'zâsından Abdülhamid Efendi me'mûr ve ta'yîn kılındığı ve mîr-i mûmâileyh târih-i mezkûrdan i'tibâren ma'den-i mezkûru ta'tîl eylediği cihetle bu bâbda ne vechile hareket ve mu'âmele olunmak ve emâneten idâresi iktizâ eder ise masârıfâtı ne sûretle ve nereden i'tâ kılınmak lâzım geleceği ve ma'den-i mezbûr müdîr-i sâbık İbrahim Bey'den **seksen** senesi Ramazân-ı şerîfin on ikinci gününde vâkı' **yetmiş dokuz** senesi Şubatı'nın

sekizinde mûmâileyh Râşid Bey'e devir ve teslim olunduğu tahkîkât-ı vâkı'adan tebeyyün ederek ibtidâ-yı ihâlenin eğerçi Şubat ibtidâsından i'tibâriyla bundan iki mâh müddetin tenzîli iktizâ eder ise mîr-i mûmâileyhin vukû'-ı isti'fâsı cihetle müddet-i mezkûrenin bi't-tab' afv ve tenzîli tarafına gidilemeyeceğinden ma'den-i mezkûrun hîn-i feshine değin mîr-i mûmâileyhin uhdesinde ibkâsı lâzım geleceği ve zimmeti olan mebâliğin dahi ol tarafda mevcûd olan bakırının fûrûhtuyla ondan ve idâre etmediği hâlde üst tarafının kendisinden serî'an tahsîliyle bu tarafa irsâli be- tekrâr mutasarrıf-ı mûmâileyhe iş'âr olunmuş idi. Livâ-i mezkûr meclis-i kebîrinin bu kerre vürûd eden mazbatasında mîr-i mûmâileyh celb ile kendisine ifâde olundukda ma'den-i [müdfîr-i] mezkûrun isti'fâsı târihinden i'tibâren idâre edemeyeceğini kat'iyyen ifâde eylediği ve mezkûr doksan bu kadar bin guruş zimmeti keyfiyyetine dahi bakılmakda bulunduğu beyân ve iş'âr olunmuş olmasıyla îcâb-ı hâl lede't-te'emmül ma'den-i mezbûrun **yetmiş dokuz** senesi Kânûn-ı evveli guresinden **seksen** senesi Teşrîn-i sâni gâyetine değin bir senelik bedeli olan bir yük yetmiş bir bin beş yüz guruşdan mîr-i mûmâileyhin ceste ceste teslimâtı bulunan yetmiş dokuz bin guruş fûrû-nihâde olundukda doksan iki bin beş yüz guruşun el-hâletü hâzihi mültezim-i mûmâileyhin zimmetinde bulunduğu tedkîkât-ı kuyûdiyyeden müstebân olmuş ve bu akçenin ber-minvâl-i muharrer müte'ahhid-i merkûmdan tahsîli mümkün olamadığı misillü kendisinin def'aten te'diyesine iktidârı olamayıp ilerisi için dahi yeniden kefil irâ'e edemeyeceği anlaşılmış ve ma'den-i mezbûr ba'd-ezîn dahi uhdesinde kaldıkca bedelât-ı mezkûre terâküm ve tezâyüd ederek bunun ne kendisinden ve ne de müte'ahhid-i merkûm tarafından hiçbir vakitte istihsâli kâbil olamayacağı derkâr bulunmuş olmasına ve bir ma'deni müddet-i imtiyâziyyesi tekmîl olmazdan evvel ne makûle esbâbdan dolayı olur ise olsun mültezimi terk edecek olduğu hâlde eşyâ-yı gayr-ı menkûle meccânen devlete kalacağı Ma'âdin-i Hümâyûn Nizâm-nâmesi'nin kırkıncı mâddesi hükmü îcâbından bulunmasına nazarân mültezim-i mûmâileyhin târih-i isti'fâsı olan **seksen** senesi Kânûn-ı sâni'sinin dokuzuncu gününden i'tibâren ma'den-i mezkûrun mültezim-i mûmâileyhin hemen uhdesinden feshiyle zuhûr edecek âhar tâlibe ihâle ve ilzâmı zımnında gazetelerle neşr u i'lânı ve mültezim-i mûmâileyhin zimmeti olan doksan iki bin beş yüz guruşun üzerine **seksen** senesi Kânûn-ı evveli guresinden feshi târihi olan Kânûn-ı sâni dokuzuna değin bir mâh dokuz günlük îcâb eden on sekiz

bin beş yüz seksen guruş bedelin dahi zammıyla cem'an bir yük on bir bin seksen guruşun serî'an mîr-i mûmâileyhden tahsîli lâzım gelip geçende İnebolu tarîki i'mâlâtını mu'âyene etmek üzere ol tarafa azîmetle bu kerre avdet etmiş olan Meclis-i Ma'âbir Reîsi sa'âdetlü Aziz Paşa hazretlerinin tahkîk ve ifâdesine nazarân mîr-i mûmâileyhin mutasarrıf olduğu çiftliğin elli bin guruşluk mikdârı hâsılât-ı seneviyesi olduğu anlaşıldığına ve mevsim-i hâsılât dahi takarrub etmekte bulunduğuna binâ'en hâsılât-ı mezkûrenin şimdiden mahallince sekvestro [haciz] edilerek zabt ve fûrûhtuyla esmân-ı hâsılasının zimmet-i mezkûreye mahsûbu ve üst tarafının dahi kendisinden ve olmadığı hâlde emvâl ve eşyâsının fûrûhtuyla hâsıl olan âsmânından bi't-tahsîl serî'an cânib-i İdâre-i Ma'âdin-i Hümâyûn'a irsâli mukaddemâ bi'd-defa'ât mahalline iş'âr kılınmış olduğu hâlde şimdiye kadar bir semeresi müşâhede olunamadığından bunun için bir me'mûr-ı mahsûs ve müstakillin ta'yîn ve i'zâmına lüzûm görüldüğüne ve Meclis-i Ma'âdin ketebesini mütehayyizânından Hamid Efendi'nin bu işe ehliyet ve liyâkati bulunduğuna binâ'en efendi-i mûmâileyhe hizmet-i mübâşiriyye olarak i'tâsı îcâb eden yedi bin beş yüz guruşun dahi zimmet-i mezkûreye ilâveten mîr-i mûmâileyhden ahzı ve ma'âdin-i mezkûrenin dahi mukaddemâ kendisine devrolunduğu vechile hükûmet-i mahalliye tarafından bâ-defter kendisinden ahz ve istirdâdıyla eşyâ-yı müdevvereden noxsânı olduğu hâlde tazmîn etdirilmesi zımında Kastamonu Mutasarrıflığı'na emirnâme-i sâmi-i vekâlet-penâhîleri istârı lâzım geleceği Ma'âdin Meclisi'nden bâ-mazbata beyân ve ifâde kılınmış olmağla icrâ-yı iktizâsı bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 10 Safer sene [12]82 ve fî 22 Haziran sene [12]81.

(mühür)

İbrahim Edhem

İ. MVL. 536/24088/2

402

Ticâret Nezâret-i Celîlesi'nin Meclis-i Vâlâ'ya havâle buyurulan bir kıt'a takrîrinden müstefâd olduğu üzere Kastamonu Sancağı'nda vâkı' Küre-i Nühâs Ma'deni'nin üç seneliği Poliçeci Nikogos ta'ahhüdüyle Dest-i Şirinzâde Mehmed Râşid Bey uhdesine ihâle ve ilzâm olunmuş ise de ma'den-i mezkûrun ibtidâ-yı

ihâlesi olan **yetmiş dokuz** senesi Kânûn-ı evveli guresinden **seksen** senesi Teşrîn-i sânisî gâyetine deĝin bir senelik bedelinden gayr-ez teslîm zimmeti bulunan doksan iki bin beş yüz guruşun müte‘ahhid-i merkûmdan tahsîli mümkün olamadığı gibi def‘aten te‘diyesine dahi iktidârı olmadığı ve ilerisi için yeniden kefil gösteremeyeceği icrâ kılınan tahkîkâtdan anlaşılmağla mûmâileyhin târih-i isti‘fâsı bulunan **seksen** senesi Kânûn-ı sânisî'nin dokuzuncu gününden i‘tibâren ma‘den-i mezkûrun uhdesinden feshiyle zuhûr edecek tâlibine ihâlesi ve mültezim-i mûmâileyhin zimmet-i mebhûsesine feshi târihine deĝin bir mâh dokuz günlük îcâb eden on sekiz bin beş yüz seksen guruş bedelin dahi zammıyla cem‘an bir yük on bir bin seksen guruşun mûmâileyhden ve mümkün olmadığı takdîrde mutasarrıf olduğu çiftliği hâsılâtının ve emvâl ve eşyâsının fûrûhtuyla esmânından istihsâl kılınması ve bunun için ta‘yînine lüzûm görünen Meclis-i Ma‘âdin ketebesinden Hamid Efendi'ye hizmet-i mübâşiriyye olarak i‘tâ kılınacak yedi bin beş yüz guruşun dahi zimmet-i mezkûreye ilâvesiyle mîr-i mûmâileyhden ahzı ve ma‘den-i mezkûrda mevcûd olup kendisine devrolunan eşyâ noksânının da tazmîn etdirilmesi zımnında Kastamonu Mutasarrıflığı'na emirnâme-i sâmi yazılması istîzân olunmuş olup sûret-i iş‘âra göre ma‘den-i mezkûr mîr-i mûmâileyhin uhdesinde kaldıkca bedelât-ı mezkûre terâküm ve tezâyüd ederek bunun ne kendisinden ve ne de müte‘ahhid-i merkûm tarafından hiçbir vakitte istihsâli kâbil olamayacağı anlaşılmasıyla fesh-i ihâle hayırlı olacağı gibi me‘mûr-ı mahsûs ta‘yîni dahi zimmet-i mezkûrenin sür‘at-i istihsâline medâr-ı kavî olacağından ber-minvâl-i muharrer emirnâme-i sâmilere bi‘t-tastîr idârece iktizâ eden mu‘âmelâtın tesviyesi mâddesinin dahi nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî gurre-i Rebî‘ü'l-evvel sene [1]282 ve fî 12 Temmuz sene [1]281.

[Meclis-i Vâlâ üyelerinin 9 adet mühürleri]

İ. MVL. 536/24088/3

Atûfetlü efendim hazretleri

Meclis-i Vâlâ'nın mazbata-i ma‘rûzası me‘âlinden müstebân olduğu vechile Kastamonu Sancağı'nda vâkı‘ Küre-i Nühâs Ma‘deni'nin üç seneliği Poliçeci Nikogos ta‘ahhüdüyle Dest-i Şirinzâde Mehmed Bey uhdesine ihâle ve ilzâm

olunmuş ise de ma'den-i mezkûrun ibtidâ-yı ihâlesi olan **yetmiş dokuz** senesi Kânûn-ı evveli guresinden **seksen** senesi Kânûn-ı [Teşrîn-i] sâni'si gâyetine değin bir senelik bedelinden gayr-ez teslîm zimmeti bulunan doksan iki bin beş yüz guruşun müte'ahhid-i merkûmdan tahsîli mümkün olamadığı gibi def'aten te'diyesine dahi iktidârı olmadığı ve ilerisi için yeniden kefil gösteremeyeceği icrâ kılınan tahkîkâtdan anlaşılmasıyla mûmâileyhin târih-i isti'fâsı bulunan **seksen** senesi Kânûn-ı sâni'si'nin dokuzuncu gününden i'tibâren ma'den-i mezkûrun uhdesinden feshiyle zuhûr edecek tâlibine ihâlesi ve mültezim-i mûmâileyhin zimmet-i mebhûsesine feshi târihine değin bir mâh dokuz günlük îcâb eden on sekiz bin beş yüz seksen guruş bedelin dahi zammıyla cem'an bir yük on bir bin seksen guruşun kendisinden ve mümkün olmadığı takdirde mutasarrıf olduğu çiftliği hâsîlâtının ve emvâl ve eşyâsının fûrûhtuyla esmânından istihsâl kılınması ve bunun için ta'yînine lüzûm görünen Meclis-i Ma'âdin ketebesinden Hamid Efendi'ye hizmet-i mübâşiriyye olarak i'tâ kılınacak yedi bin beş yüz guruşun dahi zimmet-i mezkûreye ilâvesiyle mîr-i mûmâ-ileyhden ahzı ve ma'den-i mezkûrda mevcûd olup kendisine devrolunan eşyâ noksânın da tazmîn etdirilmesi zımnında Kastamonu Mutasarrıflığı'na tahrîrât tastîriyle oraca iktizâ eden mu'âmelâtın tesviyesi mâddesinin dahi Ticâret Nezâret-i Celîlesi'ne havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i cenâb-ı mülûkâne müte'allık ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 10 Rebî'ü'l-evvel sene 1282.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Hâme-zîb-i tevkûr olan işbu tezkire-i sâmiyye-i sadâret-penâhîleriyle mazbata-i ma'rûza meşmûl-nigâh-ı âlî-i hazret-i tâcdârî buyurulmuş ve tezekkür ve istîzân kılındığı üzre mutasarrıflık-ı mezkûra tahrîrât tastîriyle keyfiyyetin nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi müte'allık ve şeref-sudûr buyurulan emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı celîlinden olarak mazbata-i mezkûre yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 11 Rebî'ü'l-evvel sene 1282.

Dosya Özeti, No: İ. MVL. 536/24088

1282 tarihli mazbatada, Küre-i Nühâs Madeni üç seneliğine poliçeci Nikagos'un kefaletiyle Dest-i Şirinzâde Mehmet Raşid Bey'e ihâle edilmiştir. Ancak Raşid Bey ihale süresi dolmadan ihaleden çekilmiştir. Bu çekilmeden mütevellid Devlet Hazinesi'nin uğradığı zararın adı geçenlerden tazmini, bu bedeli karşılayacak nakdî varlıkları bulunmaması hâlinde ise gayrimenkullerine el konulmak suretiyle tazmin edilmesi kararlaştırılmıştır.

1.1.2. Küre-i Nühas Madeni Müdürlüğüne Dair Maliye Tahrîri

İ.MVL. 329/81/1

Mazbata

Mâlîye Nezâret-i Celîlesi'nin Meclis-i Vâlâyâ i'tâ buyurulan iş bu takrîriyle merbût Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nin mazbatası me'âline nazarân Kastamonu Eyâleti dâhilinde kâ'in Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûn'un hâsılât-ı senevviyesi üzerine iki bin beş yüz kıyye nühâs zâm etmek üzere maktû'an Taşköprü Kazâsı Müdürü Mehmet Bey uhdesine ihâlesi mahallinden ve mûmâileyhin umur-u kazâyâ karışmaması muktezâ-i irâde-i seniyyeden bulunmasıyla ma'den-i mezbûrun yine emâneten idâresi kazâ-i mezbûr ahâlîsi tarafından inhâ ve istid'â olunmuş ve mufâd ve inhâ ve istid'â birbirine mübâyin görünmüş olduğundan istîzân olunduğu vech ile isti'lâm-ı hâli mutazammın Kastamonu vâlîsine emirnâme-i sâmi-i vekâletpenâhîleri tastîri Meclis-i Vâlâ'da dahi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr ve irâde-i seniyye-i vekâletpenâhîleri müte'allık ve şeref sudûr buyurulur ise ona göre icrâ-yı muktezâsıyla keyfiyyetin nezâret-i müşârunileyhâya dahi bildirilmesi.

Belge Özeti, No: İ.MVL. 329/81

Fermanda, Küre-i Nühas Madeni'nin Taşköprü Kazası müdürü Mehmet Bey'e ihâle edilmesi düşünülerek Maliye Nezareti'nin görüşüne havale edilmiştir.

1.1.3. Küre-i Nühâs Maden Mülteziminin Şartlarına Dair

IDH.547/38066/3

Aded

29

Kastamonu Sancağı'nda Küre-i Nühâs Kazâsında kâ'in Kazıklı ve tevâbi'i curûhlarına dâ'ir evrâk		
	Numara	Evrak
Nâfi'a Nezâreti'nin tezkiresi	100	1
Meclis-i Ma'âdin mazbatası	00	1
Meclis-i Âlî-i Hazîne tezkiresi	00	1
Târih-i irsâli fi 28 Şevval sene 82 ve 3 Mart sene 82.		

3

IDH.547/38066/1

Aded 50

Kastamonu Sancağı'nda Küre-i Nühâs Kazâsı'nda kâ'in olup cânib-i mîrîye senevî beş bin kıyye nühâs-ı hâm i'tâ etmek şartı ve şerâ'it-i sâ'ire ile pederi Filibos oğlu uhdesinde bulunan Kazıklı ve tevâbi'i curûflarından layıkıyla nühâs istihsâl bulunamadığı cihetle zarar etmekte olduğundan ve merkûm Bogos dahi geçende vefât eylediğinden curûf-ı mezkûrun fesh-i ihâlesi husûsu müteveffâ-yı merkûmun oğlu Viçan tarafından takdîm olunub Meclis-i Ma'âdin-i Hümâyûn'a havâle buyurulan arzuhâl me'âlinde istid'â olunması ve zikr olunan Kazıklı Dağ ve Dene Deresi ve Kirazcık ve Cincile ve Furuncak ve Kırlardat Ovacığı nâm mahallerde terâküm etmiş olan curûfların tathîr ve izâbesiyle hâsıl olacak nühâsdan Hazîne-i Hâssa-i Şahâne için bilâ bedel senevî beş bin beş yüz vukıyye nühâs-ı hâm aynen mahâllinde Küre-i Ma'den-i Hümâyûnu tarafına te'diye kılınmak ve bundan fazla olarak menâfi'i zâtıyyesi için ihrâç edeceği nühâsın resm-i gümrüğünü dahi başkaca

hazîne-i mezkûreye teslim etmek şartı ve şerâ'it-i sâ'ire ve **yetmiş iki** senesi Kânûn-i sâ'nisi ibtidâsından itibaren on sene müddet-i imtiyâziyye ile merkûmun uhdesinde olduğu kayden anlaşılması üzere ma'denlerin Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne târih-i nakli olan **yetmiş yedi** senesi Martı ibtidâsından **yetmiş dokuz** senesi Şubatı gâyetine değin üç senelik terâküm eden on altı bin beş yüz kıyye nühâsın şerâ'it-i ihâlesi mücebince mültezim-i merkûm tarafından ahz u kabziyle güzelce hıfzı ve mahall-i mezkûreden senevî ne mikdâr nühâs istihsâli kâbidir ve bunun resm-i gümrüğü neye bâliğ olabilür buralarının iş'ârı hûsusuna dâ'ir Kastamonu Mutasarrıflığı'na mukaddem ve mu'ahhar tahrîrât-ı aliyye-i nezâret penahileri tastîr ve tesyir buyrulmuşdu. Livâ-i mezkûr meclisiyle Küre Kazâsı Meclisi'nin vârid olan mazbataları me'âllerinde iş bu curûfdan mültezimi ma'rifetiyle üç sene zarfında yetmiş iki bin bu kadar kıyye nühâs-ı hâm istihsâl olunarak bundan üç senelik bedeli olan on altı bin beş yüz vukıyyesi tenzîl olunduktan sonra kusûr temettü'-ı zâtiyelerine elli beş bin beş yüz altmış kıyye nühâs kaldığı ve bunun dahi bi't-tasfiye otuz üç bin beş yüz altmış kıyye curûfu zuhûr ederek kusûr kalmış olan yirmi iki bin iki yüz kıyye hâlis nühâs on beş gurus fî ile bakırcı esnâfına fûrûht olduğu ve bununla beraber nühâsın istihsâli kesret-i masârıfa muhtâç olduğundan hâsılât-ı mezkûre masârıfâtıyla karşılaşmadığından curûf-ı mezkûrun tathîr ve i'mâli **seksen** senesi Martı'ndan itibâren terk ve ta'til olduğu ve zikr olunan on altı bin bu kadar kıyye nühâs dahi müdür-i sâbık Dest-i Şirinzâde Mehmet Bey ma'rifetiyle bir mağazaya vaz' ile hıfz etdirilmiş idüğünden ve nühâs-ı mezkûre mahâllince tâleb dahi olduğundan ne mahalle teslim olunmak ve masârif-i vezniyyesiyle a'mele ücretini ne taraftan tesviye kılınmak lâzım geleceği beyân ve iş'âr olunmuşdur, siyâk-ı iş'âra nazâran curûh-ı mezkûr hâsılâtı masârıfâtına vefâ etmediğinden vukû'a gelen zarar ve ziyândan dolayı **seksen** senesi Martı'ndan berü terk ve ta'til olduğu anlaşılmiş ve Pederi Bogos'un mukaddemâ vukû'-ı vefâtı ve kendüsinün dahi istifâsi cihetle curûf-ı mezkûrun fesh-i ihâlesi tabî'at-ı maslahatdan bulunmuş olmasıyla ber-müceb-i istid'â bunun târih-i isti'fası olan **seksen** senesi Martı ibtidâsından itibâren fesh-i ihâlesiyle derdest-i müzâyede bulunan Küre Ma'deniyle birlikde âhir tâlibine ihâle olunmak üzere gazeteler vâsıtasiyle neşr ve i'lân edilmesi ve sâlifü'z-zikr üç senelik bedeli olup mûmâileyh Mehmed Bey'e teslim olduğu beyân olunan on altı bin beş yüz vukıyye nühâsın bu tarafa irsâli ve masârif-i vezneye ve sâ'iresi olan

akçenin dahi hazîne-i celîle ile îrâd ve masârıfı icrâ olumak üzere Mal Sandığı'ndan tesviye ve îfâsı husûsuna dâ'ir Kastamonu Mutasarraflığı'na tahrîrât-ı âliyye-i nezâret-penâhîleri tastîri ve merkûmun menâfi'î zâtıyyesine â'id olup bakırcı esnâfına fûrûht kılınmış olan sâlifü'z-zıkr yirmi iki bin iki yüz kıyye nühâsın beher kıyyesi on beş guruşdan bahâsı bulunan üç yük otuz üç bin guruşun şart-ı ihâle iktizâsınca yüzde sekizden resm-i gümrüğü olan yirmi altı bin altı yüz kırk guruşun merkûmdan tahsîli için cânib-i meclisden lâzım gelen zimmed pusulasının tahrîri münâsib olacağı tezekkür kılınmağın muvâfık-ı re'y-i âli-i dâverâneleri buyurulduğu hâlde icrâ-yı îcâbı zımnında takrîr-i nezâret penâhîlerinin tastîr buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 7 Şevval sene 82 ve fi 10 Şubat sene 81.

Es-Seyyid Derviş Mehmed Emin, Talad Semîha, Abdullah Kadri.

IDH.547/38066/2

Kastamonu Sancağı'nda Küre-i Nühâs Kazâsı'nda kâ'in olup şerâ'it-i ma'lûme ile Pederi Filibos oğlu uhdesinde bulunan Kazıklı ve tevâbi'î curûflarından zarar etmekte olduğundan ve merkûm dahi geçende vefât etdiğinden curûf-ı mezkûrun fesh-i ihâlesi merkûmun oğlu tarafından istid'â olunması ve ol bâbda Kastamonu Mutasarraflığı'ndan istiş'âr-ı keyfiyyet edilmesi üzerine bunun ihâlesi fesh olunarak Küre Ma'deni'yle birlikde âhar tâlibine ihâle olunmak üzere neşr ve î'lânı ve Dest-i Şirinzâde Mehmet Bey'e teslîm olunduğu mahâllinden inha olunan on altı bin beş yüz kıyye nühâsın bu tarafa irsâli ve masârif-i vezniye ve sâ'iresinin dahi hazîne-i celîle ile îrâd ve masrafı icrâ olunmak üzere Mal Sandığı'ndan tesviye etdirilmesi ve merkûmun menâfi'-ı zatiyyesine â'id olup bakırcı esnâfına fûrûht kılınmış olan nühâsın resm-i gümrüğünün tahsîli zımnında îcâb-ı hâlin icrâsı îfâdesine dâ'ir Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'nden tânzim kılınan mazbata merbûtan takdîm kılınmış olmağla me'âline nazarân iktizâ-yı hâlin icrâsı husûsuna müsâ'ede-i âliyye-i hıdvîleri şâyân buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 14 Şevval sene 282 ve fi 17 Şubat sene 281.

IDH.547/38066/4

Kastamonu Sancağı'nda Küre-i Nühâs Kazâsı'nda kâ'in Kazıklı ve tevâbi'i curûhlarına dâ'ir Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi'nden vârid olup Meclis-i Âlî-i Hazâ'ine havâle buyurulan takrîriyle Meclis-i Ma'âdin mazbatası me'âllerinden anlaşıldığına göre mahâll-i mezkûrede bulunan curûhlar hâsılât-ı vâkı'asından cânib-î mîrîye mahallinde bilâ bedel senevî beş bin beş yüz kıyye nühâs teslim etmek ve kusûrunun resm-i gümrüğünü vermek şartıyla ve on sene müddet-i imtiyâzıyye ile Filibos nâm kimesne uhdesinde olduğu hâlde merkûmun vukû'-ı vefâtına mebnî oğlu Viçan idâre-i maslahatda zarar etmekte olduğundan bâ'isle fesh-i ihâle olunmasını istid'â etmiş ve keyfiyyet mahallinden isti'lâm olundukda ma'denler hâsılâtının Hazîne-i Celîle'ye târih-i nakil olan **yetmiş yedi** senesi Martı ibtidâsından **yetmiş dokuz** senesi Şubat'ı intihâsına kadar üç sene zarfında mültezim-i merkûm ma'rifetletiyile mezkûr curûhlardan istihsâl olunan yetmiş iki bin kıyye ham nühâsın ber-mûceb-i şart-ı ihâle cânib-i mîrîyye a'id olan on altı bin beş yüz kıyyesinden mâ'adâsı ba'de't-tasfiye yirmi iki bin iki yüz kıyyeye tenezzül edüb mültezim-i merkûm tarafından bunun beher kıyyesi on beşer guruş fî ile bakırcı esnâfına fûrûht olduğu ve mîri malı olarak mahallinde mahfûz bulunan mezkûr on altı bin bu kadar kıyye nühâsın oraca iştirâsına tâlib olmadığı ve mezkûr curûhların **seksen senesi** Martı'ndan itibâren i'mâlâtı terk ve ta'til kılınmış olduğu cevâben beyân ve iş'âr edilmiş olmağla bu hâlde zikr olunan takrîr ve mazbatada dahi istîzân olduğu vechile mezkûr curûhların **seksen senesi** Martı ibtidâsından itibâren imtiyâzı fesh olunub Küre Ma'deniyle birlikte tâlib-i âhara ihâle olunmak üzere gazeteler vâsitasıyla neşr u i'lânı ve Hazîne-i Celîle'nin malı olan nühâsın bu tarafa irsâl ve masârif-i vezneye ve nakliyesinin cedvele idhâl olunmasının mahalline bildirilmesi ve merkûmun fûrûht eylediği nühâsın resm-i gümrüğü olduğu inde'l-hesâb anlaşılan yirmi altı bin altı yüz guruşun dahi tahsîli çaresine bakılması lâzım gelmekle husûsât-ı ma'ruzânın icrâ-yı icâbatı nezâret-i müşârünileyhaya havâle ve Mâliye Nezâret-i Celîlesine dahi keyfiyyet hikâye buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 28 Şevval sene 1282 ve 3 Mart sene 1282.

Meclis-i Âlî-i Hazâ'in

IDH.547/38066/5

Atûfetlû Efendim Hazretleri

Meclis-i Âlî-i Hazâ'in'den kaleme alınub melfûfiyle beraber arz u takdîm kılınan mazbata me'âlinden müstefâd olduğu vechile Kastamonu Sancağı'nda Küre-i Nühâs Kazâsı'nda kâ'in Kazıklı ve tevâbi'î curûhları hâsılâtından cânib-î mîrîye bilâ bedel senevî beş bin beş yüz kıyye nühâs teslîm etmek ve kusûrunun resm-i gümrüğüne vermek şartıyla ve on sene müddet-i imtiyâzıyye ile Filibos nâm kimesne ûhdesinde olduğu hâlde merkûmun vukû'-ı vefâtıyla oğlu Viçan idâre-i maslahatda zarar etdiğinden nâşî fesh-i ihâle istid'âsında bulunduğuna mebnî mezkûr curûhların **seksen** senesi Martı ibtidâsından itibâren imtiyâzı fesh olunub Küre Ma'deniyle birlikde tâlib-i âhara ihâle kılınmak üzre gazeteler vâsıtasiyle neşr ü îlânı ve Hazîne-i Celîle'nin malı olarak mahallinde mahfûz bulunan nühâsın oraca iştirâsına tâlib bulunamadığından bu tarafa irsâl ve masârif-i vezniyye ve nakliyesinin cedvele idhâl edilmesinin mahalline bildirilmesi ve merkûmun fûrûht etdiği nühâsın resm-i gümrüğü olduğu inde'l-hesâb anlaşılan yirmi altı bin altı yüz guruşun dahi tahsîli çaresine bakılması zımnında icrâ-yı iktizâlarının Nâfi'a ve Mâliye Nezâret-i Celîlelerine havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr ü fermân cenâb-ı cihân-bânî şeref sünûh ve sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyâniyle tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 3 Zilkâde sene 1282.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Hâme-ârâ-yı ta'zîm olan iş bu tezkire-i sâmiyye-i sadâretpenâhîleriyle evrâk-ı ma'rûza meşmûl nazar-ı şevket-eser-i hazret-i mülûkâne buyurulmuş ve mevâdd-ı merkûmenin tezekkür ve istîzân olunduğu vechile îfâ-yı muktezâlarının nezâreteyn-i müşârünileyhâya havâlesi müte'allık ve şeref sudûr buyurulan emr ü fermân-ı isâbet-beyân-ı cenâb-ı mülkdârî mantûk-ı celîlinden olarak evrâk-ı mezkûre yine savb-ı sâmi-î âsafilerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Zilkâde sene 1282.

Dosya Özeti, No: IDH.547/38066

Küre-i Nühâs Madeni, devlet hazinesine senelik beş bin kıyye bakır vermek şartıyla on seneliğine Filibos ve oğluna ihale edilmiştir. Fakat Filibos vefat ettiğinden oğlu Viçan da yeterli bakır çıkartamadığı için ve işleri idare edemediğinden ihalenin feshini istemiştir. Küre-i Nühâs Madeni'nin yeni ihâlesinin taliblerine gazeteler vasıtasıyla duyurulması istenmiştir. Önceki mültezimin vergi borçlarının da tahsili istenmiştir. Fakat Madene talib çıkmamıştır.

1.1.4. Küre-i Nühâs Madeni İhalesinin Feshine Dair

BEO. 411/30780/1

23 Zi'l-kâ'de sene 311   17 Mayıs sene 310   mahsûsa 540

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâreti'ne

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nin sûreti bâlâda muharrer mazbatası mûcebince Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Behiyyesinden mu'âmele-i mukteziyyesinin îfâsına himmet olunmak.

Kastamonu dâhilinde vâkı' olup Abraham Ağa uhdesine ihâle kılınmış olan Küre-i Nühâs ma'deni hakkında.

BEO. 411/30780/2

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâreti'nden bi't-takdîm Şûrâ-yı Devlete havâle buyurulan 9 Şevval sene 311 târih ve otuz iki numaralı tezkire ve encümen-i nezâretin melfûf mazbatasıyla berâber Tanzîmât Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Hulâsa-i ma'âllerinde Kastamonu Vilâyet'i dâhilinde vâkı' olup resm-i mukarrerden mâ'adâ senevî elli üç bin sekiz yüz otuz üç gurus bedel-i maktû' te'diye olunmak şartı ve şerâ'it-i sâ'ire ile **bin iki yüz doksan sekiz** senesi Kânûn-i sânisinde Kılıçcıoğlu Abraham Ağa uhdesine ihâle kılınmış olan Küre-i Nühâs Ma'deni'nin atık curûfları ile civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin bidâyet-i ihâlesinden şimdiye kadar yalnız iki senelik rusûm-ı mukarrarasiyle bedel-i maktû' te'diye olunarak kusûr senelerin bedel-i maktû'ı bulunan cem'an dört yüz seksen dört bin beş yüz sekiz gurus bakâyâda kalmış ve henüz i'mâlâta mübâşeret olunmadığı gibi ol bâbda teşkîl ettiği şirket dahi dağılmış olduğuna ve yeniden bir şirket teşkîli derdest idüğü yolunda vâkı' olan ifâdesinde bir tasavvurdan ibâret olarak kendüsünün istitâ'at-ı mâliyesi ise ma'den-i mezkûrun i'mâline gayr-ı kâfi bulunduğuna binâ'en Ma'âdin Nizâm-nâmesi'nin elli üçüncü maddesi hükmüne tevfiikan fesh-i ihâle ile ma'den-i mezkûr ile curûflarının ve bir de iş bu ma'denin

hudûdu dâhilinde vücûdu his olunan sâ'ir ma'âdinin bi'l-müzâyede tâlibine ihâlesi lâzım geleceği beyâniyle icrâ-yı îcâbı istîzân olunmuştur.

İktizâ-yı maslahât lede'l-müzâkere mevzû' bahs olan Küre-i Nühâs Ma'den atfıkı ile curûflarının ve civârında zuhûr edecek nühâs ma'denin i'mâli **iki yüz doksan sekiz** senesinde mûmâileyh Abraham Ağa'ya ihâle kılınmış olduğu hâlde henüz i'mâlâta mübâşeret ve bedel-i maktû'dan iki senelikden mâ'adâsının te'diye edilmemiş olduğu beyân kılındığından Ma'âdin Nizâmnâmesi ahkâmına tevfiikan ihâle-i mezkûrenin feshiyle bedel-i maktû'dan mûmâileyh zimmetinde kalmış olan mebâliğin usûlü vechile tahsîli ve mezkûr Küre-i Nühâs Ma'deni'nin diğere tâlibine ihâle olunmak üzere mevkı'-i müzâyedeye vaz'ı ve bunun hudûdu dâhilinde diğere nev' ma'âdin zuhûr eylediği hâlde onlar hakkında dahi lâzım gelen mu'âmele-i nizâmiyenin îfâsı husûslarının Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâreti'ne iş'ârı tezekkür kılındı, ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 17 Zil-kâ'de sene 311 ve fî 11 Mayıs sene 310.

Azadan	Azadan	Azadan	Azadan
Zühdü	Edhem Galib bin İsmail	Kostantin	Nuryan Efendi
	Azadan	Azadan	Azadan
Mehmed Ferid bin Mustafa	El-âbid İzzed Ahmed		Mehmed Sait
Tanzîmât Dâ'iresi Reisi Ahmed İzzeddin			Şûrâ-yı Devlet

Dosya Özeti, No: BEO. 411/30780

1311 (M.1895) tarihli fermanda, 1298 senesi Kânûn-i sânisinde Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle edilen Küre-i Nühâs Madeni'nde, hala imâlâta başlanmadığı gibi Abraham Ağa'nın şirketinde dağılmış olduğu bildirilmiştir. Abraham Ağa'nın bir şirket kurma yolunda olduğu ifâdesinde bir düşünceden ibâret olduğu anlaşılmıştır. Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'nın Küre-i Nühâs Madeni imâlinde yetersiz bulunduğu dayanılarak Madenler Nizâmnâmesi'nin elli üçüncü maddesi hükmünci ihâlenin feshi kararlaştırılmıştır. Devlete olan borçlarının da tahsil edilmesi istenmiştir.

BEO. 572/42883/1

Kastamonu Vilâyeti'nde Küre-i Nühâs Ma'deni'nde bakâyâ kalub zimmetinde bulunan Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'dan tahsîli lâzım gelen mebâliğinin hakkında

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Behiyyesi'ne
Buyruldu.

388

42883

1892 17 Safer sene 312 ve 31 Kânûn-i sâni sene 310 irâde-i seniyyesi sakîdelerine verilmiştir. 310.

BEO. 572/42883/2

Fi 19 Şubat sene 312, Fi Şubat sene 310.

1896 19 Şa'bân sene 312.
9 Safer sene 310.

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Behiyyesi'ne,
Buyruldu.

Sûretleri bâlâda muharrer tezkire-i ma'rûfe ve şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i Cenâb-ı Hilâfetpenahî mücebince Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Behiyyesi'nin îfâ-yı muktezâsına himmet buyurulmak.

Kastamonu Vilâyeti dâhilinde Küre-i Nühâs Ma'deni'nin bedel-i maktû' ile Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle kılınmış ise de mezkûr ma'deninden bakâyâ kalan mebâliğin tahsîliyle diğeri ma'denin i'mâline mübâşeret olunmaması cihetle fesh-i ihâle ile müzâyede olunması hakkında.

BEO. 572/42883/3

Atûfetlû Efendim Hazretleri,

Kastamonu Vilâyeti dâhilinde olup resm-i mukarrerden mâ'âda senevî elli üç bin sekiz yüz otuz üç guruş bedel-i maktû' ile mukaddemâ Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle kılınmış olan Küre-i Nühâs Ma'deni'nin atık curûflariyle civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin bidâyet-i ihâleden şimdiye kadar yalnız iki senelik rusûm-ı mukarrarasiyle bedel-i maktû'ı te'diye olunarak kusûr senelerin bedel-i maktû'ı bulunan cem'an dört yüz seksen dört bin beş yüz sekiz guruş bakâyâda kalup henüz i'mâlâta da mübâşeret olunmamış ve mûmâileyhin istitâ'at-ı mâliyesi ma'den-i mezkûrun i'mâline gayr-ı kâfi bulunmuş olduğundan sâlifü'z-zikir bedel-i maktû'dan mûmâileyh zimmetinde kalan dört yüz seksen dört bin kusûr guruş usûli vechile tahsîl olunmak üzere Ma'âdin Nizâm-nâmesi'nin elli üçüncü mâddesine tevfikân merkûm Abraham Ağa uhdesinden fesh-i ihâle ile gerek mezkûr curûfların ve gerek ma'denin dâ'ire-i mahdûdesi dâhilinde mevcûdu melhûz olan sâ'ir nev' ma'âdinin nizâmı vechile müzâyedelerinin icrâsına dâ'ir Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Behiyyesi'nin tezkiresi leffen arz ve takdîm kılınmış olmağla ol bâbda her ne vechile irâde-i seniyye-i Hazret-i Hilafetpenâhî şeref-müte'allık buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 10 Şa'bân sene 312.

Fî 24 Kânûn-i sâni sene 310.

Sadr-ı azâm ve yaveri Ekrem

Cevad

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Resîde-îde-î dest-i ta'zîm olup melfûfiyle manzûr-ı âlî olan iş bu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîlerinin üzerine mücebince irâde-i seniyye-i Cenâb-ı Hilafetpenâhî şeref-müte'allık buyurulmuş olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 17 Şa'bân sene 312 ve fi 31 Kânûn-ı sâni sene 310.

Serkâtib-i hazret-i şehriyâri

Dosya Özeti, No: BEO. 572/42883

Fermanlarda, Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle edilen Küre-i Nühâs Madeni'nin imalinde yetersiz olduğu gerekçesiyle ihâlesi fesh edilmiştir. Küre-i Nühâs Madeni'nde Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'nın zimmetinde kalan paranın tahsîli istenmiştir. Paranın tahsîliyle diğer ma'denin imâline başlanması ve mevcut ihalenin feshi ile bir başkasına ihale edilmek üzere müzâyedeye gidilmesi kararı verilmiştir.

1.2. KÜRE-İ NÜHAS MADENİN'DE ÇALIŞAN İŞÇİLERİN SORUNLARINA DAİR BELGELER

Bu konu başlığı altında 17 adet belgenin transkribi yapılmıştır.

1.2.1. Küre-i Nühâs Madeni'nde Amele Husûsuna Dair

İ.MVL. 125/8/1

Hak sūbhânehû te'âlâ hazretleri,

Şevketlû Mehâbetlû Kudretlû Azemetlû velîni'met-i â'lem sebep-i âsâyiş ke'ennehû ümem pâdişâh-ı âlem-penâh efendimiz hazretlerinin mübârek vücûd-ı kamer tâb-ı hümâyûnlarına,

Kedûrât-ı ârâzî ve semâvîyeden masûn ve mahfûz edüb serîr-i erîke-i saltanat-ı cihândârîlerinde ebed-ber-karâr eyleye âmin ve bi-hurmeti seyüdi'l-kevneyn rikâb-ı hümâyûna arzihâl-i kullarıdır ki,

Kastamonu Eyâleti'ne merbût Cide Kazâsı fukarâ ahâlî kullarıdır ki, Küre-i Nühâs me'mûriyeti iltizâm sûretiyle merbût olup elli altı târihinde kazâmız on yedi dîvândan mürekkeb beher mâh dört dîvândan yirmi beş nefer nüfûs tertîbiyle mültezimi bulunan angarya olarak fukarâ [ve] zu'afâ kullarını cebren Küre-i mezkûre gönderüp işimize gücümüze ket urub kazâmızın fukarâsı ve ekserisi Dersa'âdet'de kalkancı ve marangoz san'atlarıyla me'lûf ve birazı dahi Tüfenkhâne-i Âmirde kundakçı ve çakmakçı ve Tersâne-i Âmire'de asâkir-i bahriye-i şâhânedede bulunmaları bir dîvânda el-ân bulunan mevcûd nüfûs alîl ve ihtiyâr ve çoluk çocukdan ibâret olup Küre ameleliğine yarar makûle bulunmadığından başka Tanzîmât-ı Hayriye'nin bu

mâdde hilâfı ve rızâ-yı âli-i rahîmânenin mugâyiri olacağı der-kâr bundan kat-ı nazâr-ı âhar kılınmağla bazı aralık aralık beş on kişi tutup gönderüp bir gûne fukarâ kullarının tahammülü kalmayup bu husûsdan dolayı gâyet perîşâniyetemiz olup ma'lûm-ı şâhâneleri buyuruldukda merâhim-i a'liyyelerinden mercûdur ki vâkı' olan müdâhale üzerimizden men'î ve def'î için mahâl-i mezkûrun da vâlîsine hitâben bir kıt'a emr-i âlî ısdârı niyâzı bâbında emr-i fermân, lütf-i ihsân şevketlû mehâbetlû kudretlû azametlû velîni'met-i âlem, sebep-i âsâyiş-i kâffe-i ümem, pâdişâh-ı âlempenâh efendimiz hazretlerindedir.

Fî 15 Zilkâde sene 68.

imza
âhâli-i fukarâ
Kulları
Kazâ-i mezkûr

İ.MVL. 125/8/2

Atûfetlû Efendim Hazretleri,

Kastamonu Eyâleti'nde vâkı' Cide Kazâsı on yedi dîvândan mürekkeb olup beher mâh dört dîvândan yirmi beş nefer âdem tertîbiyle Küre-i Nühâs mültezimleri bilâ- ücret istihdâm etmekte oldukları ve mevcûd bulunan nüfûs dahi alîl ve ihtiyâr ve çocuk makûlesi bulunduğu ve bu keyfiyyet perîşânlıklarını mü'eddî görüldüğü tafsîlâtıyla müdâhaleyi vâkı'anın men'î ve ba'demâ kendilerinin öyle bilâ-ücret istihdâm olunmalarını istid'âsına dâ'ir kazâ-i mezkûr ahâlîsi tarafından rikâb-ı merâhim-ma'âb-ı cenâb-ı mülûkâneye takdîm olunan arzuhâl ile merbût mahzâr-ı Meclis-i Vâlâya lede'l-i'tâ sibâk-ı istid'âya göre îcâbının taraf-ı atûflerinden istiş'ârı tezekkür olunarak mezkûr arzuhâl ve mahzar leffen gönderilmiş olmağla bi'l-mütâla'a iktizâsının ifâdesi mütevakkıf-ı himem-i behiyyeleridir.

Fî 22 sene 69.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Resîde-î dest-i ta'zîm olan işbu fermânnâme-i sâmi-i âsafâneleri ma'âl-i â'lisiyle mahzâr ve arzuhâl-i mezkûra mü'eddâları rehîn-i iz'ân-ı bendegânem olmuşdur. Hazîne-i Hâssa Muhâsebesi'nden terkîm ve i'tâ olunan bir kıt'a müzekkirede gösterildiği vechile zikr olunan Cide Kazâsı'ndan bidâyet-i Tanzîmât'da ma'a-zam yüzer para yevmiye ile beher mâh Küre-i Nühâs Ma'deni taşığında yirmi dört nefer amele istihdâm olunmak üzere nizâma rabt olunmuş olmasına nazarân ihâle-i merkûmenin vâkı' olan istid'âları dahi görünmüş olup şu kadar ki yevmiyeleri tamâmen verilmediği mukârin-i sıhhat ise aliverilmesi zımında Kastamonu Vâlisi Devletlü Paşa Hazretlerine emirnâme-i sâmi-i vekâletpenâhîleri tastîri muvâfık-ı hâl olarak evrâk-ı mezkûre leffen hâk-pây-ı âli-i dâverânelerine i'âde kılınmış olmağın emr ü fermân hazret-i men-lehül-emrindir.

Fî 17 Safer sene 69.

İ.MVL. 125/8/3

Ma'rûz-ı çâker-i kemîne-i ahâlî-i kazâ kullarıdır ki,

Kastamonu Eyâleti'ne merbût Cide Kazâsı'nın fukarâ ahâlî-i sekinelерinin bidâyet-i Tanzîmât-ı Hayriyye'den târih-i takdîm mahzar-ı bende-gânemize değin fukarâ kullarının hâl-i kâllerine ma'lûmât-ı âli buyurulmak üzere Küre-i Nühâs me'mûriyeti iltizâm sûretiyle merbût olup **elli altı** târihinde kazâmız on yedi dîvândan mürekkeb beher mâh dört dîvândan yirmi beş nefer nüfûs tertîbiyle mültezimleri sancak vâlîleri emirleriyle fukarâ ve zû'afâ gönderilmekde ve yevmiye ücretleri yüzer para i'tâ olunmakda ise de kazâmız mukaddeminden â'yân-ı zâlim yedlerinden tahlîs olunarak ekseri sekenemizin reculleri Dersa'âdet'de kalkancı ve marangoz sanatlarına me'lûf birazı dahi Tüfenkhâne-i Âmire'de kundakçı ve çakmakçı ve Tersâne-i Âmire'de dahi asâkir-i bâhriye-i şâhânedan bulunmaları münâsebetiyle bir dîvânda elân bulunan mevcûd nüfûs alîl ve ihtiyâr ve çoluk çocukdan ibâret olup Küre ameleliğine yarar makûle bulunamadığından başka Tanzîmât-ı Hayriyye'nin bu mâdde hilâfî ve rıza-yı âli-i rahîmânenin mugâyiri olacağı ma'lûm-ı âli-i Cenâb-ı sadâretpenâhîleri buyruldukda merâhim-i aliyye-i vekâletpenâhîlerinden mercû ve mutazarrı'dır. Sâye-i tûlâ-vâye-i cenâb-ı pâdişâhîde

ahâlî-i fukarâ kullarını dûçâr olduklarımız işbu zûlm-i ta'addîden tahlîsi ve mültezim-i mûmâileyh usûl-i ma'dalet-i seniyye üzre ebniyye-i mîrîye ve ebniyye-i sâ'irede müstahdem hidemât misillû ücret ile isteklü olan eşhâsı istihdâm eddirdüp kulların bu hizmet-i mezkûreden halâsiyet olunmağlığımız bâbında bi'l-cümle e'imme ve hutâbâ ve muhtârân ve ahâlî-i sekene hâk-pây-i âlî-i ulyâlarına işbu mahzarımızla beyân-ı hâl ve ictisâr kılındı, ol bâbda emr ü fermân ve lûtf-i ihsân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

[İmza ve Mühürler]

İş bu mehâzır ahâlî-i fukarâ ve e'imme u hutabâ ve muhtârâd bi'l-cümle mahkemeye şerî'at-ı nebeviyye gelüp ifâde-i hâllerini cânib-i dârü'l-hilâfete arz ve beyân etmelerini iltimâs ve niyâz etmeleri hâvî cânib-i şerî'atden dahi ahâlî-i sekene vechile bulunmuş oldukları ve ifâdeye ibtidâr kılındı, ol bâbda emr ü irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Dosya Özeti, No: İ.MVL. 125/8

Arzuhâlde, Cide Kazası halkının Küre-i Nühâs Madeni'ne vermekde oldukları amelenin durumundan söz edilir. İşçiler ücretsiz çalıştırıldıklarını, perişan halde olduklarını bu uygulamanın Tanzimat mevzuatına aykırı olduğunu bildirmişlerdir. Küre-i Nühâs Madeni dağında çalışan işçilerin maaşlarının zammı, 100 para gündeliklerinin ve bir aylık ücretinin verilmediği hakkındadır.

1.2.2. Küre-i Nühâs Madenin'de Çalışanların Arzuhâli

İ.MVL. 447/118/1

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Cenâb-ı hâk veliyyü'n-ni'amiyye-i himmetimiz pâdişâh-ı cihân efendimiz hazretlerini sad-hezâr-i fevz ü nusretle şâd u zat-ı âli-i cenâb-ı riyâsetpenâhîlerini dahi umûr-ı mehâm-ı saltanat-ı seniyyede tebşîrât ihsânîyle hanedân buyursun amin. Bu kulları Kastamonu Eyâlet'i dâhilinde kâ'in Hoşalay ve İnebolu ve Cide Kazâları ahâlîleri fukarâ kulları olup öteden berü kazâlarımız ahâlîlerinden Tersâne-i Âmire'ye senevî yüz ellişer nefer amele alınıp ve amele-i merkûmeye dokuz guruşdan on iki guruşa kadar yevmiye ve beher nefere yarımşar kıyye nân-ı aziz i'tâ olduğu gibi beytûtet ettikleri mahâl dahi mîrînin olup ve bundan başka İnebolu İskelesi'nden Küre-i Nühâs Kazâsı ve sâ'ir mahallere değin müceddeden bir seneden berü ve müceddeden kûşad olunan tarîk için beher hânedede meşy ve harekete mûktedir zükûrdan kaç nefer var ise hayvanatımız ile beraber sâl-besâl dörder gün bilâ ücret çalışdırılmakda olup şâyed içlerimizden bir adem gidemeyecek olur ise yevmiye onar guruşdan bi'l-hesâb dört gün için kırk guruş yevmiye bedeli alınmakda bulunduğu husûslarına ahâlî kulları her hâlde hoşnûd ve razı olarak da'vât-ı hayriyyet ayât-ı cenâb-ı şâhâneye bi'l-cümle devam eylemekte iken iş bu **seksen** senesi eyâlet-i mezkûr dâhilinde vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den İdâresi'ni Kastamonu ahâlîsinden Dest-i Şirinzâde Mehmed Bey iltizâm ve mezkûr Küre Kazâsı ahâlîsi ma'den-i mezbûrda ma'lümü'l-mikdâr yevmiye ile öteden berü amelelik etdikleri misüllü bundan mukaddem ma'den-i mezkûr idâresi emânetde olduğu hâlde çend mâh kazâlarımız ahâlîsi münavebe tarîkiyle yüzer para yevmiye ücret ile ma'den-i mezbûrde çalışdırılıp ve on seneden mütecâviz kazâlarımızdan amele tâleb olunmakda iken bu def'a mültezim-i mûmâileyh vakt-ı mezkûre kıyâsen yine yevmiye yüzer para ücret ile amele olmadığı hâlde bir ameleden altmış guruşdan mütecâviz yevmiye bedeli mutâlebe etmekte bulunmuş, hâlbuki kat-i hâle nazarân yüzer para yevmiye ücret kazâ-i mezbûrda yalnız nân-ı aziz ve katik bahâsına bile vefâ etmeyerek beytûtet olunacak oda îcârı ve masârifât-ı sâ'iremiz nezdimizden ilâve olunması iktizâ edeceği cihetle bu sûrette kazâlarımızda bulunan çoluk ve çocuklarımız kulları sefil ve perişân olacağı azhâr-ı mine'ş-şems bulunmuş ve Tersâne-i Âmire ise bu ana değin müstevfi yevmiye i'tâ ederek iyâl ve etfâl-i

çâkerânemiz iyâli idâre ve bunca hidmed-i mütenevvi'ada istihdâm olunduğu hâlde artuk zirâ'at ve harâsete vakit kalmayarak ba'demâ sefâlet-i kesireye dûçâr olarak cümlemiz haklarında gadr-i külli olacağı ve buna ise mâ'dalet-i seniyye bir vechile kâ'il olmayacağı rû-nümâ bulunduğundan merâhim-i aliyyelerinden mercûdur ki lûtfen ve merhameten ve mübârek ser merhameti hamiz-i hazret-i pâdişâhî hürmetine ba'demâ ma'den-i mezkûrda istihdâm etdireceği ameleye Tersâne-i Âmire gibi mesnûn yevmiye verilmesi olmadığı istihdâm olunmaması husûsuna müsâ'ade-i seniyyeleri erzâniyle Kastamonu Mutasarrıfı Sa'âdetlû Bey Efendi Hazretleri'ne hitâben bir kıt'a emirnâme-i sâmi-i cenâb-ı riyâsetpenâhîleri tastîr ve ihsâniyle fukarâ kullarının davât-ı hayriyyesine mazhâr buyurulması niyâzımız bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 8 Safer sene 281.

İmza	imza	imza
İnebolu Kazâsı	Cide Kadısı	Cide Kazâsı ahâlî
Kadısı Veli oğlu İbrahim	vekîli Ali oğlu İbrahim	vekîli Ak Mehmetzâde İbrahim

İmza	imza
Hoşalay Kazâsı	Hoşalay Kazâsı ahâlî
Diğer vekîli Kara güllezâde Osman	vekîli Hatibzâde Ali Sakin bâb-ı hâtib

Belge Özeti, No: İ.MVL. 447/118

Küre-i Nühâs Maden İdâresi'nin iltizamı Kastamonu ahâlîsinden Dest-i Şirinzâde Mehmed Raşid Bey'dir. Küre-i Nühâs Maden'inde çalışan Hoşalay, İnebolu ve Cide Kaza halkı durumlarının kötü olduğunu, önceden beri Tersâne-i Âmire'de çalıştırıldıkları, buna karşılık bir de İnebolu, Küre'ye vesair yerlere yapılan yollarda halkın angarya usulüyle Küre Madeni'nde cüzî ücretle çalıştırıldıklarından mağdur olduklarını bildirmişlerdir. Küre-i Nühâs Madeni'nde yüz para ile çalışmak istemediklerinden söz edilmiştir.

1.2.3. Küre-i Nühâs Madenin'de Çalışan İşçilerin Ücretlerinin Verilmesine Dair

Darbhâne/1550

1269

Fî 17 Safer sene 69.

Sadr-ı a'zam Efendimize

Resîde-î dest-i ta'zîm olan iş bu fermânâme-i sâmi-i asâfâneleri me'âl-i âlîsiyle mahzar ve arzuhâl-i mezkûr mü'eddâları rehin-i iz'ân-ı bendegânem olmuştur. Hazîne-i Hâssa Muhasebesi'nden terkîm ve i'ta olunan bir kıt'a müzekkirede gösterildiği vechile zıkr olunan Cide Kazâsı'ndan bidâyet-i Tanzîmât'da ma'â-zam yüzer para yevmiye ile beher mâh Küre-i Nühâs Ma'deni taşığında yirmi dört nefer amele istihdâm olunmak üzere nizâma rabt olunmuş olmasına nazarân ahâlî-i merkûmenin dâhi olan istid'âları vâhi görünmüş olup şu kadar ki yevmiyeleri tamâmen verilmediği mukârin-i sıhhat ise alıverilmesi zımnında Kastamonu vâlisi devletlü paşa hazretlerine emirnâme-i sâmi-i vekâletpenâhîleri tastîri muvâfık-ı hâl olarak evrâk-ı mezkûre leffen hâk-pay-i âlî-i dâverânelerine i'âde kılınmış olmağın emr ü fermân.

Belge Özeti, No: Darbhâne/1550

Küre-i Nühâs Madeni dağında çalışan işçilerin maaşlarının zammı ile 100 para gündeliklerin ve bir aylık ücretlerinin verilmediğini ilerde verileceğini konu alır.

**1.2.4. Küre-i Nühâs Madeni'nin Tekrar İmali ve Memur Tayinine Dair
IDH. 693/48500/1**

Mektub gönderen merkezin târihi Fî 24 Teşrin-i sâni sene 90 Saat dakika 6 00 gündüz	Aded-i kelimât 92	Mektub gönderen merkezin numarası 3386	Kastamonu merkezinden Der-i Âliyye merkezine
--	-------------------	--	---

Telgrafnâme

Makâm-ı Âli-i Sadâret Uzmâyâ

Kastamonu'da vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyû'nun senevî altmış bin guruş bedel ile mültezimi bulunan Bedos'un müddet-i iltizâmı münkaziyye olarak iki seneden berü terk ve ta'til olduğu cihetle ma'den-i mezkûr i'mâlâtında müstahdem nefis-i Küre-i Nühâs ahâlîsinin dûçâr-ı zarûret olmalarına bâ'is olduğu gibi Kastamonu Kasabası'nda bulunan bakırcı ve kömürcü misüllü esnâfın dahi işsiz kalarak perişâniyetlerini müstevcib bulunduğu görülmüş ve bu bâbda kesretle şikâyet-i vak'âları olmuş ve sûret-i hâl derece-i sıhhatde bulunmuş olmağla bunun bir an akdem tâlibine ihâle veya taraf-ı devletden idâresi husûsları irâde-i vekâletpenâhîlerine menût olduğunu arz ederim ol bâbda.

Fî 24 Teşrin-i sâni sene 90.

Yaver-i Hazret-i Şehriyâri

Binbaşı Ömer Lütfü

IDH. 693/48500/2

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne

1922

Devletlû Efendim Hazretleri

Kastamonu'daki Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyû'nun iki seneden berü mu'attal kalması amele gürûhuyla kömürcü veya bakırcı esnâfının mağdûriyetlerini

mûcib olduğu beyânıyla icrâ-yı îcâbı ifâdesine dâ'ir Mâbeyn-i Hümâyûn yâverlerinden Ömer Lûtfü Efendi tarafından gelen telgrafnâme leffen savb-i devletlerine irsâl kılınmış olmağla me'âline nazarân iktizâsının îfâ ve ifâdesine himmet buyurulması siyâkında tezkire-i senâverî terkîm kılındı efendim.

Fî 2 Zilkâde sene 291 ve Fî 20 Teşrin-i sâni sene 290.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Mufad-ı emr-u iş'âr-ı âli-i cenâb-ı sadâretpenâhîleriyle melfûf telgrafnâme mü'eddâsı rehîn-i iz'ân-ı âcîzi olmuş ve ma'den-i mezkûrun sûret-i i'mâl ve idâresi esbâbının istihsâliyle ahâlî ve bakırcı esnâfının bakırdan dolayı olan zarûriyyetlerinin def'i Kastamonu Vilâyeti'nden dahi mukaddemce iş'âr kılınmış ise de ma'den-i mezkûrun bundan akdem emâneten i'mâl ve idâresi hâlinde îrâd-i masârıfına tekâbül edemeyerek ziyân terettüb etmesi üzerine ma'denlerin Nâfi'a Nezâret-i Celîlesi idâresinde bulunduğu esnada beş seneliği Bedos nâm kimesneye bi'l-ihâle bedel-i senevîsi olan altmışar bin guruşdan gayr-ez tahsîl merkûmun zimmetinde kalan mebâliğin iflâs cihetiyle el-hâletü hâzihî vilâyet-i müşârünileyha ile bi'l-muhâbere küfelasından tahsîliyle uğraşılması ve ma'den-i mezkûrun tekrâr maktû'an ihâlesi geçen sene gazetelere derc ve ilân olunmuş ise de tâleb zuhûr eylemediği hâlde çend mâh mukaddem teba'a-i ecnebiyeden bir tâlib zuhûr edüb zikr olunan bakırcı esnâfının ihtiyâcât-ı sanâ'iyyelerinden bulunan şehri biner vukıyye nühâsı râyici ile esnâf-ı merkûmeye i'tâ etmek şartı ve şarâ'it-i sâ'ire ile müzâyedesini icrâ olunacak iken tâlib-i mûmâileyh dahi nizâmına muvâfık kefil irâ'e edememesi bi'z-zârûre maslahatın te'hîrini müstelzim olmuş ve fi'l-hakîka bu ma'denin i'mâlî hem ma'dencilerin ve hem de esnâfın husûl-i ta'ayyüşlerine medâr olacağı derkâr bulunmuş olmasıyla bunun i'mâl ve idâresi her vechile arzu olunur ise de ne çare ki ahvâl-i sâbıkâ-i meşruhâsına nazarân şimdiye değin emâneten idâresine girişilemediği gibi usûl ve nizâmına muvâfık bir tâlib dahi bulunamadığından ve kahtdan nâşî dûçâr-ı zarûret olan esnâf ve ahâlînin sâye-i âsâyiş-vâye-i hazret-i pâdişâhîde her yüzden vikâyeleri lâzımeden bulunduğundan ma'den-i mezkûrun esnâf-ı merkûmenin ihtiyâcât-ı sanâ'iyyelerine kâfi olabilecek derecede i'mâlî zımnında bir senelik ma'âş ve masârıf-ı dâ'imîyesiyçün iki yüz bin ve demir baş hayvanat ve eşyanın ikmâlî ve tedârikîne mûktezi elli bin guruş ki cem'an iki yüz elli

bin guruşun Kastamonu emvâlinden havâleten i'tâsiyle tecrübe-i âhire olmak ve esnâf ve ma'denciyanı iş bulunmak üzere muvakkaten cânib-î mîrîden i'mâl ve idâre edilmesi ve bu hâlde şehriyye bin beş yüz guruş ma'âş ile erbâb-ı istikâmetden bi'l-intihâb bir müdür ve beş yüz guruş ma'âşlu bir kâtib ve amele ve sâ'irenin istihdâmiyle hemân i'mâlâta bed' ve mübâşeret etdirilmesi tahattur kılınmış olmağla bu sûretle icâbının icrâsı veya zammla yine bir münâsib tâlib aranmak üzere mahallince ve buraca tekrâr i'lân olunması şıklarından birisinin icrâsı menût-ı re'y-i âli idüğü ma'âdin idâresinden ifâde ve mezkûr telgrafnâme leffen takdîm ve i'ade kılınmağla bu bâbda emr ü irâde-i âliyye-i cenâb-ı vekâletpenâhîleri ne merkezde şeref-sânih olur ise ol vechile ifâ-yı muktezâsına müsâra'at kılınacağı muhât-ılm-i âli-i sadâretpenâhîleri buyuruldukda ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 7 Zilkâde sene 291 ve fî 4 Kânûn-i evvel sene 290.

imza

IDH.693/48500/3

Atûfetlû Efendim Hazretleri

Kastamonu Vilâyeti'nde kâ'in Küre-i Nühâs Ma'deni'nin iki seneden berü mu'attal kalmış olmasından nâşî lüzûm-ı i'mâlini mutazammın vukû' bulan iş'âr üzerine Mâliye Nezâret-i Celîlesiyle muhâbere-i câriyeyi hâvî tezkire melfûf telgrafnâme ile arz ve takdîm kılındı. Zeyline muharrer cevâbdan istinbât olunacağı vechile bunun masârif-i dâ'imesiyle hayvanât ve eşya-yı lâzîmenin tedârüki zımnında emvâl-i mahâlliyyeden havâleten iki yüz elli bin guruş i'tâsı ve birine bin beş yüz ve diğerine beş yüz guruş aylık verilerek bir müdür ve kâtibin ve amale ve sâ'irenin istihdâmı ile cânib-î mîrîyyeden emâneten i'mâl ve idâre kılınması veyahûd ilzâmı için âhar tâlib aranması şıkları îrâd olmuş olup işbu ma'den mukaddemleri ol havâlice birçok esnâfça medâr-ı inti'âş ve istifâde ve hazînece de bâ'is-i fâ'ide iken şimdi kapalı kalması tecvîz olunamayacağına ve ahâlîye küşâd tarîk-i ta'ayyüş ve refâh-ı mültezim-i âlî pâdişâh-ı merâhim-penâh olduğu misillû şu yolda ihtiyâr olunacak fedâkârlık dahi zâyi' olmayacağına mebnî vech-i rüchânî mûlabesesiyle evvel-i şikk-ı evvele tevfikkan hemân tedârikât ve i'mâlât muktezâsı teşebbüs ve mübâşeret edilmesi husûsunun nezâret-i müşârünileyhâya havâlesi ve semere-i

matlubesinin istihsâline hizmet eyleyecek ıkdâmât ve mesâ'înin tamâmî-i icrâsı mâddesinin dahi vilâyet-i merkûme vâlîliğine tavsiyesi irâde-i seniyye-i mülûkâneye mütevakkıfen tahattur kılınmış ise de yine emr ü fermân-ı hümâyûn-u isâbet-meşhûn-ı cenâb-ı cihânânî her ne merkezde şerefrîz-i sunûh ve sudûr buyurulur ise hüküm-i münîfine tevfiğ-i hareket edileceği ifâdesiyle tezkire-i senâverî terkîm olundu efendim. Fî 15 Zilkâde sene 291.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Hâme-pîrâ-yı ta'zîm olan iş bu tezkire-i sâmi-i sadâretpenâhîleriyle melfûf tezkire ve telgrafnâme meşmûl-i nazâr-ı mekârim-eser-i hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve ber-mûceb-i istîzân sûret-i ma'rûzanın îfâ-yı mukteziyâtı müte'allık ve şeref-sunûh buyurulan emr ü fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı şehinşâhi mantûk-ı münîfinden olarak mezkûr tezkire ve telgrafnâme yine savb-ı sâmi-i âsafânelerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. Fî 16 Zilkâde sene 91.

Dosya Özeti, No: IDH. 693/48500

1291 (M.1875) tarihli fermanlarda, iki seneden beri işletilmeyen Küre-i Nühâs Madeni'nin tekrar imalinden ve Maden Ocağına memur tayininden bahsedilmiştir. Küre-i Nühâs Maden-i Hümâyû'nu senelik altmış bin kuruş bedel ile Bedos'a ihale edilmiştir. Ma'den iltizâmı menfî olarak iki seneden beri terk ve tatil olduğu cihetle maden imalatında Küre-i Nühâs ahâlîsinin zor durumda olmaları ve Kastamonu Kazası'nda bulunan bakırcı ve kömürcü esnafın işsiz kalarak perişân oldukları görülmüş ve bu konuda sürekli şikâyetler olmuş ve bir an evvel tekrar maden imalatına başlanmasına karar verilmiştir.

1.2.5. Küre-i Nühâs Madeni'nin Kastamonu Bakırcı Esnâfına Verilmesine Dair İMVL. 442/19642/1

Hazîne-i Hâssa Nezâret-i Celîlesi'ne

Atûfetlû Efendim Hazretleri

Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûn'u mültezimi bulunan İbrahim Beğ şehriyye verilmesi mukarrer olan bin kıyye nühâsı fî-i mukarreriyle i'tâda mûmâna'at eylemekte olduğundan ve bu sûret mağdûriyyetlerini müstelzim idüğünden bâ'isle icâbının icrâsını müsted'î Kastamonu bakırcı esnâfi tarafından verilen arzuhâl leffen tesyîr kılınmış ve nühâs-ı mezbûrun fî-i mukareriyle beher mah esnâf-ı merkûma i'tâsı bâbında bidâyet-i Tanzîmât'da fermân-ı âlî ısdâr olunduğu hâtırgüzar-ı âcizî bulunmuş olmağla siyâk-ı istid'âya ve kayd-ı hazîneye nazarân icâbının ve bu bâbda olan re'y-i sâmilinin iş'âr buyrulması bâbında emr ü irâde efendimindir. Fî 2 Rebî'ül-âhir sene 1277.

imza

Devletlû Efendim Hazretleri

Müfâd-ı iş'âr-ı âli-i riyâsetpenâhîleri ve mezkûr arzuhâl mü'eddâsı rehîndir ki gerek acizî olarak kuyûda lede'l-mürâca'a esnâf-ı merkûm için senevî on bin okka bakırın ma'den-i mezkûr hâsılâtına fî-i mezkûr ile i'tâsına dâ'ir **elli yedi** senesi evâil-i Ramazan'da emr-i âlî verildiği misillû mezkûr nühâsın Kastamonu'da tekrâr kâl olunmak üzere iki bin okka daha zammiyle on iki bin okkaya iblâğı hakkında bâ-irâde-i âliye **elli dokuz** târihinde makâm-ı âcizîden tahrîrât tasdîr olunduğu ve mezkûru'l-mikdâr bakır **altmış altı** ve **altmış yedi** târihlerine kadar ol sûretle ve mu'ahharan bir müddet dahi kendü taraflarından kâl etdirilmek üzere yeni fî-i mezkûr ile i'tâ olunmuş ise de **yetmiş üç** senesinin beher kıyyesi on sekiz yirmi guruşa kadar satılmakta olduğundan Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne'nin zarardan vikâyesi zımnında mezkûru'l-mikdâr nühâsın râyic-i vakte tatbîkan i'tâsı selef-i âcizî devletlû paşa hazretleri tarafından mahalline iş'âr buyurulmuş ise de ol vakitden berü mezkûr bakırın esnâf-ı merkûme tarafından ahz olduğuna anlaşılmış ve bu def'a Kastamonu ve Küre-i Nühâs Meclisleri'nin vârid olup manzûr-ı âlî-i riyâsetpenâhîleri buyrulmak üzere leffen takdîm kılınan iki kıt'a mazbatasından ma'den-i mezkûrda mevcûd olup fûruht olunarak esmânının ma'den-i mezkûre sermâye ittihâzı mukarrer olan yirmi

dört bin iki yüz bu kadar okka külçe nühâs mahallince müzâyede olundukda beher kıyyesi on altışar guruş da esnâf-ı merkûme üzerlerinde takarrür etmişiken mu'ahharan nükûl ederek mezkûr bakırın Kastamonu'ya nakliyle def'a-i sâlise olarak tekrâr kâl olduğu hâlde ol fi'ât ile kabûl edeceklerini beyân eylemeleri üzerine iş bu bakırdan li-ecli't-ecribe mahallince bir mikdârı kâl etdirilerek vâkı' olan masârifıyla sarfnârı hesâb olundukda bir kıyyede üç guruş on altı paraya bâliğ olduğundan icâbının icrâsı iş'âr olunmuş olmasıyla esnâf-ı merkûmenin bu tarafda bulunan vekîli Hasan Usta Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'ne celb ile icâbı lede'l-müzâkere iş bu bakır heyet-i haliyyesiyle Hazîne-i Hâssa-i Şahâne'ye on üç guruş mâl olduğundan bunun üzerine Küre-i Nühâs Meclisi'nin iş'ârı vechile masârif vâkı'ası olan üç guruş on altı para ve ma'denden Kastamonu'ya nakliyye ve masârif-ı sâ'iresiyçün dahi otuz dört para ki cem'an dört guruş on para zam olunarak beher okkasının kâl etdirildikten sonra on yedi guruş on paraya i'tâsı karârlaşdırılarak ol sûretle ahzına merkûm tarafından dahi muvâfakat olunmuşıdı. İş bu nühâsın fermân-ı âlî-i mezkûr mücebince esnâf-ı merkûmeye i'tâ olunması hakkında geçende şifâhen vâkı' olan irâde-i aliyyeleri üzerine tekrâr tahkîkât-ı lâzımeye mübâderet olundukda mukaddemleri ya'nî fermân-ı âlî târihi esnasında iş bu nühâs dokuz on guruşa kadar hazîneye mâl olmakda olduğu hâlde hasebü'l-hâl şimdi on üç guruşa mâl olduğundan bu hâlde mezkûr bakır kâl olmaksızın heyet-i haliyyesiyle ma'denden esnâf-ı merkûmeye i'tâ olduğu sûretde beher okkasında yirmi para ve kâl olarak Kastamonu'da verildiği hâlde dörder guruş onar para hazînenin ziyân edeceği tebeyyün eylesine ve bu kerre esnâf tarafından i'tâ olunub kezâlik takdîm kılınan bir kıt'a arzuhâlde dahi zikr olunan bakırın ber-müceb-i fermân-ı âlî kâl etdirilerek on ikişer buçuk guruşa i'tâsı istid'â olunmasına nazarân her ne vechile tesviyesi tensîb ve irâde buyurulur ise hazînece iktizâsının icrâsı zımnında keyfiyyetin iş'âr buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 15 Cemâziye'l-âhir sene 277.

İmza

İMVL. 442/19642/2

Makâm-ı Vâla-yı hazret-i nezâretpenâhî hazîne-i hâssa-i şahâneye Küre-i Nühâs Meclisi'nden mazbata

Küre-i Nühâs Ma'deni Hümâyûn'un geçen **yetmiş üç** ve **dörtleri** hâsılâtından mevcûd-ı mahzen bulunan yirmi dört bin iki yüz otuz altı kıyye külçe nühâsın ve kazıklı mültezimden derdest-i tahsîli bulunan malûmu'l-mikdâr nühâs-ı hâmmın fûruht olunmak üzere mahallince tâlibi taharrî olunarak kararının iş'ârına dâ'ir şeref-vürûd eden emirnâme-i sâmi-i hazret-i nezâretpenâhîleri me'âl-i âlîsi üzere keyfiyyet Kastamonu Mutasarrıfı Sa'âdetlû Paşa Hazretleri'ne ifâde olundukda Kastamonu bakırcı esnâfi Meclis-i Kebîr-i Eyâlet'e celb olunarak taraf-ı acizânemizden vekîl hâzır olduğu hâlde bir komisyon-ı meclis teşkîl olunub nühâs-ı mezkûrun kıyyesine on altışar guruş fî ile esnâf-ı merkûm tâlib bulunduğundan ve vakti hâle nazarân fi'ât-ı mukarrere nisâbında olduğundan nühâs-ı mevcûde bi'l-hesâb bir bahası üç yük seksen yedi bin yedi yüz yetmiş altı guruşa bâliğ olarak Ma'den-i Hümâyûn-ı mezkûra sermâye kayd olunmasına âmir şeref-zîb-i efsâ-yı sunûh ve sudûr buyurulân emirnâme-i sâmi-i mün'imânelerine imtisâlen cânib-i Kastamonu'ya beş bin kıyye nühâs nakl ve bahası olan mebâliğ mâtlub oldukda cevâblarında hâl-i hey'eti üzere olmayub kâl ve matbûh olduğđu hâlde on altışar guruş vermişidik deyu takrîrde buldukları ve nühâs-ı mezkûrdan dahi üç dört bin vukıyye nühâs alabilirüz deyu ifâdeleri meclis-i eyâletde defe'ât ile müzâkere olunub nühâsın kâl [u] matbûh hey'etine girmesi ne mikdâr masrûfa bâliğ olması bilinmek için hâk-pây-i hıdıvîlerine takdîm olunan bir taş nühâs misillû karâr-ı meclis-i eyâlet nümûne tutulub nühâs-ı mezkûr yüz kıyyede on iki kıyye sarf-nâr vukû' bulub beher kıyyesine kırk iki para kâl masârifi sekiz para nakliye masârifi beher kıyyede üç guruş on altı para masârif görünüb on altı guruş zam oldukda beher kıyyesi on dokuz guruş on paraya bâliğ olduğundan esnâf-ı merkûm taraflarından tereddüd olduğundan başka nihâyet alabilecekleri üç dört bin kıyye mikdârı olup masârif-i ma'den vefâ etmeyeceğinden ve ma'den-i mezkûr ta'til olunmuş olsa kırk üç re's esterân-ı mîrî ve beş çift bakarın hidâmetiyle masrûfu acıkdan gösterilmek îcâb edeceğinden bu senelik yüz elli bin guruş havâle istihsâl

buyurulduğu hâlde Ma‘den-i Hümâyûn sâye-i vâlâlarında yolundan çıkmayacağı ve nühâs-ı mezkûra dahi taraf taraf tâlib taharrî olunmakda olduğu sâlifü'l-beyân bu senelik yüz elli bin guruş havâlenin istihsâline izâfe-i lütf ü âtîfet-i seniyyeleri sezâvâr buyurulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i menlehü'l emr ve'l-ihşânındır.

Fî 15 Rebî‘ü'l-evvel sene 277.

[5 Adet İmza]

İMVL. 442/19642/3

Arzuhâl-i Kulları,

Hak sübhânehû ve te‘âla hazretleri ömr-i şevket-i hümâyûnu cihân durdukca erîke-pîrâ-yı taht-ı âlî ve baht-ı hümâyûn-ı mülûkânelerinde mü’eyyid buyursun, amin. Bi-hürmeti seyyidi'l-mürselîn. Geçen **yetmiş üç** târihinde devletlü Ali Galib Paşa hazretlerinin Darbhâne-i Âmire Nezâret-i vâlâlarında Kastamonu'da kâ'in bakırcı esnâf fukarâ kullarına Küre-i Nühâs Ma‘den-i Hümâyûnu mültezimi hamiyetlü Mustafa Ağa'nın mine'l-kadîm bafermân-ı âlî ma‘lûmu'l vefâ ile fûruht olunan şehriyye bin kıyye nühâslarımızı vermeyub müceb-i zarûret ve sefâlet olduklarımızı mübârek ve mes‘ûd hâk pâ-yi emel bahşâ-yı rahîmânelerine ifâde ve beyâna hâcet olmayarak fakr halimiz derkâriyle ma‘den-i hümâyûndan mürettebât ve emr-i ta‘ayyüş-i âcizânemizin i’tâsına merhâmeten müsâ‘adesi husûsuna himmet ve delâlet-i devletleri erzâne ve şâyâne buyurulub ol vakitden bu ana kadar sâye-i âsafhane-i sâmi-i hıdıvânelerinde âsûde-i hâl ve rûz [u] leyl tarafı hazret-i zıllü'l-lâhi için da‘avât-ı hayriyyeye muvâzabet üzere bulunduğumuz aşikâr ise de bu sene-i mübârekede Ma‘den-i Hümâyûn-ı mezkûru iltizâm etmiş olan İbrahim Beğ dahi mezkûr nühâsın fi-i ma‘lûme ile i’tâsına imtinâ‘ ve emr-i ta‘ayyüş-i kemterânelerimizden bî-nevâ perîşân-ı ser-nigûn eylediğini Kastamonu meclis-i kebîre ifâde ve mîr-i mûmâileyhe celb ile nühâs-ı mezkûrun i’tâsı husûsu bir vechile anlamadıklarından çend mâhdan berü iki ellerimiz taş altında kalarak çoluk ve çocuk ac ve lâ-ilaç olduklarımız muhat-ilm-i vâlâ-yı düstûrîleri buyuruldukda lütfen ve merhâmeten kemâ-fi's-sâbık ikâdıyla ferâhyâb buyurulmuş olduklarımız kanâdîl-i

âcizânemizin furuzân buyurulması husûsuna himmet-i devletleri derkâr ve sezâvâr buyurulub ecr-i mesûbat-ı cezîl olmaları niyâzımız bâbında takdîm-i arzuhâle cesâret kılındı, ol bâbda emr ü fermân merhâmetlu vâlâ-ihsân-ı firâvân hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 29 Rebî'ü'l-evvel sene 277.

Bende fukarâ-yi bi-nevâ-i
Kastamonu bakırcı
Esnâf kulları

İ.MVL. 442/19642/4

Cânib-i Nezâret-i Hazîne-i Hâssa'ya Mazbata

Fî 28 Muharrem sene [12]77 târihiyle şeref-tevârüd eden tahrîrât-ı rahîmânelerinin hulâsa-i me'âl-i âlîsi ma'âdin-i şâhâne için Mâliye Hazîne-i Celîlesi'nden bu sene havâle istihsâli ba'zı cihetle kâbil olamayacağından Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'nun **yetmiş üç** ve **dört** seneleri hâsılâtından mevcûd-ı mahzen bulunan yirmi beş bin iki yüz otuzaltı kıyye külçe nühâsdan meskûkât-ı şâhâne için Dersa'âdet'e irsâl olunacak bin vukıyyeden mâ'adâsı on altı guruş fi'âtla fûrûht olunarak inde'l-hesâb esmânı olan üç yük seksen yedi bin yedi yüz yetmiş altı guruş ma'den-i mezkûr masârıfına kâfi görünerek sermâye olmak üzere müdürüne zimmet kayd olunmuş olduğu ve Kazıklı Ma'deni nühâs-ı hâmmının dahi ba'dehû îcâbına bakılmak üzere mülteziminden tahsîl ile hıfz edilmesi emr u irâdesini mutazammın bulunmuş ve her bir emr u iş'âr-ı nezâret-penâhîlerinin infâz ve icrâsı ve husûsuyla hâl-i hâzıra cihetiyle her yüzden menâfi'-i hazâ'in-i şâhânenin terakkî ve tezâyüdüyle taklîl-i masârıfı emr-i ehemmine ez-her-cihet cidd ü sa'y olunması sermâye-i feyz ve selâmet-i dâreyn olacağına iştibâh olmayıp ancak mizâc-ı fukarâ acâyib olmakdan nâşî nühâs-ı mezkûrdan mübâya'asına tâlib olan Kastamonu bakırcı esnâfi mukaddem ki iltimâslarını bu kerre tahrîrât-ı mezkûre-i rahîmânelerinin zuhûrunda tahvîl ederek vukû' bulan istid'â ve iddi'âları hey'etce cümle âcizânemize durgunluk ve hayret vermiştir. Çünkü esnâf-ı merkûme Tanzîmât-ı Hayriyye'den sonra inâyet-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhiye mazhar ve nâ'iliyetle ma'den-i mezkûr cevherinden sâf ve hâlis olarak beher ayda biner kıyyeden senevî on iki bin kıyye nühâsın fi'ât-ı mîriyye üzere ya'nî on iki guruş

fi'âtle ihsân-ı şâhâne buyurulmuş olduğu yedlerinde mahfûz fermân-ı âlî iktizâ-yı celîlinden olduğu misillû bu bâbda ayrıca makâm-ı seniyyelerinden ve Mâliye Nezâret-i Celîlesi cânibinden dahi evâmir bulunduğu cihetle mezâmîn-i münîfesinden bast-ı mukaddemât ve her ne vakit olur ise olsun ma'denden kendilerine verilecek nühâs Kastamonu'da def'a-i sâlise olarak kâl olunmadıkca sâfiyyet ve hâssiyyet yüzünden bir siyâk üzre olamayarak behemehâl yek diğëerinden tefâvütü olacağı ve buna sebep buraca kâl olunmadıkca pazarlığa girişemeyecekleri misillû îrâd-ı makâlât-ı kesîre etmiş olduklarına ve böyle üçüncü merrede olarak burada ba'de'l-kâl sâfi ve hâlis olduğu hâlde ber-minvâl-i muharrer on altı guruşa verilir ise masârifât-ı i'mâliyye ve sâ'iresi icrâ olunduktan sonra kendilerine cüz'iyü'l-mikdâr ticâret kalacağı beyânıyla bi'd-defa'ât meclis-i âcizânemizde izhâr-ı sûz ü güzâr eylemelerine mebnî gerek ma'den ve gerek kâffe-i ahâlî ve memâlik cümlesi veliyyü'n-ni'met-i bî-minnetimiz pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin olmak ve meşhûd-ı bâsire-i îkân-ı abîdânemiz olan merhamet ve eşfâk-ı cenâb-ı pâdişâhî ferd-i aferîdenin mağdûr ve perîşân olmasına gayr-ı kâ'il bulunmak cihetiyle bunun tarîk-i ahseni bi't-te'emmül tezekkür olundukda zikir olunan nühâsın tecrübe olarak bir kerre nümûnesi tutulmak lâzım gelerek hâm denilen nühâsdan yetmiş beş kıyyesi vezn olunarak ve burada muvâcehe-i âcizânemizde tekrâr ocağa konulup eridildikde dokuz kıyye noksân zuhûr etmiş ve bu hesâbca yüzde on iki kıyye mikdârı telef olarak ma'a masârif-ı ihrâkiyye ve yevmiyye nühâs-ı hâlisin beher kıyyesi yirmi iki guruşa gelerek evânî-i i'mâliyyesiyle beher kıyyesi hesâb olunduktan sonra işine göre otuz iki ve otuz beş ve otuz sekize kadar esnâf-ı merkûma mal olacağı anlaşılmıştır. Ma'amâfih mevcûd bakıra nazaran esnâf-ı merkûmenin mübâya'asına rağbet ve iddi'â eyledikleri mikdâr nühâsın esmânı ma'den-i mezkûrun masârifina vefâ etmeyeceği ve buraca âhir tâlibi dahi bulunmayacağı ve bulunsa dahi pek cüz'î mikdârdan ibâret olacağı kaziyesinden bâ'isle ma'den-i mezkûrun ta'tılden ve mevcûd esterân ve hayvanâtının telef ve bî-hûde masârifinden vikâyeten yüz elli bin guruş havâle istihsâli ma'den-i mezkûr müdürü bulunan İbrahim Bey tarafından bâ-takrîr-i memhûre beyân kılınmış olmasıyla artık bura emvâli havâle ve masârifât-ı sâ'ire ile mesdûd olarak gerek âhar sûretle havâlenin istihsâli ve gerek esnâf-ı merkûmeyi haklı çıkararak fermân-ı âlîşânın hükm-i celîli ve te'âmül-i kadîmî ve ber-minvâl-i

muharrer buraca tekrâr ocağa urulup eridildikten sonra sâfi ve hâlis olarak mârrü'l-beyân on altı guruşla on iki bin kıyye nühâsın sadaka-i seniyye olarak i'tâsı re'y-i rezîn-i isâbet-karîn-i nezâret-penâhîlerine menût mevâddan bulunmuş olmağın ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 3 Rebî'ü'l-âhir sene [12]77.

[Kastamonu Eyâlet Meclisi üyelerinin 16 adet mühürleri]

İ. MVL. 442/19642/5

Atûfetlü efendim hazretleri

Bu kulları Kastamonu'da bakır i'mâl edici esnâfi fukarâları bulduklarımıza ve Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu'ndan verilip tekrâr Kastamonu'da kâl olunarak nühâs-ı sâffin beher kıyyesine on ikişer buçuk guruşdan me'mûruna îcâb-ı [eden] kıymeti teslim olunmak üzere ve fi'ât-ı mezkûresinden ziyâde mütâlebe olunmamak üzere sadaka-i şâhâne olarak yed-i âcizânelerimize bir kıt'a fermân-ı âlişân dahi ihsân buyurulmuş ve ol vechile keyfiyyet tesviye olunmakda iken bu def'a ma'den-i mezbûr me'mûru tarafından kadîme muhâlif ve mugâyir fermân-ı âlişân beher kıyyesine on yedi guruş on para talep olduğundan nühâs verilmeyerek dükkânlarımız mu'attal ve her birerlerimiz sefil ve perîşân ve ıyâl [ü] evlâdlarımız kemâl derece zarûrete girifdâr olup şâyân-ı merhamet bulduklarımıza bahr-i eltâf-ı nezâret-penâhîlerinden mercûdur ki amân efendim rızâ'-i te'âlâ ve mübârek ser-efser-i hazret-i şâhâne sadakası için lütfen ve merhameten yed-i âcizânemize ihsân buyurulan fermân-ı âlişânın ahkâm-ı münîfesi mücebince kemâkân fi'ât-ı kadîmî üzere nühâs-ı mezbûremiz me'mûru tarafından ziyâde bahâ mütâlebesiyle vâkı' olan müdâhalenin men'iyile cümlemizi müceddeden çerâğ ve ihyâ ve da'avât-ı hayriyyelerimizin tekrârına mazhar ve ol bâbda bir kıt'a tahrîrât-ı seniyyelerinin tastîrine müsâ'ade buyurulmak niyâzımız bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 11 Cemâziye'l-evvel sene [1]277.

Bende

Hasan ve Mehmed ve diğêr Mehmed ve sâ'ir

bakır i'mâl edici bi'l-umûm

esnâf kulları

İ. MVL. 442/19642/6

Kastamonu bakırcı esnâfına Küre-i Nühâs Ma'deni hâsılâtından fi'ât-ı maktû'a ile senevî ma'lûmü'l-mikdâr nühâs i'tâsına dâ'ir fi 10 Ramazan sene [12]57 târihiyle Evâmir-i Mâliyye Kalemi'nden bir kıt'a emr-i âlî tasdîr kılınmış ise de bu misillü ma'âdin husûsuna dâ'ir olan evâmir-i âliye müsveddeleri Darbhâne Muhâsebesi'nden yapıp Evâmir-i Mâliyye'den tebyîz olunduktan sonra mezkûr müsveddelerin muhâsebe-i merkûmeye kayd ve orada hıfz olunmak üzere i'âde kılınması ol vakt cârî olan usûl icâbından olmasıyla emr-i âlî-i mezkûr ber-vech-i tafsîl Hazîne-i Hâssa Muhâsebesi'nde mukayyed olacağından kaydının muhâsebe-i merkûmeden ihrâc etdirilmesi bâbında emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 4 Cemâziye'l-âhir sene [12]77.

Keyfiyyet-i kuyûdiyyesi Hazîne-i Hâssa Muhâsebesi'nden fi 4 C. sene [12]77.

Kastamonu Kazâsı Meclisi tarafından vârid olan bir kıt'a mazbata me'âlinden Kastamonu Sancağı'nda vâkı' Küre-i Nühâs Kastamonu Ma'deni hâsılâtından Kastamonu'da kâ'in bakırcı esnâfına mukaddemâ beher mâh bahâsıyla biner vukıyye nühâs i'tâ ile esnâf-ı merkûme nühâs-ı mezbûru i'mâl ve fûrûht ederek anınla ta'ayyüş etmekte iken ma'den-i mezbûrun mu'ahharan emânete tahvîlinde sâbıkı vechile esnâf-ı merkûme tarafına lüzûmu olan nühâs i'tâ olunmak üzere livâ-i mezbûr mutasarrıfı esbak müteveffâ Hüseyin Paşa'ya hitâben emr-i şerîf ısdâr ve tisyâr olunmuş ise de ol evânda müşârûnileyhin vefâtına mebnî emr-i şerîf-ı mezkûr müteveffâ-yı müşârûnileyh tarafında kalmış ve bu cihetle sicilli mahkemeye dahi kayd olunmamış olduğundan esnâf-ı merkûme nühâs-ı mezbûrun ahzına destres olamadıklarını bi'l-beyân hâllerine merhameten sâbıkı vechile nühâs-ı mezbûrun i'tâsı husûsunu istid'â ve istirhâm eylemiş olduklarına ve fi'l-hakîka Tanzîmât-ı Hayriyye icrâsından beri esnâf-ı merkûmeye nühâs verilmemiş olduğuna ve bunların külliyetlü düyûnları olup âhar vechile ta'ayyüşleri dahi olmadığına mebnî nühâs-ı mezbûrun i'tâsı hem emvâl-i mîriyenin te'diyesini ve hem de taraf-ı eşref-i mülûkâne için da'avât-ı hayriyyelerinin isticlâbını mûcib olacağından şimdilik iki bin kıyye nühâs esnâf-ı merkûmeye verilmek üzere meclis-i mezbûr tarafından ma'den-i mezbûr müdürüne bir kıt'a sened i'tâsıyla esnâf-ı merkûme

iskât olunmuş olacağı beyânıyla istid'âları vechile nühâs-ı mezbûrun i'tâsı husûsuna müsâ'ade-i âliye erzân kılınması meclis-i mezbûr tarafından bâ-mazbata inhâ olunmaktan nâşî kuyûda lede'l-mürâca'a ma'den-i mezbûr senevî bilâ-bedel on beş bin kıyye aynî nühâs ve ma'lûmü'l-mikdâr bedel-i iltizâm ile mukaddemâ beher sene Kastamonu mutasarrıflarına maktû'an ihâle olunmakta iken ma'den-i mezbûrdan hâsıl olan nühâs ma'âdin-i sâ'ireden husûle gelen nühâsa mukayyes olmayıp Darbhâne-i Âmire'de şiddet-i lüzûmu olduğundan **iki yüz elli dört** senesine mahsûben ne mikdâr nühâs hâsıl olur ise bir vukıyyesi hârice fûrûht olunmayarak cümlesi Darbhâne-i Âmire'ye irsâl olunmak üzere ma'den-i mezbûr sene-i merkûmeye mahsûben ber-vech-i emânet müteveffâ-yı müşârunileyhe ihâle olunmuş ve esnâf-ı merkûmeye ne mikdâr fî'âtla ne kadar vukıyye nühâs verilmektedir mukaddemâ mahallinden lede'l-isti'lâm beher sene ma'den-i mezbûr hâsılâtından esnâf-ı merkûmeye on birer guruş otuz ikişer para fî ile on bir bin beş yüz kıyye mikdârı nühâs fûrûht olduğu müteveffâ-yı müşârunileyh tarafından inhâ olunmuş idüğünden kadîmden beri bilâ-bedel olarak Darbhâne-i Âmire'ye irsâl olunagelen on beş bin kıyye nühâs evvel be-evvel cânib-i Darbhâne-i Âmire'ye irsâl ve teslîm olunduktan sonra bâkî kalan nühâsın on bin vukıyyesi fî-i mezkûr üzere merhameten esnâf-ı merkûmeye fûrûht birle esmânı ma'den-i mezbûr vâridâtı defterine başkaca îrâd kayd olunmak ve kusûr nühâsın bir vukıyyesi hârice fûrûht olunmayıp ol dahi kâmilen Darbhâne-i Âmire'ye irsâl kılınmak üzere ruhsâtı hâvî **iki yüz elli beş** senesi Şa'bânı'nda emr-i şerîf verilmiş ve ma'den-i mezbûrun mârrü'z-zikr **iki yüz elli dört** senesi hâsılâtından olarak ber-mûceb-i emr-i şerîf müteveffa-yı müşârunileyh ma'rifetiyle beher kıyyesi on birer buçuk guruş on ikişer para fî ile dokuz bin yedi yüz kıyye nühâs esnâf-ı merkûmeye fûrûht olunup îcâb eden bir yük on dört bin dört yüz altmış guruş bahâsı müteveffâ-yı müşârunileyhin rû'yet olunan muhâsebesine îrâd kayd olunmuş idüğü kuyûddan nümâyân olmuş olduğuna binâ'en husûs-ı mezbûr Ma'âdin-i Hümâyûn Meclisi'ne havâle olunduktan ma'den-i mezbûrun **iki yüz elli altı** senesi hâsılâtından şimdiye değin yirmi bin kıyyeden ziyâdesi bi'l-vürûd teslîm-i Darbhâne-i Âmire kılınmış olduğuna ve fî'l-hakîka esnâf-ı merkûmenin emr-i ta'ayyüşleri işbu nühâsa münhasır olduğuna ve Tanzîmât-ı Hayriyye'ye münâsebetiyle nühâs-ı mezbûrun beher kıyyesi cânib-i Hazîne'ye sâbıkından ziyâde mâl olmuş idüğüne mebnî beher kıyyesi on ikişer guruşdan îcâb

eden bahâsı ber-vech-i peşîn bi't-tahsîl cânib-i Hazîne-i Mâliyye'ye irsâl ve teslim kılınmak şartıyla **iki yüz elli altı** senesi hâsılâtından olarak ber-sâbık on bin kıyye nühâsın esnâf-ı merkûme tarafına fûrûhtu husûsuna irâde-i âliye müte'allık olur ise Ma'âdin-i Hümâyûn defterlerine kayd ile ruhsâtı hâvî ma'den müdürü mûmâileyh ile sâ'ir iktizâ edenlere hitâben emr-i şerîf tasdîri meclis-i mezkûrda bi't-tezekkür tensîb kılınarak mazbatası takdîm kılınmış olduğuna ve ol bâbda bi'l-fi'il Umûr-ı Mâliye Nâzırı düstûr-ı mûkerrem müşîr-i mufahham nizzâmü'l-âlem müşîr-i hamîyyet-semîrim Safveti Paşa edâma'llâhü te'âlâ iclâlehûnun arz eylediği takrîrine mebnî ol vechile tesviyesi husûsuna irâde-i seniyye müte'allık olarak mücebine ma'den-i mezbûrun sâlifü'z-zikr **elli altı senesi** hâsılâtı kusûrundan ber-sâbık on bin kıyye nühâsın esnâf-ı merkûmeye fûrûhtuyla beher kıyyesi on ikişer guruşdan îcâb eden bahâsının Mâliye Hazîne-i Celîlesi'ne irsâl ve teslîmi husûsuna mübâderet eylemek fermân olmağın ruhsâtı hâvî 10 Ramazan sene **1257** târihiyle Kastamonu Muhassılı Hâcegân-ı Dîvân-ı Hümâyûn'dan Necib ve Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu Müdürü Ali Seyyid zîde mecduhûmâya ve Kastamonu Meclisi kâdî ve müftüsüne ve a'zâ-yı meclise hitâben emr-i şerîf tasdîr kılınmış olduğu mukayyedir. Fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 6 Cemâziye'l-âhir sene 1277.

İ. MVL. 442/19642/7

Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Devletlü efendim hazretleri

Küre-i Nühâs Ma'deni mültezimi bulunan İbrahim Bey şehriyye verilmesi mukarrer olan bin kıyye nühâsı fi-i mukarreriyile i'tâda mûmâna'at eylemekte olduğundan ve bu sûret mağdûriyetlerine müstelzim idüğinden bâ'isle îcâbının icrâsını müsted'î Kastamonu bakırcı esnâfi tarafından verilen arzuhâl üzerine Hazîne-i Hâssa nâzırı atûfetlü efendi hazretleriyle muhâbereyi şâmil olan tezkire-i âcizî ile evrâk-ı müteferri'ası leffen irsâl olunmağla îcâbı ba'dehû müzâkere olunmak üzere bidâyet-i Tanzîmât'da bu mâddeye dâ'ir tasdîr kılınan emr-i âlî ve mu'ahharan nezâret-i celîlelerinden yazılan tahrîrât kaydlarının serî'an ihrâc etdirilerek evrâk-ı mezkûre ile irsâl buyurulması bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 22 Cumâde'l-ûlâ sene 1277. Safvetî

Devletlü efendim hazretleri

Makām-ı âcizîye şeref-vârid olan işbu tezkire-i aliyye-i riyâset-penâhîleri me'âl-i sâmi'si ve nâzır-ı müşârunileyh hazretlerinin cevâbları mü'eddâsı ve evrâk-ı meb'ûse mezâyâsı ma'lûm-ı âcizî olarak kayda bi'l-mürâca'a ol vaktin usûl-i câriyyesi mücebince emr-i âlî-i mezkûrun kaydı Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne Muhâsebesi'nde bulunmasıyla oradan ihrâc etdirilip leffen tesyîr-i huzûr-ı sâmi-i âsafâneleri kılınmış ve bu mâdde hakkında makām-ı âcizîden tahrîrât tastîr olduğuna dâ'ir defâtir ve müsveddât-ı mevcûdede bir gûne işâret görülememiş olmağın ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 10 Cemâziye'l-âhir sene [12]77.

Tevfik

İ. MVL. 442/19642/8

Kastamonu dâhilinde kâ'in Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu hâsılâtından beher kıyyesi on ikişer buçuk guruşa olmak üzere Kastamonu bakırcı esnâfına i'tâsı mukarrer olan on iki bin okka nühâsın fi'ât-ı mezkûre ile i'tâsında mültezimi tarafından mümâna'at olduğundan ve kendilerinin esbâb-ı ta'ayyüşleri ise buna münhasır bulunduğundan bâ'isle icrâ-yı iktizâsı istirhâmına dâ'ir esnâf-ı merkûme tarafından bir kıt'a arzuhâl verilip bu mâdde için bidâyet-i Tanzîmât'dan esnâf-ı merkûme yedine bir kıt'a emr-i âlî verildiği dahi ma'lûm idüğinden keyfiyyet ve iktizâsı Hazîne-i Hâssa Nezâret-i Celîlesi'nden lede'l-istifsâr gelen cevâbda esnâf-ı merkûmenin ma'den-i mezkûr hâsılâtından on ikişer buçuk guruş fi'ât ile senevî on bin kıyye kâl olmuş nühâs tahsîsâtları olduğu **elli yedi** senesinde yedlerine verilmiş olan fermânda muharrer bulunmuş ve mu'ahharan iki bin kıyye daha zam ile on iki bin kıyyeye iblâğ olunarak **altmış altı** ve **yedi** senelerine kadar ol sûretle ve mu'ahharan bir müddet dahi kendi taraflarından kâl etdirilmek üzere yine bu fi'ât ile i'tâ olunagelmiş iken **yetmiş üç** senesinde bakırın beher kıyyesi on sekiz yirmi guruşa kadar satılmakda olduğundan hazînenin zarardan vikâyesi için mezkûru'l-mikdâr nühâsın râyic-i farkına tatbîkan i'tâsı mahalline yazılmış ve ol vakitden beri esnâf-ı merkûme tarafından bakır alınmadığı dahi gösterilmiş ise de bunun sebebi bakırın kıyyesi mukaddemleri dokuz on guruşa kadar hazîneye mâl olduğu hâlde şimdi hasbül-vakt hey'et-i hâliyesiyle on üç guruşa ve Kastamonu'da kâl etdirildiği

hâlde ma‘a masârîf on yedi guruş on paraya mâl olarak bu sûretde mezkûr bakır kâl etdirilmeksizin hey‘et-i asliyyesiyle ma‘denden esnâf-ı merkûmeye i‘tâ olduğu sûretde beher okkasında yirmi para ve kâl olarak Kastamonu'da verildiği hâlde dörder guruş on para hazînenin ziyân edeceği tebeyyün eylediğinden icrâ-yı îcâbı hakkında istîzân-ı re‘y olunup ma‘den-i mezkûr hâsılâtından esnâf-ı merkûmeye bâ-emr-i âlî ol mikdâr bakır tahsîs olunarak kendilerinin emr-i ta‘ayyüşleri dahi buna münhasır bulunduğundan bakırın hazîne-i celîleye mâl olan kıymetinden noksânına verilerek hazîneye zarar çekdirilmesi tecvîz olunmayacağı gibi bu vechile bâ-emr-i âlî tahsîs ve ihsân buyurulmuş şeyden temettu‘ edilmesi dahi lâyük olmayacağına ve sûret-i iş‘âra göre kâl olmazdan mukaddem ma‘dende teslîm olunacak bakırın beher kıyyesi on üç guruşa mâl olduğu anlaşılıp fi‘ât-ı kadîmesiyle yirmi para farkı bulunduğuna binâ‘en esnâf-ı merkûmeye verilecek bakırın kendileri nakl etdirip kâl etmek ve ücret-i nakliyyesi ve kâl masârîfı taraflarına râci‘ olmak üzere tertîb-i kadîmine tatbîkan senevî on iki bin kıyye bakırın okkası on üçer guruş fi‘ât ile ma‘den-i mezkûrdan esnâf-ı merkûmeye teslîm ve i‘tâ olunması bâbında bir kıt‘a emr-i âlî ısdârıyla hazînece icrâ-yı iktizâsının dahi nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi Meclis-i Vâlâ'da tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 2 Receb sene [1]277.

[Meclis-i Vâlâ üyelerinin isim ve mühürleri]

Safveti, Es-Seyyid Mehmed Nuri, Es-Seyyid Mahmud Ethem, Mahmud Celaleddin, Askar Ali, Mustafa Paşa (nâ-mizâc), Hamdi, Tahir Efendi (Komisyonda).

Ziver Ahmed, Hüseyin Bey (nâ-mizâc), Arif Efendi (Komisyonda),

Mehmed Muhdar,

Mehmed Şerif, Mustafa Receb, Mehmed Rauf, Fahreddin Es-Seyyid Yahya, İrfan, Rif‘atî Efendi (nâ-mizâc).

İ. MVL. 442/19642/9

Atûfetlü efendim hazretleri

Kastamonu dâhilinde kâ'in Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu hâsılâtından beher kıyyesi on ikişer buçuk guruşa olmak üzere Kastamonu bakırcı esnâfına i'tâsı mukarrer olan on iki bin okka nühâsın fi'ât-ı mezkûre ile i'tâsında mültezimi tarafından mümâna'at olunduğundan icrâ-yı iktizâsı hakkında esnâf-ı merkûme tarafından vukû' bulan istid'â üzerine Hazîne-i Hâssa Nezâret-i Celîlesiyle bi'l-muhâbere Meclis-i Vâlâ'dan kaleme alınan bir kıt'a mazbata takımıyla manzûr-ı âlî buyurulmak için arz u takdîm olundu. Me'âlinden müstebân olduğu vechile ma'den-i mezkûr hâsılâtından esnâf-ı merkûmeye bâ-emr-i âlî ol mikdâr bakır tahsîs olunarak kendilerinin emr-i ta'ayyüşleri dahi buna münhasır bulunduğundan bakırın hazîne-i celîleye mâl olan kıymetinden noksânına verilerek hazîneye zarar çekdirilmesi tecvîz olunmayacağı gibi bu vechile bâ-emr-i âlî tahsîs ve ihsân buyurulmuş şeyden temettu' edilmesi dahi lâyük olmayacağından ve sûret-i iş'âra göre kâl olmazdan mukaddem ma'dende teslim olunacak bakırın beher kıyyesi on üç guruşa mâl olduğu anlaşılıp fi'ât-ı kadîmesiyle yirmi para farkı bulunduğuna binâ'en esnâf-ı merkûmeye verilecek bakırı kendileri nakl etdirip kâl etmek ve ücret-i nakliyesi ve kâl masârıfı taraflarına râci' olmak üzere tertîb-i kadîmine tatbîkan senevî on iki bin kıyye bakırın okkası on üçer guruş fi'ât ile ma'den-i mezkûrdan esnâf-ı merkûmeye teslim ve i'tâ olunması bâbında bir kıt'a emr-i âlî ısdârıyla Hazînece icrâ-yı iktizâsının dahi nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi tezekkür kılınmış ise de ol bâbda her ne vechile emr ü fermân-ı hazret-i pâdişâhî müte'allık ve şeref-sudûr buyurulur ise ona göre hareket olunacağı beyânıyla tezkire-i senâverî terkîm kılındı, efendim.

Fî 13 Receb sene 1277.

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir ki,

Resîde-î dest-i ihtirâm olan işbu tezkire-i sâmiyye-i âsafâneleriyle evrâk-ı ma'rûza, manzûr-ı ma'âlî-mevfûr-ı hazret-i pâdişâhî buyurulmuş ve mezkûr bakırın tezekkür ve istîzân buyurulduğu vechile esnâf-ı merkûmeye teslim ve i'tâ olunması bâbında bir kıt'a emr-i âlî ısdârıyla icrâ-yı iktizâsının dahi nezâret-i müşârunileyhâya havâlesi müte'allık ve şeref-sudûr buyurulan emr u irâde-i

seniyye-i cenâb-ı şâhâne muktezâ-yı münîfinden olarak evrâk-ı merkûme yine savb-ı sâmi-i âsafilerine i'âde kılınmış olmağla ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir.

Fî 14 Receb sene 1277.

Dosya Özeti, No: İ. MVL. 442/19642

1277 (M.1861) tarihli fermanlarda, Küre-i Nühâs Madeni'nin hâsılâtından Kastamonu bakırcı esnafına bakır verilmesi konusu yer alır. Kastamonu Bakırcı esnafına, Küre-i Nühâs Madeni hâsılâtından her sene belli bir mikdâr bakır verilmesi gerekli görülmüştür. Küre-i Nühâs Madeni'nin hâsılâtından 10.000 vukiyye bakırın, masarafları kendilerine ait olmak üzere her okkası 12 kuruştan, Kastamonu'daki bakırcı esnafına verilmesi hususunda ferman gönderilmiştir.

1.3. Küre-i Nühas Madeni İltizamına Dair

İ.MVL. 722/5/1

Geçen yetmiş dokuz senesi Kânûn-ı evveli târihi ile üç sene müddetle Küre-i Nühâs Ma'den-i Hümâyûnu ma'lûmü'l-mikdâr bedel ile kazâ müdürlüğüyle beraber uhde-i çâkerâneme bâ-irâde-i seniyye ihâle buyrulmuş ve fermân-ı âlînin tasdîriyle yed-i çâkerâneme i'tâsı üç mâha karîb bulunmuş ve ol vechile mahâlli me'mûriyet-i abîdâneme gelerek nühâs i'mâline teşebbüsü murâd olunması üzerine ma'mûr a'ddolunarak irâ'e ve devr olunan zemberekler bütün bütün harâb olduğu misüllü isti'mâli lâzım gelen âlât ve edevât külliyyen amelden kalmış olduğundan ma'den-i mezkûra lüzûm görünen kal'hâne ve zembereklerin icrâ-yı ta'mir ve inşâsıyla bir müddet dahi uğraşılmasından dolayı bi'z-zârrur bir hayli vakit işe bakılamamış ve bu bâbda mukaddemce takdîm kılınan müfredât defteri mücebince bir yük kırk beş bin dokuz yüz yetmiş altı guruşa inşâ ve i'mârı vücuda getirilmiş ve binâberîn işe mübâşeret olunmuş ise de ma'den-i mezkûrun müretteb amelesi mahâllerinden gönderilemediği cihetle yevmi-i mahsûsalarının iki kata iblâğıyla amele tedârik ve istihdâmiyle ziyâde verilen ücretleri bi'l-hesâb masârifât-ı inşâ'iyyesine zâmla masârifât-ı vâkı'a-i mezkûre üç yük bu kadar guruşa resîde olmuş ve bervech-i muharrer ma'den-i mezkûrun harâbiyeti cihetiyle dûçâr olunan mezkûru'l-mikdâr ziyânın müddet-i imtiyâz vechile diğer gelecek iki sene zarfında çıkarılabileceği tesellîsiyle işe ikdâm olunmakta iken akdemce kazâ müdürlüğünün ma'den-i mezkûrdan tefrîkiyle başkaca idâresi hakkında ta'yîn olunan müdürü gelmiş ve mine'l-kadîm mezkûr ma'denin emr ü irâdesi ise kazâ müdürlüğüne beraber ola geldiğine ve tefrîki halinde şurût-ı ihâlesinin feshi demek olacağına ve ma'den-i mezkûrun kiremit i'mâli ve müretteb kömür ve amele ve levazımât-ı sâ'iresinin vaktiyle celbi kazâ müdürlüğünde vücuda geleceği vâzıhadan bulunduğu mebnî bu hâlde zarûrî isti'fâya mecbûriyyet gelerek isti'fa olunmuş ve vâkı' olan ziyân-ı ticâretten ziyân olmayub ancak ma'den-i mezkûra sarf olduğu aşikâr ve mukaddem mahalli meclisinden takdîm kılınan mazbata me'alinden dahi malûm-ı âli-i âsafâneleri buyurulmuş olacağı bedîdâr olup her ne hâl ise girifdâr olduğum ziyânın te'diyesinde mâlik olduğum ve sâye-i seniyyede hâsılâtını idâre-i âcizâneme münhasır bildiğim emlak ve çiftliğimi fedâ eyledim bu sûretle emr-i ta'ayyüş ve idâreme dahi fütûr getürdüm bununla beraber çâkerlerinden matlûb

buyurulan bedelât mukaddem vâkı' olan teslîmatımız ile eyyâm-ı ta'tiliyyesi olan dört mâh yirmi beş günün bedeli bulunan altmış sekiz bin yüz yetmiş beş guruşun mahsûbuyla bedel-i mezkûr bu vechile tamâmen te'diye kılındığı hâlde ba'zı ifâde üzerine eyyâm-ı ta'tiliyye-i mezkûrun elli beş gününe gayr-ı sâhîh nazârıyla yirmi beş bin dokuz yüz yirmi guruşun bu kerre bâ-emirnâme matlûb buyurulmuş ve sâlifü'z-zikr akdemce takdîm ve istirhâm kılınan müfredât defteri üzre ma'den-i mezkûre sarf olunan bir yük kırk beş bin dokuz yüz yetmiş altı guruş hâric-i mukâvele denilerek kabûlüne müsâ'ade buyurulmamış olup ancak vâkı' olan mukâvele îcâbınca müdürlük-i mezkûr ile beraber ma'den-i mezkûr üç sene idâre-i çâkeranemde bulunması dahi iktizâ-yı mukâvelâtdan olarak şu takdirce devr olunan zemberek ve kal'hâne ve sâ'ir edevât-ı ma'denin cüz'î ve küllî ta'mirâtı çâkerleri tarafından sarf olunması lâzım gelir ise de imtiyâz buyurulan üç senenin bir senesi dahi kâmilen idâre-i acizânemde bulunmayub devr olunacak zemberek ve kal'hâne ve sâ'ir edevât külliyyen harâb ve nâ-mevcûd olmasıyla on altı çift zemberek ve iki çift kal'hâne inşâsiyle edevât-ı sâ'ireleri içün derkâr olan lüzûmu hasebiyle masârif-ı mezkûrun sarfına ol vechile mecbûriyyet-i hakiki görünmüş eğerçi imtiyâz-ı çâkeranem üzre üç sene idâremde bulunsa idi masârif-i mezkûrun kabûlü istirhâm kılınmaz idi imtiyâz-ı âcizâneme muvaffak olunamadığından masârif-i mezkûr mağdûriyyetim cihetiyle kabûlüne müsâ'ade-i seniyye imtizârında bulunmuşumdur. Eyyâm-ı ta'tiliyye dört mâh yirmi beş gün olduğu cümlelerin ma'lûm bulunduğundan mukâddem isti'lâm-ı müşîrilerinde dahi mahalli meclisinden bâ-mazbata tasdîk ve beyân olunarak bu sûret hiçbir vakitte kabûl olunmayan hilâfdan ârî ve berî bulunmasıyla istirhâm-ı sâbıkai çâkeranem vechile keyfiyyetin lûtfen ve merhâmeten arz u beyânıyla kullarının gadrından vikâyesi ve çâker-i kemterlerinin iş bu ma'den-i mezkûrca vuk'u bulan infisâl yüzünden dûçâr olduğum üç yük bu kadar bin guruşun zimmet-i mîrîyyenin te'diye ve tesviyesinden sonra der-bâr ma'deletkarâra istirhâm ve beyân-ı hâl eylemek üzre Dersa'âdet'e azîmet-i çâkerâneme ruhsât-ı müşîrilerinin erzânî tazarru' ile takdîm-i müzekkireye mücâseret kılındı fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

[İmza] Dersa'âdet.

Bende Dest-i Şirinzâde Mehmet Bey.

İ.MVL. 722/5/2

Makâm-ı mu‘âlla-yı hazret-i sadâretpenâhîyye mazbata

numara

148

Kastamonu Sancağı'nda kâ'in Küre-i Nühâs Ma‘deni'nin bedel-i iltizâmından dolayı Dest-i Şirinzâde Mehmet Râşid Bey'in zimmeti olan yirmi beş bin dokuz yüz yirmi guruşun lüzûm-ı istihsâli Nâfi‘a Nezâret-i Celîlesi'nden bâ-tezkire ifâde olunmuş ve emvâl-i hazînenin sür‘at-i tesviyesi lâzımeden bulunmuş olmağla buna dâ‘ir Ma‘âdin-i Hümâyûn Meclisi'nden kaleme alınan mazbatanın leffen irsâl buyurulan sûreti hükmünce zimmet-i mezbûrenin müsâra‘aten tahsîl ve tavsîli husûsu fî 20 Şevval sene **82** ve fî 23 Şubat sene **81** târih ve yüz kırk sekiz numarasıyla meziyyet hâme-pîrâ-yı ta‘zîm ve tekrîm olan emirnâme-i sâmi‘i hazret-i sadâretpenâhîlerinde emr ü iş‘âr buyrulmasıyla mîr-i mûmâileyh meclis-i âcizânemize celb ile keyfiyyet kendisine bi't-tefhîm meblağ-ı mezbûr mutâlebe olundukda ma‘den-i mezkûrdan dolayı ne sûretle girifdâr-ı duyûn olduğuna ve yedindeki emr-i âlî mücebince icrâsına muvaffak olamayub perişân hâle girifdâr olarak bu cihetle edâsına iktidârı olmadığından kendüsünün emr-i idâre-i ta‘ayyüşüne münhasır olan çiftliğini iş bu duyûnuna mukâbil virmeye sa‘y eylediğine ve zikr olunan yirmi beş bin bu kadar guruşun te‘diyesine mûktedir olamayacağından başka merhâmet-i âliyye muhtâç bulunduğundan bu cihetle ahvâlini arz etmek üzere kendüsi Derâliyye'ye azîmet etmeği arzu ettiğine ve sâ‘ireye dâ‘ir i‘tâ eylediği müzekkiresi leffen takdîm-i pişgâh-ı âlî-i cenâb-ı vekâletpenâhîleri kılınmış ve fî'l-hakîka mîr-i mûmâileyhin perişânî-i hâl berkemâl olduğu ehl-i vukûfun ifâdelerinden anlaşıl原因 olarak keyfiyyet evvel ve âhir Mâliye ve Nâfi‘a Nezâret-i Celîleleri'ne arz ve inhâ olunmuş ise de icrâ-yı îcâbı menût ve mütevakkıf emr ü fermân hazret-i sadâretpenâhîleri bulunmuş olmağla ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 29 Muharrem sene 83 ve fî 1 Haziran sene 82.

[13 adet mühür]

İ.MVL. 722/5/3

Kastamonu Mutasarrıflığı'na

Küre-i Nühâs Ma'deni'nin bedel-i iltizâmından dolayı Dest-i Şirinzâde Mehmet Râşid Bey'in zimmeti görünen yirmi beş bin dokuz yüz yirmi guruşun tahsîli hakkında gönderilen tahrîrâta cevâben Kastamonu Meclisi'nin 29 Muharrem sene **83** ve fî 1 Haziran sene **82** târîhli ve yüz kırk sekiz numarada vârid olan mazbatasında meblağ-ı mezbûr mîr-i mûmâileyhden mutâlebe olundukda ma'deni mezkûrdan dolayı ne sûretle girifdâr-ı duyûn olduğuna ve yedindeki emr-i âlî hükmünün tamâmıyla icrâsına muvâffak olamadığına ve idâresine münhâsır olan çiftliğini iş bu duyûnuna mukâbil virmeğe sa'y eylediğne ve sâ'ir bazı ifâdeye dâ'ir i'tâ eylediği müzekkirenin gönderildiği inhâ olunmasıyle keyfiyyet Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye lede'l-havâle eğerçi mezkûr müzekkire irsâl kılınmış ise de mezkûr emr-i âlî hükmünün icrâ kılınmaması sebebi mazbata-i merkûmede tasrîh ve îzâh olunmamış olduğundan burasının ve çiftliğin kıymet-i hakîkiyesinin bi't-tahkîk inhâsı husûsunun savb-ı vâlâlarına bildirilmesi tezekkür ve tebliğ kılınmağla îfâ-yı muktezâsına himmet buyurmaları siyâkında şûkkâ.

İ.MVL. 722/5/4

Taraf-ı zişân-ı şeref-i hazret-i riyâsetpenâhîden Mâliye Nezâret-i Celîlesi'ne

Küre-i Nühâs Ma'deni'nin bedel-i iltizâmından dolayı Dest-i Şirinzâde Mehmet Râşid Bey'in zimmeti ~~olan yirmi beş bin dokuz yüz yirmi guruşa~~ te'diyeden âciz ve ifâde-i hâl için bu tarafa gelmek istid'âsında bulunduğu ifâdesini ve cevâbı mutazammın Kastamonu Meclisi'nden Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye'ye havâle buyrulan mazbatası melfûfiyle ma'an irsâl kılınmağla me'âline nazarân îcâbının icrâ ve işâr buyrulması bâbında emr ü irâde efendimindir.

Dosya Özeti, No: İ.MVL. 722/5

Küre-i Nühâs Madeni'nin iltizam bedelinden dolayı Dest-i Şirinzâde Mehmet Raşid Bey'in zimmetinin tahsili.

1.4. Küre-i Nühâs Madeni Hesaplarına Dair Nâfi‘a Nezâreti Takriri

İ.MVL. 710/60/1

Mazbata
797

Ticâret Nezâret-i Celîlesi'nin Meclis-i Vâlâya havâle buyrulan bir kıt‘a takrîrinden müstefâd olduğu üzere Kastamonu Sancağı'nda vâkı‘ Küre-i Nühâs Ma‘deni'nin üç seneliği poliçeci Nikagos ta‘ahhüdüyle Dest-i Şirin-zâde Mehmet Râşid Bey uhdesine ihâle ve ilzâm olunmuş ise de ma‘den-i mezkûrun ibtidâ-yı ihâlesi olan **yetmiş dokuz** senesi Kânûn-ı evveli guresinden **seksen** senesi Teşrin-i sânisî gâyetine değin bir senelik bedelinden gayr-ez teslîm-i zimmeti bulunan doksan iki bin beş yüz guruşun müte‘ahhid-i merkûmdan tahsîlî mümkün olamadığı gibi ~~kendisinin dahi~~ def‘aten te‘diyesine dahi iktidârı olmadığı ve ilerisü için yeniden kefil gösteremeyeceği icrâ kılınan tahkîkâtden anlaşılmağla mûmâileyhin târih-i isti‘fâsı bulunan **seksen** senesi Kânûn-ı sânisinin dokuzuncu gününden itibâren ma‘den-i mezkûrun uhdesinden feshiyle zuhûr edecek tâlibine ihâlesi ve mültezim-i mûmâileyhin zimmet-i mebhûsesine feshi târihine değin bir mâh dokuz günlük îcâb eden on sekiz bin beş yüz seksen guruş bedelin dahi zammıyla cem‘an bir yük on bir bin seksen guruşun mûmâileyhden ve mümkün olmadığı takdirde mutasarrıf olduğu çiftliği hâsîlâtının ve emvâl ve eşyasının fûrûhtıyla esmânından istihsâl kılınması ve bunun için ta‘yînine lüzûm görünen Meclis-i Ma‘âdin ketebesinden Hamid Efendi'ye hizmet-i mübâşiriyye olarak i‘tâ kılınacak yedi bin beş yüz guruşun dahi zimmet-i mezkûreye i‘lâvesiyle mîr-i mûmâileyhden ahzı ve ma‘den-i mezkûrda mevcûd olup kendüsüne devr olunan eşya noksanının da tazmîn etdirilmesi zımında Kastamonu Mutasarrıflığına emirnâme-i sâmi yazılması istîzân olunmuş olup sûret-i iş‘âra göre ma‘den-i mezkûr mîr-i mûmâileyhin uhdesinde kaldıkça bedelât-ı mezkûre terâküm ve tezâyüd ederek bunun ne kendüsinden ve ne de müte‘ahhid-i merkûm tarafından hiçbir vakitte istihsâli kâbil olamayacağı anlaşılmasıyla fesh-i ihâle hayırlı olacağı gibi me‘mûr-ı mahsûs ta‘yîni dahi zimmet-i mezkûrenin sür‘at-i istihsâline medâr-ı kavî olacağından ~~ber mûcib-i iş‘âr-ı icrâ-yı muktezasıyla~~ ber-minvâl-i muharrer emirnâme-i sâmilere bi‘t-tastîr idârece iktizâ eden mu‘âmelâtın tesviyesi mâddesinin dahi ~~keyfiyyetinin~~ nezâret-i müşârün ileyhâya havâlesi tezekkür kılındı ise de ol bâbda emr-i fermân.

Belge Özeti, No: İ.MVL. 710/60

1282 tarihli mazbatada, Küre-i Nühâs Madeni üç seneliğine poliçeci Nikagos'un üstlenmesiyle Dest-i Şirinzâde Mehmet Râşid Bey'e ihâle olunmuştur. Fakat ihalenin başlangıcından beri bir senelik bedeli tahsil olunmamış ve ilerisi için yeniden kefil gösteremeyeceği anlaşılmasıyla ihale fesh edilmiştir. Maden yeni talibine ihale edilene kadar bedelin zammıyla ödemesi yapılmadığı takdirde çiftliğinin hasılatının verilmesi ve eşyasının satılıp borcunun öyle ödenmesi kararlaştırılmıştır.

1.5. Küre-i Nühâs Madeni Dışında Maden Aramak İçin İzin Talepleri ve Eski Maden İşletmecisinin Borçlarının Tahsil İsteğine Dair

DH. MKT. 3/29

Mektûbî-i Sadr-ı Âlî müsveddâtına mahsûs varakadır.

Numrosu: 364/17

Târih-i tebyîzi: 6 Şevvâl sene [1]311 – 31 Mart sene [1]310.

Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Aliyyesi'ne

Küre Kasabası'nda vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den-i atîki cürûflarıyla civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin ihrâc ve i'mâli için Kılıçcıoğlu Abraham Ağa nâmına tasfîr ve i'tâ kılınan fermân-ı âlîde münderic hudûd dâhilinde ba'zı ma'âdin taharrîsi için ruhsatnâme i'tâsı Mihran Evakimyan Efendi tarafından istid'â olunmuş ve mu'ahharan dahi mezkûr ma'den mahallerinin hudûduna tecâvüzle taharriyyât icrâsı için Muhâcirîn Komisyonu Reîs-i Sânisî sa'âdetlü Behcet Beyefendi hazretleriyle şürekâsına ruhsât verilmiş olmasından dolayı tahaddüs eden ihtilâfât üzerine Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nce verilen karâr 6 Mart sene [1]309 târihinde savb-ı âlîleriyle Kastamonu Vilâyeti'ne teblîğ olunmuşdu. Mezkûr ma'denin mûmâileyh Abraham Ağa uhdesine ihâlesinden şimdiye değin mûmâileyh tarafından rûsûm-ı mukarresîyle bedel-i maktû'un asılları ve fâ'iz-i nizâmîsi te'diye edilmemesine binâ'en bunların bâliğ olduğu beş yüz on altı bin altı yüz kûsûr guruşun tahsîli nezâret-i aliyyelerine bildirilmiş idüğü bu kerre vilâyet-i müşârunileyhâdan vârid olan 12 Şubat sene [1]309 târih ve üç yüz altmış dört numrolu tahrîrâtında beyân ve izbâr olmağla sûret-i iş'âra nazarân îcâb-ı hâlin sür'at-i icrâsına himem-i aliyyeleri masrûf buyurulmak bâbında.

DH. MKT. 3/29

Bâb-ı Âlî

Dâ'ire-i Sadâret-i Uzmâ

Mektûbî Kalemî

Aded: 2872

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nin iki bin yedi yüz otuz dokuz numrolu mazbatasının sûretidir.

Mâliye Nezâreti'nin Şûrâ-yı Devlet'e havâle buyurulan 13 Cumâde'l-âhire sene [1]310 târih ve kırk numrolu tezkiresi Tanzîmât Dâ'iresi'nde kırâ'at olundu.

Me'âlinde Kastamonu Vilâyeti dâhilinde vâkî' Küre-i Nühâs Ma'den-i atfiki cürûflarıyla civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin ihrâc ve i'mâlî için Kılıçcıoğlu Abraham Ağa nâmına tasdîr ve i'tâ kılınan fermân-ı âlîde mûnderic hudûd dâhilinde sîmli kurşun ve manganez ve kömür ve civa ma'denleri taharrîsi için ruhsatnâme i'tâsı Mihran Evakimyan Efendi tarafından istid'â olunmuş ve mu'ahharan dahi mezkûr ma'den mahallerinin hudûduna tecâvüz ile ba'zı ma'âdin taharrîsi için Muhâcirîn Komisyonu Reîs-i sânisî sa'âdetlü Behcet Beyefendi hazretlerine ve şürekâsına vukû' bulan istid'âları üzerine ruhsatnâme verilmiş olmasından dolayı tahaddüs eden ihtilâfâta dâ'ir vilâyetce cereyân eden muhâberât ve mu'âmelâtı havî evrâkın irsâliyle icâb-ı hâlin icrâsı vilâyet-i merkûmeden iş'âr kılınmasıyla tedkîkât-ı lâzîme icrâ olundukda mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'nin ma'den taharrî etmek istediği mahaller merkûm Abraham Ağa'ya bâ-fermân-ı âlî ihâle edilmiş olan ma'denlerin hudûdu dâhilinde ise de taharrî edilecek ma'denlerin cinsi başka olmak hasebiyle Ma'âdin Nizâmnâmesi'nin otuz beşinci mâddesi hükmünce ruhsatnâme i'tâsında be'is görülemeyip ancak ber-mûceb-i fermân-ı âlî müddet-i mu'âyyene zarfında mûmâileyh Abraham Ağa'nın i'mâlâta mübâşeret etmemesinden dolayı ihâlesinin feshi derdest olmasıyla bu bâbda bir netice husûlüne değin mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'nin istid'âsı üzerine mu'âmele-i lâzîmenin icrâsı te'hîr edilmiş olduğu hâlde müşârunileyh Behcet Beyefendiyle şürekâsı taraflarından vukû' bulan istid'âyâ mebnî müşârunileyh ve

şürekâsına ruhsatnâme i'tâsı mahzûrdan sâlim idüğü ol bâbda Küre-i Nühâs Nâhiyesi İdâre Meclisi'nce verilen mazbataya atfen Meclis-i İdâre-i Vilâyetce karârlaşdırılmasıyla ma'den mühendis-i sâbıkı tarafından dahi tedkikât-ı kuyûdiyye îfâ edilmeksizin müşârunileyh ve şürekâsına bir kıt'a ruhsatnâme i'tâ edildiği ve hâlbuki mezkûr ruhsatnâmede muharrer hudûdlar fermân-ı âlîde münderic mahalleri kâmilen ihâta eyledikten mâ'adâ mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi tarafından istid'â olunan mahallerin hudûduna dahi tecâvüz eylediği anlaşılmiş ve esâs-ı mâdde mezkûr sîmli kurşun ve manganez ve civa ma'denlerinin taharrîsi için talep edilen ruhsatnâmenin i'tâ veya adem-i i'tâsı ve i'tâsı tensîb olduğu hâlde müteharrîlerden kangısının tercihi lâzım geleceğinin ta'yîni mes'elesi olup çünkü işbu cürûf ve nühâs ma'denleri zâten devletin malı olarak mine'l-kadîm işlenmiş ve mûmâileyh Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya ihâle edilmiş olduğu hâlde bu def'a taharrî edilmek istenilen ma'denler bunların dâ'ire-i i'mâlâtı dâhiline girmiş ve nizâmnâmenin sâlifü'z-zikr otuz beşinci mâddesinde "bâ-fermân-ı âlî ihâle edilecek ma'denin arâzî-i mahdûdesi dâhilinde emr-i âlî-i mezkûrun tasrîh eylediği ma'âdin ile mahlût olmayarak sâ'ir cins ma'den zuhûr eder ise onun i'mâli için dahi başkaca fermân-ı âlî istihsâl olunmak lâzımdır ve böyle bir ma'den zuhûruyla ihrâc ve i'mâli için ruhsât istid'â olundukda o mahalde ma'den i'mâl ve ihrâcına zaten bâ-fermân-ı âlî me'zûn olan mültezim müddet-i i'lân zarfında tâlib olduğu sûretde şerâ'it-i mütesâviye ile mûcide tercih olunacaktır fakat mucidlik hakkının te'mîni için işbu nizâmnâmede münderic mevâdd ahkâmı bunlara dahi şâmilidir" deyu muharrer bulunmuş ise de böyle devlet malı olan ma'denlerin dâ'ire-i i'mâlâtı dâhilinde zuhûr eden sâ'ir cins ma'denler hakkında edilecek mu'âmele tasrîh edilmediği cihetle bu makûle ma'denler hakkında zikr olunan otuz beşinci mâdde-i nizâmiyye hükmüne tevfiikan mi? mu'âmele edilmesi yoksa otuz sekizinci mâdde-i nizâmiyye hükmünce ma'âdin-i mekşûfe misillü müzâyedeye vaz'ı mı iktizâ edeceği istifsâr olunmuştur.

İktizâ-yı maslahat lede'l-müzâkere Ma'âdin Nizâmnâmesi'nin otuz beşinci mâddesinde bâ-fermân-ı âlî i'mâl olunacak ma'denin arâzî-i mahdûdesi dâhilinde emr-i âlî-i mezkûrun tasrîh eylediği ma'âdin ile mahlût olmayarak sâ'ir cins ma'den zuhûr eder ise onun i'mâli için dahi başkaca fermân-ı âlî istihsâl olunmak lâzım geleceği muharrer olup bu maddenin hükmü bâ-ruhsatnâme müteharrîleri tarafından zâhire çıkarılıp da nizâmına tevfiikan ihâle olunacak ma'denlere dâ'ir olarak mevzû'

bahs olan Küre-i Nühâs Ma'deni gibi Hazîne-i Mâliye'ye  'id olan ma'adin-i mek  feye Őamil olmamasıyla zikr olunan Küre-i Nühâs Ma'deni hudûdu dâhilinde diğer nev' ma'den taharrisi için Küre-i Nühâs Nâhiyesi Meclis-i  d resi'nin mazbatasına binâ'en bilâ-tedkik Kastamonu Vilâyeti'nden müşârunileyh Behcet Beyefendi ve Şürekâsına verildiği Mâliye Nezâreti'nin tezkiresinde gösterilen ruhsatnâme Şâyân-ı i'tibâr olmadığından bunlara ve mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'ye cevâb-ı red i'tâsıyla zikr olunan bakır ma'deninin mûmâileyh Abraham Ağa tarafından h n-i i'mâlinde veyahud ihâlesinin feshiyle ilzâm olunacak diğer mültezim tarafından icrâ kılınacak ameliy tda zuhûr edecek başka nev' ma'denlerin dahi otuz sekizinci mâdde hükmüne tevfikân ayrıca bi'l-müzâyede tâlibine ihâlesi lâzım geleceğinin Orman ve Ma'adin ve Zirâ'at Nezâreti'ne iş' r ve Kastamonu Vilâyeti'ne o yolda teblıg t icr sının Dâhiliye Nezâreti'ne havâlesi tezekkür kılındı. Ol bâbda emr   fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

F  28 Receb sene [1]310 – F  4 Şubat sene [1]308.

Aslına mut bıktır.

Salim

(mühür)

(mühür) Vez r-i a'zam Ahmed Cevad

Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât D 'iresi'nin sûreti bâlâda muharrer mazbatası m cebince if -yı muktezâsı Orman ve Ma'adin ve Zirâ'at Nezâret-i Behiyyesi'ne iş' r kılınmış olmağla Dâhiliye Nezâret-i Celilesi'nden icrâ-yı îcâbına himmet buyurulmak.

F  8 Ő 'b n sene [1]310 ve fi 14 Şubat sene [1]308.

DH. MKT. 3/29

Dâhiliye Mektûbî Kalemi müsveddâtına mahsûs varakadır.

Evrâk numrosu: 2872/16

Târih-i tebyîz: 29 Şa'bân sene [1]310 ve fî 6 Mart sene [1]309.

Kastamonu Vilâyet-i Behiyyesi'ne

Vilâyet-i behiyyeleri dâhilinde vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den-i atîki cürûflarıyla civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin ihrâc ve i'mâli için Kılıçcıoğlu Abraham Ağa nâmına tasdîr ve i'tâ kılınan fermân-ı âlîde münderic hudûd dâhilinde sîmli kurşun ve manganez ve kömür ve civa ma'denleri taharrîsi için ruhsatnâme i'tâsı Mihran Evakimyan Efendi tarafından istid'â olunmuş ve mu'ahharan dahi mezkûr ma'den mahallerinin hudûduna tecâvüz ile ba'zı ma'âdin taharrîsi için Muhâcirîn Komisyonu Reîs-i Sânîsi sa'âdetlü Behcet Beyefendi hazretlerine ve şürekâsına vukû' bulan istid'âları üzerine ruhsatnâme verilmiş olmasından dolayı tahaddüs eden ihtilâfâta dâ'ir vilâyetce cereyân eden muhâberât ve mu'âmelâtı hâvî evrâkın irsâliyle îcâb-ı hâlin icrâsı taraf-ı vâlâlarından iş'âr kılınmasıyla tedkîkât-ı lâzime icrâ olundukda mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'nin ma'den taharrî etmek istediği mahaller merkûm Abraham Ağa'ya bâ-fermân-ı âlî ihâle edilmiş olan ma'denlerin hudûdu dâhilinde ise de taharrî edilecek ma'denlerin cinsi başka olmak hasebiyle Ma'âdin Nizâmnâmesi'nin otuz beşinci mâddesi hükmünce ruhsatnâme i'tâsında be'is görülemeyip ancak ber-mûceb-i fermân-ı âlî müddet-i mu'âyyene zarfında mûmâileyh Abraham Ağa'nın i'mâlâta mübâşeret etmemesinden dolayı ihâlesinin feshi derdest olmasıyla bu bâbda bir netice husûlüne değin mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'nin istid'âsı üzerine mu'âmele-i lâzimenin icrâsı te'hîr edilmiş olduğu hâlde müşârunileyh Behcet Beyefendiyle şürekâsı taraflarından vukû' bulan istid'âya mebnî müşârunileyh ve şürekâsına ruhsatnâme i'tâsı mahzûrdan sâlim idüğü ol bâbda Küre-i Nühâs Nâhiyesi İdâre Meclisi'nce verilen mazbataya atfen Meclis-i İdâre-i Vilâyetce karârlaşdırılmasıyla ma'den mühendis-i sâbıkı tarafından dahi tedkîkât-ı kuyûdiyye îfâ edilmeksizin müşârunileyh ve şürekâsına bir kıt'a ruhsatnâme i'tâ edildiği ve hâlbuki mezkûr ruhsatnâmede muharrer hudûdlar fermân-ı âlîde münderic mahalleri kâmilen ihâta eyledikten mâ'adâ mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi tarafından

istid'â olunan mahallerin hudûduna dahi tecâvüz eylediği anlaşılmış ve esâs-ı mâdde mezkûr sîmli kurşun ve manganez ve civa ma'denlerinin taharrîsi için talep edilen ruhsatnâmenin i'tâ veya adem-i i'tâsı ve i'tâsı tensîb olunduğu hâlde müteharrîlerden kangısının tercîhi lâzım geleceğinin ta'yîni mes'elesi olup çünkü işbu cürûf ve nühâs ma'denleri zâten devletin mâlî olarak mine'l-kadîm işlenmiş ve mûmâileyh Kılıçcioğlu Abraham Ağa'ya ihâle edilmiş olduğu hâlde bu def'a taharrî edilmek istenilen ma'denler bunların dâ'ire-i i'mâlâtı dâhiline /2/ girmiş ve nizâmnâmenin sâlifü'z-zikr otuz beşinci mâddesinde bâ-fermân-ı âlî ihâle edilecek ma'denin arâzî-i mahdûdesi dâhilinde emr-i âlî-i mezkûrun tasrîh eylediği ma'âdin ile mahlût olmayarak sâ'ir cins ma'den zuhûr eder ise onun i'mâlî için dahi başkaca fermân-ı âlî istihsâl olunmak lâzımdır ve böyle bir ma'den zuhûruyla ihrâc ve i'mâlî için ruhsât istid'â olundukda o mahalde ma'den i'mâl ve ihrâcına zâten bâ-fermân-ı âlî me'zûn olan mültezim müddet-i i'lân zarfında tâlib olduğu sûretde şerâ'it-i mütesâviye ile mûcide tercîh olunacaktır fakat mûcidlik hakkının te'mîni için işbu nizâmnâmede mûnderic mevâdd ahkâmı bunlara dahi şâmilidir deyu muharrer bulunmuş ise de böyle devlet malı olan ma'denlerin dâ'ire-i i'mâlâtı dâhilinde zuhûr eden sâ'ir cins ma'denler hakkında edilecek mu'âmele tasrîh edilmediği cihetle bu makûle ma'denler hakkında zikr olunan otuz beşinci mâdde-i nizâmiyye hükmüne tevfikan mı mu'âmele edilmesi yoksa otuz sekizinci mâdde-i nizâmiyye hükmüne ma'âdin-i mekşûfe misillû müzâyedeye vaz'ı mı iktizâ edeceği Mâliye Nezâret-i Aliyyesi'nden istifsâr olunmuş olduğuna binâ'en keyfiyyet Şûrâ-yı Devlet'e lede'l-havâle ol bâbda Şûrâ-yı mezkûr Tanzîmât Dâ'iresi'nden kaleme alınıp sûreti bâ-buyuruldu-i âlî tevdî' olunan mazbatada Ma'âdin Nizâmnâmesi'nin otuz beşinci mâddesinde bâ-fermân-ı âlî i'mâl olunacak ma'denin arâzî-i mahdûdesi dâhilinde emr-i âlî-i mezkûrun tasrîh eylediği ma'âdin ile mahlût olmayarak sâ'ir cins ma'den zuhûr eder ise onun i'mâlî için dahi başkaca fermân-ı âlî istihsâl olunmak lâzım geleceği muharrer olup bu mâddenin hükmü bâ-ruhsatnâme müteharrîleri tarafından zâhire çıkarılıp da nizâmına tevfikan ihâle olunacak ma'denlere dâ'ir olarak mevzû' bahs olan Küre-i Nühâs Ma'deni gibi Hazîne-i Mâliye'ye â'id olan ma'âdin-i mekşûfeye şâmil olmamasıyla zikr olunan Küre-i Nühâs Ma'deni hudûdu dâhilinde diğer nev' ma'den taharrîsi için Küre-i Nühâs Nâhiyesi Meclis-i İdâresi'nin mazbatasına binâ'en bilâ-tedkîk vilâyet-i behiyyelerinden müşârunileyh Behcet

Beyefendi ve şürekâsına verildiği Mâliye Nezâreti'nin tezkiresinde gösterilen ruhsatnâme şâyân-ı i'tibâr olmadığından bunlara ve mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'ye cevâb-ı red i'tâsıyla zikr olunan bakır ma'deninin mûmâileyh Abraham Ağa tarafından hüsn-i i'mâlinde veyahud ihâlesinin feshiyle ilzâm olunarak diğer mültezim tarafından icrâ kılınacak ameliyâtda zuhûr edecek başka nev' ma'denlerin dahi otuz sekizinci mâdde hükmüne tevfikân ayrıca bi'l-müzâyede tâlibine ihâlesi lâzım geleceği gösterilmiş ve sûret-i karâr Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâreti'ne de bildirilmiş olmağla vilâyetce ona göre iktizâsının îfâsı bâbında.

DH. MKT. 3/29

Kastamonu Vilâyeti

Mektûbî Kalemî

Aded: 364

Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi Cânib-i Âlîsi'ne

Devletlü efendim hazretleri

Küre Kasabası'nda vâkı' Küre-i Nühâs Ma'den-i atîki cürûflarıyla civârında zuhûr edecek nühâs ma'denlerinin ihrâc ve i'mâli için Kılıçcıoğlu Abraham Ağa nâmına tastîr ve i'tâ kılınan fermân-ı âlîde münderic hudûd dâhilinde sîmli kurşun ve manganez ve kömür ve civa ma'denleri taharrîsi için ruhsatnâme i'tâsı Mihran Evakimyan Efendi tarafından istid'â olunmuş ve mu'ahharan dahi mezkûr ma'den mahallerinin hudûduna tecâvüz ile bazı ma'âdin taharrîsi için Muhâcirîn Komisyonu Reîs-i Sânisî sa'âdetlü Behcet Beyefendi hazretleriyle şürekâsına vukû' bulan istid'âları üzerine ruhsât verilmiş olmasından dolayı tahaddüs eden ihtilâfât üzerine Şûrâ-yı Devlet Tanzîmât Dâ'iresi'nce verilen karârı mübelliğ olarak şeref-bahş-ı hâme-i ta'zîm olan 6 Mart sene [1]309 târihli ve yedi numrolu emirnâme-i âlî-i âsafânelerinde müşârunileyh Behcet Beyefendi ile şürekâsına verilen ruhsatnâme esbâb-ı adîdeden dolayı şâyân-ı i'tibâr olmadığından bunlara ve mûmâileyh Mihran Evakimyan Efendi'ye cevâb i'tâsı irâde ve iş'âr buyurulmaktan nâşî mücebince mu'âmele îfâsı Vilâyet Ma'âdin Mühendisliği'ne tebliğ edilmiş ve sâlifü'l-arz bakır ma'deninin mûmâileyh Abraham Ağa uhdesine ihâle kılındığı 26

Kânûn-ı Evvel sene [12]99 târihinden şimdiye kadar rüsûm-ı mukarrere ve bedel-i maktû'adan bir gûne te'diyât vukû' bulmadığı inde't-tedkîk anlaşılaraq mezkûr mühendislikden gösterilen lüzûm üzerine rüsûm-ı mukarrere ile bedel-i maktû'ın asıllarıyla yüzde on iki ve dokuz hesâbıyla fâ'iz-i nizâmîsini mübeyyin muhâsebe-i vilâyetden tanzîm olunan hesâb pusulasına hâvî olduğu beş yüz on altı bin altı yüz otuz üç guruş otuz paranın tahsîli zımnında Orman ve Ma'âdin ve Zirâ'at Nezâret-i Aliyyesi'ne irsâl olunmuş olmağla arz u beyân-ı hâle cür'et kılındı. Ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emrindir.

Fî 18 Şa'bân sene [1]311 ve fî 12 Şubat sene [1]309.

Bende

Vâlî-i Vilâyet-i Kastamonu

Dosya Özeti, No: DH. MKT. 3/29

Küre Kasabası'ndan Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'nın işlettiği eski bakır madeni dışındaki mahallerde maden aramak için izin talepleri ve eski madenin işletmecisi Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'nın vergi ve borçlarının bir an önce tahsil olunması istenmiştir.

SONUÇ

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren madenlere ve maden bölgelerine büyük önem vermiştir. Kastamonu'nun Küre ilçesi'nin hem Osmanlı Devleti hem de Kastamonu için ekonomik açıdan mühim oluşunun nedeni, bakır madenlerinin varlığından kaynaklanmaktadır. Burada bir bakır madeninin olması Küre'yi Beylikler ve Osmanlı devirlerinde mamur kılmıştır.

Başbakanlık Devlet Arşivi'nde, Küre-i Nühâs ile ilgili belgelere genel olarak bakıldığında bahsedilen konular arasında; Küre-i Nühâs Madeni'nin işletme ihaleleri ve bu ihalelerin şartları, mevcut ihalelerin fesh edilmeleri, ihale müzayedeleri, maden ocağına memur ve amele tayinleri, işçilerin aylık ücretlerinin verilmesi gibi bilgiler mevcuttur.

1280 (M.1864) tarihlerinden itibaren asrın sonuna kadar belgelerde genellikle Küre-i Nühâs Madeni'nin işletme ihalelerine dair bilgiler bulunmaktadır. Küre-i Nühâs Madeni, farklı süreler ve aralıklarla Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'ya, Abdülmennan Ağa'ya, Numan Ağa'ya, Panayot Bey'e, Dest-i Şirinzâde Mehmed Râşid Bey'e, Mustafa Ağa'ya Bedos Ağa'ya, Filibos ve oğlu Viçan Bey'e ihale edilmiştir.

Küre-i Nühâs Madeni mültezimlerinden Bedos Ağa, Kastamonu Vilayet İdare Meclisi üyelerden olan bir gayrimüslimdir.⁵³ Belgelerde ismi sıkça geçmektedir. Bu madencilerin isimlerinden yola çıkarak müslim ve gayrimüslim oluşlarına göre bir sınıflandırmaya tabi tutmak mümkündür. Sayı olarak maden ocaklarında ne kadar işçi çalıştığı ise tesbit edilememiştir.

Madencilik, arama tezkiresiyle başladı. Bunun amacı, arama yapılacak sahada arama yapmaya engel bir durum olup olmadığını, ilgili sahada araştırma veya işletme izni almış bir başka madencinin faaliyetinin bulunup bulunmadığını tespit etmektir. Küre Kasabası'ndan Kılıçcıoğlu Abraham Ağa'nın işlettiği eski bakır madeni dışındaki mahallerde maden aramak için izin talepleri buna güzel bir örnektir.

---

⁵³ H. 1288 (M. 1871) Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi, s. 143.

Küre Bakır Madeni Ocağını işletme ihaleleri şartnameler doğrultusunda hazırlanmıştır. Maden ocağını işletmek isteyen madencilerden kefil gösterilmesi istenmiştir. Hazırlanan şartnamelerde Kastamonu bakırcı esnafını da korumaya yönelik tedbirler alınmıştır. Mültezimin idareye de belli bir miktar bakır teslim etmesi istenmiştir. Bu yükümlülükleri yerine getirmesinden sonra elinde kalan bakır mültezimin kârını oluşturmuştur.

Maden ocağı için yapılan ihaleler uzun süreli olamamıştır. Bunun sebebi kimi zaman işletmecinin yeteri kadar bakır çıkartamadığı için gelirinin masrafları dahi karşılayamadığından ocağı terk etmesi, kimi zaman işletmecinin işleri idare edemediğinden ihalenin feshini istemesi kimi zaman da işletmecinin maden imalinde yetersiz olduğu gerekçesiyle Madenler Nizamnamesi'ne dayanılarak maden komisyonunca ihâlesi fesh edilmiştir.

Madencilerin durumu ile ilgili belgelerde, madenciler zaruri ihtiyaçlarını bile karşılayamadıklarından çalışamayacak durumuna geldikleri bu uygulamanın Tanzimat mevzuatına aykırı olduğunu belirtmişlerdir. Bunlara tedbir alınması müzakere edilirken, bir taraftan da üretimin kolaylaştırılmasına yarayacak olan gündeliklerinin ve aylık ücretlerinin verilmesini istemektedirler.

Başbakanlık Devlet Arşivi'nde, Küre-i Nühâs ile ilgili belgelerde bakır madeninin işletilmesi dışında Küre-i Nühâs Nâhiyesi'nin kaza haline getirilerek, bir kaymakamlık teşkili ve gerektiği kadar memur tayini, Küre-i Nühâs'ın İnebolu Kazası'na mülhak edilmesi, Küre-i Nühâs Müdüriyeti maaşına zam yapılması hakkında belgeler de mevcuttur.

Küre Bakır Madenleri özellikle 16 ve 18. yüzyıllarda ülke içinde yaşanan çalkantılı dönemlerden olumsuz etkilenmiştir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde Anadolu'ya dışarıdan kolaylıkla ve çok ucuz fiyatlarla işlenmiş bakırın getirilmesi sonucu yeraltından maden çıkarımının durması Küre'deki bakır madenciliğinin önemini zaman içinde giderek azaltmıştır.

Osmanlı döneminin sonlarına doğru gelişen ama pek önemsenmeyen madencilik sanayisinde çoğunlukla yabancı ve azınlık sermayesi egemen olmuştur.

İlerleyen yıllarda Küre madenciliği, gerek sermaye yoksunluğu, gerekse teknolojinin geliştirilememesi sebeplerine bağlı olarak giderek geri kalmıştır.

KAYNAKÇA

I. Arşiv Belgeleri

- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **BEO.411/30780**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **BEO.572/42883**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL,125/8**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL,329/81**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL 447/118**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL, 632/81**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL,722/5**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL,710/60**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.OM.**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **Darbhâne/1550**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **IDH.547/38066**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **IDH.693/48500**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MMS,134/5714**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL,442/19642**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ.MVL, 478/21673**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ. MVL, 497/22468**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **İ. MVL, 536/24088**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **DH. MKT, 3/29**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **BEO, 185/13866**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **DH. MKT, 1322/21**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **DH. MKT, 1520/23**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **ŞD. DH, 1645/25**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **DH. MKT, 1755/9**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **DH. MKT, 1578/41**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **BEO, 880/65974**
 Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **DH. MKT./1478/119**

II. Kitaplar:

- Mehmet Behçet. (1998). **Kastamonu Asar-ı Kadimesi**, Kastamonu Valiliği İl Özel İdaresi yay. Kastamonu.

DEVELLİOĞLU, Ferit. (2007). **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Aydın Kitapevi, Ankara.

H. 1288 (1871) **Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi**.

İBRET, Ünal. (2007). **Küre Bakır Diyarının Coğrafyası**, Akif Yayınevi, Ankara.

KAFESOĞLU, İbrahim. (2005). **Türk Milli Kültürü**, Ötüken yay. Ankara.

ÖĞRETEN, Ahmet. (2007). **Zonguldak Kömür Havzası'nın Tarihi, Sosyal ve Ekonomik Gelişimi**, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu, Zonguldak.

PAKALIN, Mehmet Zeki. (1993), **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, Cilt 3, MEB Yay. Ankara.

Şemsettin Sami,(1986). **Kâmus-ı Türkî**, Enderun Kitabevi, İstanbul.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı. (2003). **Anadolu Beylikleri**, TTK, Ankara.

III. Makaleler:

ALTUNBAY, Mustafa. (2002). "*Klasik Dönemde Osmanlı'da Madencilik*," **Türkler**, C.10, Yeni Türkiye yay. Ankara. (s.1464-1485)

BAŞKAN, Seyfi. (2002). "*Eski Türkler'de Sanat*," **Türkler**, C.4, Yeni Türkiye yay. Ankara. (s.181-210)

BAYARTAN, Mehmet; (2008); "*XIX. Yüzyılda Osmanlı Madenlerinin Coğrafi Dağılışı*," **Osmanlı Bilimi Araştırmaları X**. (s.137-155)

CUMBUR, Müjgân. (1989). "*Kastamonu Tarihinde Ahiler ve Esnâf Kuruluşları*," **Türk Tarihinde ve Kültüründe Kastamonu Tebliğler** 19-21Ekim 1988, Ankara. (s.7-15)

ÇAĞATAY, Neşet. (2004). "*Osmanlı İmparatorluğunda Maden İşletme Hukuku*," Yayınlanmış Doktora Tezi, **Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi**, Ankara.

- KARPUZ, Emine. (2002). "*Anadolu Mutfaklarında Kullanılan Bakır Kaplar ve Osmanlı Dönemi Örnekleri,*" **Türkler**, C.12, Yeni Türkiye yay. Ankara. (s.689-702)
- KOVENKO, V. (1944). "*Küre'deki Eski Bakır Yatağı İle Yeni Keşfedilen Aşıköy Yatağının ve Karadeniz Orta ve Doğu Kesimleri Sahil Bölgesinin Metallojenisi,*" **Maden Tetkik Arama Dergisi**, Sayı:132. (s.180-121)
- MADEN, Fahri. (2007). "*XVIII. Yüzyıl Sonu XIX. Yüzyıl Başlarında Kastamonu'da Esnâf Grupları, Zanaatkârlar ve Ticari Faaliyetler,*" **Karadeniz Araştırmaları**, Sayı:15. (s.149-167)
- ÖĞRETEN, Ahmet. (2006). "*Ereğli Kömür Madeni Havzasında İlk Üretim,*" **Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, Yıl: 13, Sayı:31, Erzurum. (s.135-160)
- ÖĞRETEN, Ahmet. YILDIRIM, Halil. (2009). "*1876–1908 Döneminde Ereğli Kömür Havzasında Uygulanan Madencilik Teşvikleri ve Sonuçları,*" **Karadeniz Sosyal Araştırmaları Özel Sayısı**, C.2, Sayı:7. (s.323-344)
- TIZLAK, Fahrettin. (2002). "*Osmanlılardan Önce Türklerde Madencilik,*" **Türkler**, C.7. Yeni Türkiye yay. Ankara. (s.620-632)
- ÜNAL, Mehmet Ali. (2006). "*XVI. Yüzyılda Sinop Tersanesi İçin Canik Sancağından Malzeme Temini,*" **Geçmişten Geleceğe Samsun**, (Editör: Cevdet Yılmaz), Samsun. (s.240-251)
- YAMAN, Talat Mümtaz. (1945). "*Küre Bakır Madenine Dair Vesikalar*", **Tarih Vesikaları**, Maarif Vekilliği Yayınları. (s.167-276)
- ZAKEN, Avner Ben. (2002). "*Osmanlı İmparatorluğu'nda Bilimsel Faaliyetler,*" **Türkler**, C.11, Yeni Türkiye yay. Ankara. (s.391-426)

Ek-1

۵

خطیبی
انتم حضرتی

جلسه دارالینک منظور علی جناب جلایانی جو بیومہ ایچرہ مقبولہ برار عین و تقیہ فسادہ مطہرہ منکرہ سفاد اولین و جرح کوی قاسم معده کا ہونے نہ سنوئے ہوئے یکدہ
اور نوزیک قیہ قاسم اشغال ایملک دیور قیہی اور بر غروسہ فی ایملک بالی کوسی تیز بہ نسو ایملک سربلہ معده مذکورہ و قضا سر کوی می خانہ ساندہ ایملک عروتہ
اعادہ فدا میں حالہ بر قیہ سکر غریبہ اولیہ و بر موسی ایملک تھہ نہ ایملک قیہ فسادہ و خاصہ اولیہ قاسم اعطایملک اور نہ معده مذکورہ سر کوی عروتہ ایملک
عہد الخانہ اعظافہ نہ اسکا اولیہ بر جرح معده مذکورہ ایملک عروتہ تھہ نہ قوی قیہ نہ معادلہ ایملک عروتہ در دست اولیہ فسادہ قاسم لفظیہ و بر ایملک
بوصورتہ بر موسی ایملک اعظافہ تھہ نہ قیہ جرح انواع صراع و سکونی مووی اولیہ نہ معادلہ ایملک عروتہ تھہ نہ قوی قیہ نہ قاسم اشغال ایملک و بر جرح و بر جرح قاسم لفظیہ و بر ایملک
نیم کز سہ مارکی انہ ساندہ باطن غایتہ دیکہ بر جرح سر کوی یکہ اولیہ ایملک قیہ نہ قاسم اشغال ایملک و کاڈہ صراحی طرفہ نسوہ و ایضا ایملک جانب اولیہ نسوہ ایملک سربلہ
اعطایملک جرح قاسم دخی اولیہ غروسہ فی ایملک غایتہ تیز و خاصہ و جروس اولیہ اعطایملک قیہ نہ قاسم اشغال ایملک و کین و کسلیت دخی موافقہ اشغال قیہ اولیہ قیہ
سر بلت مذکورہ کا کادہ بر موسی ایملک عروتہ نہ ایملک موافقہ حال و صلیت کویسہ و بوصورتہ بر موسی ایملک و کین و کسلیت دخی موافقہ اشغال قیہ اولیہ قیہ
ایملک قضا سکت مالہ نظارتہ جیلہ نہ عروتہ نہ کرا و نہ ایملک اولیہ ایملک ہر جرح اولیہ ایملک عروتہ تھہ نہ قوی قیہ نہ قاسم اشغال ایملک و کین و کسلیت دخی موافقہ
یائیکہ کوی تاویج تھہ قیہ ایملک عروتہ

۱

1.MVL 478 / 21673

1

I.MVL.00478

Sözlük

Âhir: Sonraki.

Alil: 1.hasta, hastalıklı, illetli. 2.sakat. 3.yaşlı.

Âsmân : değerler, kıymetler, bedeller.

Baîd: uzak.

Bâkâya: ertesi yıla kalan vergiler kalıntıları.

Berait: varis olma.

Beytûtet: geceleme.

Cezîl: bol, çok, ecr-i cezîl; bol sevap.

Cürûf : maden atığı, maden posası.

Derâkıb: hemen arkasından.

Dûcâr: uğramış, yakalanmış, maruz kalmış.

Erzânî: ucuzluk, layık görülme, liyâkat

Etfâl: çocuklar.

Ferd-i aferîde: hiç kimse.

Firâvân:çok, fazla, bol, aşırı.

Fürûht : satış.

Fürû-nihâde:tenzil edilmiş, indirilmiş.

Girifdâr: yakalanmış, tutulmuş, müptela.

İbtidâr: başlama, girişme.İbtidâr edilmek başlanmak, girişilmek.

Îcâr: kiralama, kiraya verme, kira.

İhtirâzî: sakınma çekilme, Kayd-ı ihtirâzî; ilerisi için hesaba katılan kayıt.

İlzam: susturma.

İstihsal:elde etme, üretim.

İştika: şikayet etme.

Kâil: 1.söyleyen. 2.razı olan.

Kurâ: Köyler.

Kuyûd :1.bağlar. 2.kayıtlar.

Küfela: kefiller.

Leffen:dürülmüş sarılmış olarak, zarf içine bükülmüş olarak.

Mahsûb: hesap edilen.

Mahzar: kat. Görünüş.

Maktû : 1.değeri kesilmiş, kesik. 2.pazarlık yapılmaz.

Makûle : bölüm, kategori.

Matbûh: tabholunmuş, pişirilmiş.

Medâr:1.yörünge 2.dönence. 3.vesile, vasıta. 4.yardımcı.

Menût: bağlı.

Merbut: bağlı.

Mercû: umulan, rica olunan.

Merkûm:adı geçen, anılmış, yazılmış.

Messah: ölçümcü.

Mesûbat: mükafât.

Mezâmîn: ödemesi lazım gelen şey.

Mezbûr : anılan, belirtilen.

Mezkûr: zikredilen, belirtilen, adı geçen.

Mukârin: yaklaşmış, erişmiş, bitişik.

Muvâzabet:bir işle sürekli uğraşma.

Mü'edda: Mefhum, kavram.

Mübâşeret: olunmak girişilmek, işe başlanmak.

Müfrez:toptan ayrılıp bir tarafa konmuş, ayrılmış.

Müsâraaten: süratli olarak, acele.

Müstefâd:kazanılmış, kâr edilmiş.

Müte'allık:ilgili, dair.

Nisbî: göreceli.

Rabt: bağlama.

Sâlifüzzikr : zikredilen, anılan.

Ser-nigûn: başaşağı olmuş,ters dönmüş, talihsiz.

Şûre: çorak verimsiz toprak.

Şürekâ: şerikler, ortaklar.

Ta'tîl : 1.durdurma. 2.kapatma. 3.faaliyete son verme.

Taayyüş: yaşama, geçinme, maişet.

Taharrî: arama, araştırma.

Takarrür:karar kılma, yerleşme.

Tarîk: 1.yol. 2.yöntem. 3.meslek. 4.tarîkat.

Tastîr: satır dizme, yazı yazma.

Tebyîz: temize çekme.

Tefâvüt: iki şeyin birbirinden farklı olması. İki şey arasındaki fark.

Tefhim: yüceltme, ululama.

Tefvîz: ihale, sipariş etmek.

Tekrîm: saygı gösterme.

Temhir :mühürleme.

Tenfîz:hükmünü yürütme.

Terâküm : birikim, birikme, yığılma.

Terkim: rakam atma, yazma.

Tevessül:1.el atma, girişme. 3.inanma. 3.sarılma.

Tevfir: çoğalma.

Tevfikân: -e göre, uyararak, bakılarak.

Tevkir: ağırlama.

Tezâyüd: artma, çoğalma.

Tıbk-ı inhâk: çok eziyet etme.

Tiril: parasız, zayıf.

Vâhi: boş, manasız, faydasız, ehemmiyetsiz (şey).

Zîb: süs.

YEMİN BELGESİ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Kastamonu

Kastamonu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmenliğine göre hazırlamış olduğum “Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre 19. Yüzyılın İkinci Yarısında Küre-i Nülhas Madeni”adlı yüksek lisans / doktora tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

24/10/2013

Öğrencinin Adı Soyadı

Ümran GÜL

(imza)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :Ümran GÜL
Doğum Yeri :Bakırköy/ İst.
Doğum Tarihi :05/06/1988
Medeni Hali :Bekâr
Yabancı Dili :İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise :Ekrem Cevahir Ç.P.L.(2002-2005)
Lisans :Kastamonu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak.(2006-2010)
Yüksek Lisans :Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(2010-2013)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl :

Yayımları (SCI ve diğer) :